Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Singularis lectura domini Felini Sandei Ferrariensis super titulo de sponsalibus.

https://hdl.handle.net/1874/461250

Singularis lectura domini Felini Sandei Ferrarienſis ſuper titulo de ſponſalibus.

¶ Excellentiſſimi Juris vtriuſqꝫ Monarche. Domini Felini Sandei Ferrarienſis ſuper titulo de ſponſalibus feliciter incipit.

Quia. ¶ Materie huius quarti libri non ſunt ꝓfunde nec de ſua natura dilatabiles ideo non eſt propoſiti mei inſiſtere circa multa ſed vt ſatiſfaciaꝫ deſiderio quorundam reducere conabor breuiter in ſcriptis aliquas ſententias docto. addendo etiam multa valde vtiliter quaſi in quolibet titulo. ⁊ quantum ad iſtam rubricam tractant hic Johannes andre. ⁊ dominus Jacobus zochus. quid ſint ſponſalia ⁊ matrimonium ⁊ vnde dicantur ⁊ quomodo ⁊ qua etate contrahantur. ⁊ de multis que veniunt hoc anno tangenda ⁊ habetur late per Johannem andre. in quadam ſummula ad iſtum libruꝫ quam ponit ſuper iſta rubrica tetigit etiam glo. magiſtra. ⁊ ibi Archi. xxvij. q. i. ⁊ q. ij. in ſumma. ⁊ Rai. in ſumma de matrimonio in titulo de ſponſalibus. §. poſtquam per totum illum §. ⁊ Hoſti. in ſumma huius titu. in. §. i. ꝑ totuꝫ. ⁊ habeť late in ſumma confeſſorum libro quarto titu. ij. q. i. ⁊ in quarto ſententiarum diſtinctio. xxvi. ⁊ ſequenti habeť in tex. ⁊ ibi doc. maxime beatum Tho. ⁊ Ricardum de media villa. ⁊ late in ſumma piſana in verbo ſponſalia ⁊ in verbo matrimoniuꝫ el. i. ⁊ ꝑ eximium ꝯmentatorem do. Archiep̄m Florentinū in tertia pte ſue ſumme titu. xiiij. c. xvi. quod incipit ſciēdū ꝙ matrimoniū in. l. ciuili in quibus locis p̄dicta optime declaranť quāuis docto. hic nō videanť iſtos vidiſſe ⁊ de p̄dictis erit facienda mētio in plurimis locis iſtius libri. qꝛ eorum auctoritas nō ē parui momenti in ptinentibus ad regimen animarum. Et quādo de ipſis apud nos copia nō habeť ponam plerūqꝫ ſententias eaꝝ extenſas ⁊ non remiſſiue ꝓ meliori vtilitate noſtra. Et inquantum dicunt ꝙ ſponſalia dicunť a ſpondeo per. l. i. ⁊ ij. ff. de ſpōſalibus. ⁊ no. dominus Cardi. poſt Pau. in cle. ij. in. xxvi. q. de iudi. Ex hoc inferunt hic dominus Anto. ⁊ domin⁹ Car. ꝙ poſt ꝑfectum matrimonium nō dicitur ſponſus nec ſponſa ſed maritus ⁊ vxor cum ſit adimpleta ꝓmiſſio videť ꝙ ſtatutum loquens de ſponſis nō extendatur ad maritum ⁊ vxoreꝫ. quia verba ſtatutorum ſunt ꝓprie intelligenda. c. in noſtra. ⁊ ibi Inno. infra de iniurijs. l. iij. §. hec verba. ⁊ ibi Bar. ff. de nego. geſtis. ⁊ recipiunt intellectum a regulis iuris cōmunis. c. cum dilectus de conſuetu. l. ſi ſerui veſtri. C. de noxali. ſ̄m quod iſta differunt videlicet ſponſus ⁊ maritus. l. i. in fi. ⁊. l. ſolet. §. fi. ff. de infamibus. l. ſiquis officio. ff. de ritu nuptiaruꝫ. l. item apud §. ſponſus. ff. de adulterijs cum alijs de quibus infra. Et per hoc dicit ſingulariter dominus Abbas hic ꝙ ſtatutum excludens filiam maritatam a ſucceſſione patris non extendiť ad filiam deſponſatam per verba de futuro quod nota. ¶ Et tu adde tex. optimum in. l. ij. §. fi. ibi. licet nullum matrimonium ſit iuncta glo. prima. ff. de priuilegi. creditorum. ⁊ Pe. de ancbara. idem tenentem in repetitōe capituli primi in quarta carta. verſi. item ex predicta differentia de conſtitutio. ⁊ late notat dominus Abbas in. c. i. in. ij. colum. de cleri. coniuga. bene facit quod no. dominus Anto. ⁊ Jo. de ana. in. c. i. infra de adul. vbi dicunt ꝙ corrumpens ſponſam alterius de futuro incurrit penam de qua ibi. quia non diciť corrupiſſe nuptam. ſed ſi corrumpit ſponſam de p̄ſenti puniť de adulterio ⁊ nō pena illi⁹ tex. iuxta. l. ſi vxor. ff. de adulte. Limita tamen hec dicta vt procedant quotiens tractať de odio. qꝛ in materia ſtricta appellatōe vxoris venit ſponſa de futuro. ſecus vbi tractať de fauore ſ̄m dominū Abbatem in. c. ex publico in. ij. colum. de conuer. coniuga. per tex. in. l. non ſine. C. de bonis que libe. quem dicit ſemper eſſe notan. ⁊ idem voluit hic dominus Abbas ⁊ in. c. tertio loco in penultima colum. ſupra de preſumptio. ¶ Item aduerte circa diffinitionem ſponſaliorum quia verbum deſpōſatio poteſt ꝯgruere matrimonio de preſenti. ⁊ poteſt dici deſponſatio. i. ꝓmiſſio reſpectu traditōis future nō autem reſpectu ꝯtractus ⁊ eſſentia matrimonij. quia ꝓprie ſponſus eſt futurus maritus ita declarat. d. Abb. in. c. veniens el ſecūdo. j. eo. ⁊ idem latius in. c. penultimo. in primo not. j. eo. ⁊ in. c. acceſſit in primo no. j. ti. primo ꝙ reputo vtile ad ſoluandum libellum vel reſcriptum in quo matrimonium de preſenti appellatur ſpōſalia. quia large ſumendo nō eſt incongrua nominatio facit ꝙ ſcribit Inno. in. c. cum venerabilis in. i. gloſ. de relig. domibus ⁊ ꝙ late dicetur in. c. ad diſſoluenduꝫ infra de deſponſa. impuberum. ¶ Ex predictis infertur opportune ad. q. quottidianaꝫ ⁊ valde not. ſtante ſtatuto ꝙ mortua vxore ſine filijs maritus lucretur aliquam partem dotis vtrum mortua ſponſa de preſenti non traducta ad domum habebit maritus partem dotis ⁊ videtur ꝙ ſic. quia ſi veruꝫ eſt ꝙ vbi ceſſat promiſſio de cōtrahendo non dicantur proprie ſponſi. ſed immo coniuges ex quo matrimonium dicitur habere perfectuꝫ vincul mergo dicetur mortua vxor non autem ſponſa ne reſiſtat Ethimologia vocabuli facit ꝙ nota Barto. in. l. cum pater. ff. de pactis vbi dicit ꝙ appellatione vxoris venit ſponſa de preſenti non ex interpretatione. Licet ex propria ſignificatione facit gloſ. in verbo electorum in. c. ij. de tranſlatio. prelato. ⁊ glo. iij. in. c. canonica. j. de ſenten. excōica. facit tex. in. l. cui fuerit. ff. de conditione ⁊ demonſtratione. vbi ſi legatur aliquid ticio ſi contraxerit matrimonium cum berta debetur ſibi legatum eo ipſo ꝙ contratraxit per verba de preſenti licet matrimonium non conſumauerit ad idem glo. in. c. diſcretionem infra de eo qui cog. conſan. vx. ſu. ⁊ ꝙ ibi dicetur vbi adulteriuꝫ committiť cum ſponſa de preſenti facit glo. i. in. l. eum qui duas. C. de adulte. ⁊ gloſ. in. §. patitur in verbo per vxorem inſti. de iniur. facit text. in. l. lege iulia. ff. de fundo dota. vbi ſponſus prohibetur alienare ſicut maritus facit glo. in. l. ea que la ſecunda. ff. ad munic. que dixit ꝙ ſponſa de preſenti efficitur ciuis loci in quo maritus habet domicilium ſicut vxor iuxta. l. fi. eodem titulo facit tex. in. l. penultima. ff. de donatio. inter virum ⁊ vxorem vbi ſicut maritus prohibetur donare vxori ita ſponſe nudum traducte ⁊ hanc partem licet non per predicta tenet Barto. in. l. nihil intereſt. ff. rerum ammo. per illum text. vbi dicitur quo ad illum titulum non refert an mulier traducta fuerit vel non ⁊ ꝙ iſta dicatur nupta ⁊ ille maritus tenet gloſ. ⁊ Barto. in dicta lege cui fuerit. Et multa iura canonica appellant matrimonium vinculuꝫ ꝙ eſt inter ſponſos de preſenti patet in. c. fi. infra de ſpōſa. duo. in. c. ſufficiat in. c. cum renunciatur cum multis ſimili. ibi ſeq. xxvij. q. ij. facit optime tex. cum ibi allegatis per gloſ. in. lege nuptias. ff. de regulis iuris. Et hanc partem tenet etiam Bal. in. l. deo nobis in. iiij. col. ver. ſed iux. hoc pone. C. de epiſ. ⁊ cle. per illum tex. optime facientem dum ꝓbat ꝙ id quod maritus habet lucrari per mortem vxoris lucratur etiam ſi ingrediatur monaſterium ⁊ ſic carnalis copula non preceſſit ⁊ dicit ibi eſſe caſum ꝙ ad lucrandam dotem non requiritur copula ideꝫ tenet do. Mathe. de matteſi. in. c. ſi vero el primo de ſenten. exc. p ꝛo iſta parte facit etiam ꝙ nota. Barto. in conſilio incipiente queritur an ſtatuto ⁊ conſilio incipiente ſtatuto cauetur ⁊ in. l. iubemus. §. ſane. C. de ſacro ſanc. eccle. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de do. promiſſ. ⁊ Ange. conſilio. clxxviij. ꝙ incipit ſtatuto ciuitatis camerini cauetur ⁊ Pau. de caſtro. in. l. ſed hoc ita. ff. de re iudi. ⁊ in. l. ſi donaturus. ff. de condictionib⁹ ob cauſam vbi dicunt ꝙ ſtatutum de lucranda dote habet locum in dote nundum reddita ſed promiſſa. ¶ Itēpro hac parte adduci poſſent verba Bal. in. l. i. in. ij. q. C. vnde vir ⁊ vxor. vbi querit an illa lex volens quod deficientibus coniunctis vir ⁊ vxor vocentur ab inteſtato habet locum in ſponſa ⁊ concludit quod ſic per dictam. l. deo nobis. ⁊ dictam. l. nihil intereſt. Secus dicit in ea que eſt mere ſponſa puta de futuro. ⁊ in hanc partem videtur declinare Bal. in capitulo capellanus in fine de ferijs. dum dicit ſe reſpondiſſe quod ſtatutum conferens lucruꝫ marito mortua vxore in matrimonio copulato non habet locum in nundum traducta. quia fruſtra ſecundum eam ponderaretur copula. ⁊ ſic ſentit ſecus eſſe vbi ſtatutum non ita ſe declararet. ¶ Quibus videtur concludendum in queſtione iſta ꝙ maritus lucreť partem dotis debitaꝫ a ſtatuto ſi ſpōſa de pre-

ſenti moritur ſine filijs proptre rationes ⁊ auctoritates prenotatas. contrariam partem tenet Bald. in. l. non ſine. C. de bonis que libe. in princi. dicens ꝙ ſtante dicto ſtatuo non habebit locum mortua ſponſa. quia ille ablatiuus premortua vxore facit condictionem ſi vxor ſit premortua ſed iſta non eſt vxor ergo condictio deficit. allegat. l. an in partem. ff. ꝙ. falſ. tuto. auc. idem ſentit aperte Bald. in aut. dos data in. ij. collũna. C. de donatio. ante nup. vbi dicit eſſe optimuꝫ argumen. ꝙ ſicut mulier nihil lucratur ſi non ſubſtinet onus dotis date ita vir nihil lucrari debet ſi onera matrimonij non ſubſtinet. lege. ab hoſtibus. §. ſi vir. ff. ſoluto matrimonio. ſi vero loquamur in lucro ſtatutorum ſiue in lucro pacti idem tenet Pet. de anchara. in repet. c. i. in. xlvij. car. ver. quero de queſtione que mihi occurrit de facto de conſtitu. dicens ꝙ ſtatutum qd loquitur de nupta non intelligitur de deſponſata tantum ⁊ ibi dicit ſe vna cum domino. Anto. conſuluiſſe videlicet ſtante ſtatuto ꝙ filia nupta ſiue maritata veniat ad ſucceſſionem filia deſponſata nou ex excludetur. quia non dicitur nupta ⁊ allegat etiaꝫ Bald. in. d. l. non ſine. Idem tenet do. Abb. in quodam ſuo conſilio incipiẽte facti cõtingentia per multa maxime per. c. ex publico de cõuer. coniug. vbi eſt melior tex. de iure ꝙ appellatione matrimonij ⁊ coniugum intelligitur de matrimonio conſũmato. ⁊ tale matrimonium dicit̃ eſſe magis firmum ergo in materia odioſa qualis eſt iſta vbi conſanguinei. ſponſe ſine cauſa perdunt partem dotis debemus intelligere verba in potentiori ſignificatu iux. c. ſi quem cum ſimili. infra de ſenten. excõica. Ideꝫ tenet do. Abb. per multa verba in. c. tertio loco in quarta colũna ⁊ ſeq. ẽ. de preſump. ⁊ in. d. c. ex publico. ideꝫ tenet Sali. loquẽs multum ſubtiliter in. l. cum te in. ij. iij. iiij. v. ⁊. vi. collũ. C. de dona. ante nup. mouetur maxime. quia verba ſtatuti ſumi debent in proprio ⁊ potentiori ſignificatu vt dictum eſt in. l. i. §. que in perpetuum. ff. ſi ager vectig. vel emphi. pet. ¶ Et matrimonium de preſenti non dicitur matrimonium quo ad proprium ſignificatum vt eſt glo. quãuis ipſe non dicat in. dicto. c. ex publico ⁊ bonus tex. in. c. cum initiatur ⁊ ibi gl. xxvij. queſtione. ij. ⁊ in. §. iux. hec. vnde Ambroſius ea. cauſa. ⁊. queſtione ⁊ dicit Theologos tenere ꝙ in beata virgine deſponſata a Ioſeph fuit perfectum matrimonium quo ad ſanctificationem ſed nõ quantum ad ſignificationem de quo vide tu tex. in. §. cum ergo. xxvij. queſtione. ij. Et ſubdit dominus Salice. ꝓ hoc. quia ceſſat ratio ſtatuti que fuit ad ſuccurendum expenſis factis per maritum quam dicit expreſſam eſſe in ſtatuto Ferarienſi. Et inſtat in alijs rationibus vt ibi per eum. Idem tenet Salicetus late in quodam conſilio incipiente Iacobus promiſit ſtephano Idem. tenet Pet. de Anchara. in conſilio ſuo. xvij. ꝙ incipit In chriſti nomine ⁊c. pro ſolutione dubiorum in hoc tertio ponderandum. ⁊ ibi tenet ꝙ ſtatutum puniens contrahentem matrimoninm in certo caſu intelligitur de matriomonio conſumato nam ante dicuntur ſponſalia ſecundum cõmunem vſum loquendi. ¶ Et ideo ſtatutum loquens de vxore non habet locum in ſponſa cum tractamus de odio ſecus ſi de fauore. allegat Ci. in. dicta. l. non ſine. melius allegaſſet pro dicto ſuo in terminis glo. clementina. i. in verbo contrahere de conſanguinitate ⁊ affinitate de qua fit mentio in. c. cum inhibitio de clandeſtina deſpoſatinoe. ⁊ hanc partem etiam tenet Pet. de anchara. in. c. i. in penultima collũna ſeu fi. de ſponſa. lib. vi. per tex. in. d. c. ex publico Idẽ tenet do. Abb. in. c. ſi inter. j. eo. maxime per cõmunem vſum loquendi per quem ſpõſa de preſenti non appellatur vxor. Idem dicit per illum tex. in. c. ij. infra. ꝺ ſponſa. duo idem etiam tenet Iaco. Zo. in arbore affinitatis in penult. car. ⁊ hic Quanuis predicta non adducat mouetur. quia tale ſtatutum duplici reſpectu venit reſtringẽdum. tum quia contra ius cõmune. tum quia eſt penale. c. ſtatutum de electionibus. in. vi. ⁊ in regula odia eodem libro.

Unde quanuis dicatur ꝙ ſponſa de preſenti ſit vera vxor hoc intelligit lar go mõ ⁊ in mã fauorabili ſecus in mã ſtricta bene facit ſm eũ inſtit. de nuptijs. §. ſꝫ ſi vxor in fine vbi ſpõſa patris mei nõ cognita nõ dicitur mihi nouerca ⁊ ſponſa filij mei nõ cognita nõ dicitur mihi nurus ex quibus apparere poteſt hãc ſecundam partem eſſe magis cõmunem. Et cum iſta tranſeo quia vbi verba ſtatuti non adaptantur ad caſum occurrentem ceſſat ipſius diſpoſitio. c. idemnitatibus ad finem de electio. in ſexto. c. fi. in fi. ⁊ ibi dominus Anto. de ſtatu monachorum l. iiij. §. pretor. ff. de dam. infec. ⁊ ibi Bar. cum concor. Sed verba ſtatutorum in materia iſta cõiter requirunt ꝙ mulier deceſſerat in matrimonio ergo nõ verificant̃ in ea que decedit ante traditõem quia non dicit̃ deceſſiſſe in matrimonio ꝓpter dictionem in qua denotat intrinſicitatem ⁊ ꝑfectõnem actus. l. i. §. ne quid in flumine ſupra ne quid in flumi. vbi factum in rippa non dicitur factum in flumine. ¶ Unde dicit Bal. in rubrica. ff. ſoluto matrimonio in prima colum. ꝙ inſultãs in porticu non punit̃ pena ſtatuti punientis inſultantem in domo ꝓpter dictionem. in. denotantem intrinſicitatem. ⁊ allegat Ci. in l. meminiſſe. ff. ꝺ offi. ꝓconſu. ⁊ lega. notat Bal. in. l. gallus. §. ille caſus in vltima colum. ff. de libe. ⁊ poſtu. cum concordan. ⁊ eſt glo. vnica in. §. hoc que de caritate in verbo Ezechiele ꝺ peni. diſtinctione prima. Et facit ratio quia qualitas adiecta verbo intelligit̃ ſm tempus verbi cui addicit̃. l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxa. ergo ſi ſtatutum diceret de vxore mortua in matrimonio requirit̃ ꝙ tempus mortis ſit in matrimonio ⁊ tamen non ſic eſt qꝛ nõ eſt mortua in matrimonio proprie ſumendo. ſ. ꝯſumato ꝑ. d. c. ex publico. ⁊ eſt opti. tex. in. l. ſi qua mihi vxor. §. i. ff. de ritu nup. Et ad allegata in ꝯ̃rium pꝫ ex predictis reſponſio quãuis enim multa iura appellant matrimonium vbi interuenit ſimplex deſpõſatio de ꝑ̃ſenti tamen intelligunt̃ ſm principium matrimonij. facit optima glo. ij. relata ad tex. in. c. i. de cog. ſpũa. li. vi. ¶ Preterea quõ materia ſubiecta repugnat nunquã iura loquentia de vxore ꝓcedũt in ſponſa de ꝑ̃ſenti. ita ꝓbat glo. approbata per doctores ibi in clemẽtina prima de conſanguinitate ⁊ affini. facit quod no. bar. ibi cõtra glo. in. l. ij. §. fi. ff. de priuile. credito. volens ꝙ. l. aſſiduis. C. qui potio. in pigno. habean. non hꝫ locũ in ſponſa de ꝑ̃ſenti ꝑ d. l. aſſiduis. facit quod habet̃ in tex. ⁊ glo. ⁊ ibi ꝑ Ange. in. l. ſolet. §. que virum. ff. de infami. vbi pena appoſita ꝯ̃henti matrimonium tempore lucius ſm leges nõ extendit̃ ad contrahentem ſponſalia de ꝑ̃ſenti. facit optime glo. in clemen. ij. in verbo matrimonijs de iudici. ¶ Ad id quod no. Bar. in. d. l. cũ pater põt dici immo ex ꝓpria ſignificatione ſpõſa non dicit̃ vxor ſed ex interpretatõne. ⁊ hoc ſatis ꝓbatur in. c. conſultationi de frigi. ⁊ maleficia. ⁊ in. c. debitam ſupra de biga. ⁊ in. c. ſiquis de ſponſatam in verbo tue. xxvii. q. ii. Unde ſtatutum debet in proprio ſignificatu verificari iuxta illud quod eleganter ſcribit dominus Abbas in. c. ſiquis contra de foro competen. in. iii. col. dicens ꝙ ſtatutum loquens de executoribus nõ habet locum in delegatis ⁊ econuerſo quãuis largo modo conueniant pꝫ ex tex. ⁊ glo. in. c. ſi ſuper gratia de officio delega. in ſexto.

¶ Et adducit no. dictum Bar. in. l. cum quidam. ff. de legatis ſecundo. ⁊ ideo dixit pulchre Pe. de ancna. conſi. cclxviii. incipiente in chriſti nomine ꝑ ⁊ contra rationes ꝙ lꝫ largo modo monachus dicitur mortuus tamen lucrum delatum marito ex morte vxoris non debebit̃ ipſa in monaſterio ꝓfeſſa. qꝛ ſtatutum intelligi debet de mortuo proprie ⁊ conatur reſpondere ad. l. deo nobis aſſignando rationem inter pactum ⁊ ſtatutum tamen verba pactorum interpretantur contra paciſcentem l. veteribus cuꝫ ſimilibus. ff. de pactis. facit ẽt quod notat Dominicus per gl. ibi in. c. vnico in. iii. colum. de biga. libro ſexto. Dicens ꝙ pena appoſita bigamo nõ ꝓcedit in bigamo largo modo ſumpto. puta interpretatiuo quod declara ex dictis doctorum in. c. cum nuper. ſupra de bigamis. ſimiliter dixit Bar. in. l. i. ff. de fonte ꝙ ſtatutum puniẽs portãtem perlas intelligitur ſi portat veras nõ autem ꝯtrafactas que nõ ſũt proprie perle. ¶ Unde dixit Ange. ꝯſilio. clxxxxv. ꝙ ſtatutuꝫ puniẽs cõtumacem intelligit̃ de cõtumace vero ⁊ ñ ficto pro tãto dixit dominus Cardi. in. c. is qui fidem. j. eo. ti. ꝙ ſtatutum puniẽs contrahẽtem ſponſalia de preſenti certa die non punit̃

ſponſum de futuro cognoſcentem ſponſam illa die licet enim
quo ad effectum dicatur contrahere matrimonium de preſenti
per tex.ibi tamen ſtatutum intelligitur proprie de ſponſalibus
que re ⁊ effectu intelliguntur de preſenti ⁊ in eis non expedit hic
niſi ſi ſit re. Ulterius ad tex.in.d.l.deo nobis reſpondet Sali.
in.d.l.cum te dicens ſcileant allegantes illam.l.ꝙ ibi nihil ſta-
tuitur ſuper lucro de nouo conferendo.ſed determinatur an
debitum ex facto ſub condictione mortis.extendatur ad mor-
tem ciuilem ⁊ dicit ꝙ ſic.vñ innuit ꝙ ſi ſimpliciter in alio caſu
ſponſa efficiatur monacha ſtante dicto ſtatuto nihil lucrabiť
quia in caſu mortis nihil habuiſſꝫ per predicta vel reſponde vt
per do. Abb.in.c.ex publico de cõ.coniu.ꝙ queſtio noſtra lo-
quitur vbi lucrum defertur marito nõ ꝓpter affectuꝫ cõiugalẽ
qui extinguiť ſed ratione ſumptus adhibiti mihi ducẽdo mulie
reꝫ ad domũ ſed illud lucruꝫ eſſet par vtriqꝫ vt quia ꝓpter af-
fectum coniugaleꝫ tunc ꝓcedit illa lex quam Bal.nimis late
intellexit ſm ipſum.Ad illud ꝙ ſtatutũ de dote data habeat lo
cuꝫ in dote ꝓmiſſa dicas ꝙ loquunť in dote non data conſtã-
te matrimonio ſed nõ dicunt ꝙ ſi non ſit data ante cõſumatuꝫ
matrimoniũ habeat locũ ſtatutuꝫ.qꝛ hoc falſuꝫ ẽ vt in terminis
no.Sali.in.l.ſi conſtãte ver.ſed ſi ecõtrario.C.de dona.inter
nup.dicẽs ꝙ ſtatutũ de quo.s.intelligiť de dote data non autẽ
ꝓmiſſa.vt ibi p eũ.¶ Ad alia cõtraria inducẽdo reſpõſioneꝫ
ex p̄dictis ⁊ retẽta hac parte ꝓ veriori.Limita eã ſingulariter
niſi mulier ducta eſſet ad domũ vt viro coniũgeretur ſed ante
cõiunctioneꝫ deceſſit.qꝛ tunc vir lucrabiť partẽ dotis debitam
a ſtatuto.qꝛ ꝓ coniuncta ⁊ copulata habeť que de ꝓximo co-
pulãda erat ar.l.penul.ff.de mili.teſta.⁊ inſti.de dona.§.fi.⁊.qꝛ
ceſſat potiſſime ratio tenentiuꝫ hanc partem.ita voluit multuꝫ
ſolemniter Sali.in.d.l.cũ te in fi.ꝙ bene nota ⁊ iſta ſufficiant
in iſta queſtiõe que nõ inuenies p aliuꝫ ita vt puto accumulata
per aliqueꝫ.Ulterius inquãtuꝫ omnes doc.hic excepto.d.Ab.
tractãt de debito cõiugali ꝓſequere vt p eos tangentes mul-
ta vtilia maxime in cõfeſſoribus.ſed adde in multis ea que no
tant beatus Tho.⁊ Ricar.in quarto ſententiarum di.xxxij.p
totum ⁊ ꝙ habeť late in ſumma piſana in ver.debituꝫ cõiuga-
le p totuꝫ ⁊ per Rai.in ſumma huius titu.§.pone ꝙ vir ⁊ vide
de multis p do.Jaco.in.c.ij.ĩ.de cõiug.lepro.Et qñ ſit pecca
tum ⁊ qñ non vide glo.in.§.criminis vbi bonus tex.xxv.di.⁊
glo.i.in.c quicqd inter ſe.xxxij.q.ij.⁊ tex.cũ glo.magna in.c.vir
cuꝫ ꝓpria.xxxiij.q.iiij.tex.in.c.ꝓpoſito ⁊ ibi glo.in verbo peio-
res xxvij.queſtione.i.⁊ tex.op.in.c.omne itaqꝫ in verbo nõ po
terat.xxvij.q.ij.⁊ tex.in.c.origo.xxxij.q.iiij.⁊ in.c.conubia ⁊ ib
glo.xxxij.q.ij.⁊ in.c.nerui ad.fi.⁊ ibi glo.in verbo maioreꝫ.xiij.
diſ.⁊ melius q̃ꝫ alibi in.d.ſumma piſana in verbo debitũ maxi-
me in his que ibi ſupplet frater Nicolaus ꝗ videtur tenere quã
do redditur debitum cauſa prolis vel reddendi debiti non ſit
peccatuꝫ alias ſemper peccať ſaltem venialiter ⁊ iſta eſt veri-
tas ſm eum. Et cõſiderato ꝙ ſola intentio iudicat in talibus
ad mortale p illð mathei.v.q.viderit mulierẽ circa.c.nec ſolo
⁊.c.ſeq.xxxij.q.v.dicit ꝙ recte ſibi in veſtiganti apparebat fa-
cilius eſſe religioſo inter regulariter viuentes omnimodam
caſtitatem ſemper ſeruare q̃ꝫ coniugibus in vſu matrimoniali
a mortali ſe cuſtodire.quia ignis accenſus ſolet ardere qðcũqꝫ
lignum apponatur ⁊ mens cupidine accenſe nõ ſolet aſpicere
qualitatem perſone.c.i.s.de choa.cle.⁊ mulie.oportet igitur
ſecundum eum vt talibus inuolutus ſit valde diſcretus ⁊ timora
tus vt ibi latius per eum ſtrictus ⁊ maturius loquentem quaꝫ
alij loquantur.

¶ Poſtremo vt iſta rubrica reddatur vtilior collige que-
dam priuilegia cauſe matrimonialis ad inſtar legiſtarum in.l.
i.ff.ſolu.matri.vbi enumerant multa priuilegia dotis de qui-
bus dicetur in rubrica de dona.inter viruꝫ ⁊ vxoreꝫ ſed ex iſtis
alibi non adunatis apparet excellentia vinculi matrimonialis
cũ pp ipſuꝫ multa inducant. ¶ Primo videm⁹ ꝙ in cã ma
trimõiali ꝓcediť ſummarie cle.diſpẽdioſaꝫ ð iudic.qð amplia.
vt ibi p gl.in ver.mr̃imonij.¶ Secũdo ſnĩa lata in cauſa ma-
trimoniali non trãſit in rẽ iudicatã.c.lator.c.conſanguinei de
re iudi.⁊ declarabiť in.c.fraternitatis infra de frigi.⁊ malefi.
¶ Tertio poſt concluſum in cauſa licitum eſt in cauſa matri-
moniali ⁊ etiam publicatis atteſtatõibus.tex.eſt quem ad hoc
põderat dominus Abbas in.c.ſicut ex litteris.⁊ ibi diceť infra
eodem.¶ Quarto in cauſa matrimoniali nõ ſufficiũt teſtes
alias idonei.ſed requiruntť teſtes omni exceptõe maiores.tex.ẽ
⁊ ibi doc.in.c.litteris.ſupra de teſti.⁊ habeť in.c.i.⁊ ibi diceť in
fra de ꝯſan.⁊ affi.¶ Quinto in cauſa matrimoniali conuen
tus nõ põt opponere ſe ſpoliatum fuiſſe alia re priuata.ita no.
Specu.in titulo de petitio.⁊ poſſeſ.§.i.ver.quid ſi ago.⁊ Ho
ſti.in ſum.in titu.de reſtitu.ſpolia.§.quãdo verſi.quid ſi vir.⁊
Inno.in.c.cũ dilectus ſupra de or.cogni.facit tex.in.c.i.in fi.de
reſti.ſpo.in.vi.ꝗ p p̄dictos ad hũc caſum extendiť.¶ Sexto
ꝙ cã matrimonialis nõ põt expediri p viã ꝯpromiſſi.c.cãm in
fi.de reſti.in inte.⁊ forte diceť in.c.tue.ĩ.eo.¶ Septimo geſta
p ꝓcuratorẽ reuocatũ in ꝯtractũ matrimonij nõ valẽt etiam ſi
ignorauerit reuocatõem.c.fi.de ꝓcu.in.vi.vbi tex.ſingularis.
lꝫ alias dubiteť de hoc p no.in.l.eius ꝗ in ꝓuincia.ff.ſi cer.pet.
⁊ per glo.ordi.in clemẽ.i.de renũ.p Bar.in.l.vnica cum ꝯcor.
C.de ſatiſdãdo.⁊ de hoc habebiť late in.c.veniens infra ð co-
gnatio.ſpiritua.¶ Octauo in cauſa matrimoniali iura cano-
nica ſemper p̄ualent legibus etiaꝫ in terris imperij.tex.eſt ⁊ ibi
clarius.⁊ ibi notant Archi.⁊ Domi.in.§.hinc colligiť in fi.ii.
q.iii.vbi tamen nõ repugnant ſimul poſſunt adduci etiam le-
ges.c.vbi nõ eſt.⁊ ibi dominus Abbas.ĩ.ti.i.facit.c.i.de noui
ope.nũcia.c.ſi in adiutorium cum ſi.¶ Nono in cã matrimo
niali ſingularis opi.vnius autentici doc.p̄ualet ꝯmuni opinio
ni que eſſet contra matrimoniũ dictum fuit ſingu.Hoſti.in.c.
ſi vir.infra de cogna.ſpi.lꝫ alias preferať cõmunis opi.vt no-
tant doc.in.c.i.de conſtitu.⁊ diceť de hoc in.c.ex litteris el.i.in
fra ti.i.⁊ in.d.c.ſi vir.¶ Decimo in cauſa matrimoniali põt ꝓ
cedi die feriata ſm glo.xv.q.iiii.in ſumma.⁊ Hoſti.in ſumma
de feriis.§.quid in eis.ver.⁊ generaliter.quod intellige.tamẽ
niſi ſint ferie introducte in honorem dei vt p Specu.in titu.de
feriis.§.ij.ver.quid de cauſis matrimonii.⁊ glo.in cle.ſepe de
ver.ſignifi.in ver.ob necantes.⁊ Jo.an.in.c.fi.ſupra de feriis.
¶ Undecimo lꝫ ꝯfeſſio facta p principalem pſonam ex certa
ſcientia nõ reuoceť niſi de contrario notorie ꝯſtat puta ſi confi
teor me occidiſſe ſemproniũ quem notorie ꝯſtat viuere.vt per
Ci.Bar.⁊ Bal.in.l.error.C.de iur.⁊ fac.igno.p doc.in.c.fi.
de ꝯfeſ.⁊ per Specu.in titu.de ꝯfeſ.§.fi.ver.ceterum.⁊ ibi Jo.
an.tamen in cã matrimoniali in qua agiť de piculo animarum
licitum eſt venire ꝯtra ꝓpriam ꝯfeſſionem etiam iuratam quã
do quis vult probare ꝙ illa ꝯfeſſio ſit in periculum anime ſue.
ita ꝯſuluit Pe.de ancha.ꝯſilio ſuo.ccviii.incipiente ego An
gelus ⁊c.dicens ad hoc eſſe caſum ad litteram in.d.c.lator.de
re iudica.⁊ in.c.ꝯſanguinei.vbi pars que ꝓcurauit a principio
vſqꝫ ad fi.iudicij ſententiã diuorii expreſſis iuramentis ⁊ alijs
ad cauſam neceſſarijs auditur poſt ſententiam contraueniens
etiam recta via ſm cõmunem opinioneꝫ lꝫ Ala.dubitauerit vt
ibi in gl.i.⁊ hoc dicit ꝓcedere nedũ quãdo ſententia eſt lata cõ
tra matrimonium ſed etiam quãdo eſt lata ꝓ ſtãte impedimẽ
to perpetuo in ꝯtrarium quod caute ſenſit glo.fi.in.d.c.lator.⁊
expreſſit Jo.cald.in.c.ſeries ſm ipſum ſupra de teſti.¶ Duo
decimo matrimonium contractum per excõmunicatum va-
let.licet de alijs actibus multotiens dubiteť vt per Inn.⁊ alios
in.c.veritatis de dolo ⁊ contumacia.⁊ in.c.pia de exceptio.in
vi.de hoc eſt tex.ſingularis in.c.ſignificaſti.⁊ ibi doc.poſt Jo.
andre.de eo qui duxit in matrimo.⁊c.¶ Decimotertio licet
ſecunde littere nõ facientes mentionem de ꝓceſſu prius facto
nõ valeant.vt eſt tex.in.c.ſuper eo.de cohabitatio.clericorum
⁊ mulierum.quem multum põderat Bal.in.l.fi.C.ſi ꝯtra ius
vel vtilitatem publi.⁊ in.l.eam quam.C.de fideicõmiſ.⁊ An.
ge.conſilio.cc.⁊ bonus tex.⁊ ibi dominus Anto.⁊ do.Abb.in
c.inter monaſteriũ.de re iudi.⁊ in.c.ex litteris.s.de offi.dele.⁊
in.c.ex litteris.de do.⁊ ꝯtu.⁊ vtrobiqꝫ do.Ab.⁊ in.c.inter dile-
ctos.de fi.inſtru.tamẽ reſcriptũ in cã matrimoniali impetratũ
nõ facta mẽtõe de ꝓceſſu vel ſententia valet.ita voluit lap.alle

gatio ſua que incipit duo prelati in.iiij.col.que eſt allegatio.lxxxix.⁊ allegat Jo.an.in.d.c.tenor ⁊ aſſignat rationem.quia ex quo talis ſentētia non tranſit in rem iud.etiaʒ ſi hoc tacuiſſꝫ litteras habuiſſet ꝙ eſt bene notandum. ¶ Quatrodecimo ſententia lata in cauſa matrimoniali poteſt probari ꝑ teſtes.c.Albericus ⁊ ibi glo.⁊ Inno.ſ.de teſti.regulariter contra.quia debet ꝓbari per ſcripturam.c.fi.de re iudi.in.vi.cum concor. ¶ Quintodecimo cognitio cauſaꝝ matrimonialiū de ſtillo curie ro.cōpetit ſolis epis adeo ꝙ reſcriptū impetratuʒ in talibus ad inferiores ſurreptitiū pſumit ita ſingulariter no.ſpec.in ti.de reſcrip.preſen.§.ratione aūt forme ver.nunc ad inſtruc.de quo dicetur poſt.d.Abb.in.c.i.de conſan.⁊ affini. ¶ Sextodecimo nedum vbi agitur de matrimonio ſed ēt vbi agitur de conſequutiuis matrimonij poſſunt laici recurrere ad eccleſiam ita not.do.Abb.in.c.gēma per illuʒ tex.j.eo.facit qd ipſe no.in.c.ex litteris el ſecūdo ⁊ in.c.non eſt.j.eo.dicens per illos tex.ꝙ in cauſa matrimoniali iudex eccleſiaſticus ē cōpetens ⁊ vbi nullo modo diſputatur de vinculo matrimonij facit ꝙ de cauſa dotis traditur in.c.prudentiā.ſ.de do.⁊ contu.⁊ in.c.de prudentia.j.de dona.inter vi.⁊ vxo.⁊ vide elegantem glo.ad hoc in.cle.ij.in verbo matrimonijs de iudi.⁊ qd dicet in.c.nō ē j.eo. ¶ Septimodecimo lʒ alias nō dʒ cogi reus ad iurandū quando actor deficit in probōne ⁊ non eſt pro eo preſumptio vt in.c.fi.de iureran.tamē in cauſa matrimoniali defertur iuramentū deficiente actore caſus ē de hoc in.c.ꝯtinebat.j.de deſ.impube.⁊ ibi doc. ¶ Octauodecimo lʒ alias ex pacto nudo oriat actio de iure canonico.c.i.c.qualiter.ſ.de pact.tñ in matrimonio nō pōt quis pciſe cōpelli ex nuda ꝓmiſſione ita do.Abb.no.in.c.requiſiuit in fi.ꝑ illuʒ tex.j.ti.i.qd declara vt ibi dicetur. ¶ Nonodecimo.licʒ regulariter fama cū vno teſte plene ꝓbet vt no.glo.in.c.i.ſ.de appel.do.Anto.⁊ do.Abb.in.c.veniens de teſti.ſi tamē quis ꝓbat matrimonium ꝑ teſtes ⁊ ex aduerſo probetur matrimoniuʒ clandeſtinum per vnum teſteʒ de veritate ⁊ aliuʒ de fama obtinebit primus ita voluit ſingulariter vn.antiquis doctor in.c.ſcdo de clan.deſpon.qd dicit ibi do.Jaco.eſſe ſing.⁊ ſpeciale in cauſa matrimonij. ¶ Vigeſimo lʒ alias actio popularis cōſumetur vno agente.l.cum qui.§.in popularibus.ff.de iureiuran.tamē ſi vnus de populo opponēs cōtra matrimoniuʒ cōtrahētes deducto iuſto impedimento ⁊ ſuccubuerit audietur alius ita do.Anto.dixit in.c.cū inhibitio.j.de clāde.deſpō.⁊ ſequitur ibi do.Abb.reprobando goff. ¶ Vigeſimoprimo licet vēditio facta cuʒ traditiōe rei cōfundat primaʒ vēditiōeʒ in qua nō interuenit traditio.l.quotiens.C.de rei vendic.no.Hoſti.⁊ alij in.c.ꝯtinebatur de his que fi.a prela.tamē ſi puella cōſentiens promittat vni per verba de preſenti ⁊ alteri ſcdo ꝓmittatur ⁊ etiam tradat valʒ primus cōtractus.c.fi.j.de ſpon.duorum. ¶ Vigeſimoſecundo licʒ alias pluribus agentibus ad eandeʒ rem adiudicetur res primo legitime probanti cum cautione pſtita reo de defendēdo ipſum ſi alter petitor obtinuerit.l.is a quo.⁊.l.ſeq.ff.de rei uen.tñ in cauſa matrimoniali nō adiudicabitur vxor primo probanti ꝓpter periculuʒ anime dictuʒ ē ſing.Inno.in rubrica.j.de ſpō.duorum. ¶ Vigeſimotertio licʒ alias in cōtractibus ꝯdictio impoſſibilis viciet,⁊ nō vicietur.§.impoſſibilis inſti.de inu.ſtip.l.impoſſibilis de verbo.obli.tamē in matrimonio viciatur ⁊ ñ viciat quādo eſt contra ſubām matrimonij.c.fi.⁊ ibi doc.j.de cōdic.appo. ¶ Vigeſimoquarto ⁊ vltimo licet alias tacens videatur conſentire proteſtationi alterius ccm quo conueni ſuper eo cui accidit proteſtatio niſi cōtradicat vt no.Inno.ī.c.cumana cū concor.ſ.de elec.tamen ſi alter ex cōtrahentibus ſponſalia tacet proteſtationi onerose habetur pro contradicēte ita ſignanter voluit Innocen.in.c.fi.j.de condic.appo.dicens hoc eſſe fauore matrimonij.⁊ hec ſufficiant ad laudem huius ſacramenti. ¶ Tu autem proſequere ceteras laudes ꝑ alium ſtillum vt eleganter traditur per Archiepiſcopum florentinum in tertia parte ſue ſumme in quodam ſermone qd incipit vxor tua ſicut vitis habundans.ſequitur.c.de Francia ꝙ eſt.c.primum.

De francia. ¶ Matrimonium ꝯſenſu ꝯtrahit lʒ conſuetudo patrie nō ſeruet.h.d.primo ponit caſum.ſecūdo ibi diffinit ⁊ ponit deciſionem. ¶ No.primo ſm do.Ja.de zoc.ꝙ ratōe matrimonij laici efficiunt de iudicio eccleſie ſiue ſint nobiles vt hic ſiue reges.c.nō eſt.j.e.⁊.c.ꝑ venerabilē infra qui fil.ſint legi. ¶ Sed vtilius ꝑ iſtum tex.inferri pōt ꝙ laicus pōt intereſſe in ꝯcilio generali ꝓ petēda iuſtitia.ita pōderat dominus Abb.in diſputatōne ſua que incipit epũs.⁊ quidam rector in tertio dubio principali cuius dicta reaſſumit do.Pe.de mōte nō nominato in quadā ſua monarchia que incipit ſepenumero inter docuiſſimos in.xviij.colum.quāuis vt mihi videt iſte tex.nō ꝓbet hoc de neceſſitate tamē puto dictum eorum eſſe verum in ſe. ¶ Sed de hoc tamen quādo laici admittant ⁊ quādo nō pſequere vt ibi latiſſime ꝑ eos ⁊ per Inno.in.c.veſtra ſupra de loca.⁊ in.c.fi.de offi.leg.⁊ per glo.in.c.adrianus el primo in verbo inuitant.lxi.diſtinc.per Imo.latiſſime in.c.graue.ſ.de pbē.ꝑ Domi.in.c.decernimus.ꝑ illum tex.xviij.di.ꝑ Archi.in.c.quedā.lxxxvi.di.ꝑ gl.Jo.an.⁊ do.Anto.in.c.fi.ſ.de his que fi.a pla.⁊ cōiter tenetur ꝙ his caſibus quibus laici admittunt ad ꝯciliū nō habēt vocem deciſiuā. ¶ Secūdo no.ſm do.Abb.iūcta glo.i.⁊.ij.ꝙ appellatōe legis ꝯprehendit ꝯſuetudo.nam ꝯſuetudo ē quedā lex.l.de quibus.ff.de legi.⁊.c.ꝯſuetudo.i.di.adde gl.in ver.iuris in.l.pſcriptōe.C.ſi ꝯtra ius vel vtili.pub.ꝑ quam refert ibi Pau.de ca.ꝙ habēs aliqd expedire de iure pōt illud expedire ſm ꝯſuetudinē.facit tex.in.l.ij.C.quēad.teſtamen.aperian.ibi ſm ll.moreſqʒ locoꝝ. ¶ Facit ſingulariter dictum Bal.in.l.conſtitutionis.C.de bonis qʒ libe.vbi dicit ꝙ ſi patre donte dotem maritus ꝓmittit in omnem caſum reſtituende dotis de iure ꝯmuni adueniente caſu videlicet mortua vxore remanentibus filijs ſeruabit opinio Martini ſeruata de conſuetudine in.l.dos a patre.C.ſoluto matrimonio.lʒ in ꝯtrarium ſit rigor iuris ⁊ ſubtilitas vt late ꝑ Bar.in.l.illam.C.de collatio.⁊ in.l.poſt dotem.ff.ſoluto matrimonio.⁊ dicit Bal.ꝙ hoc forſan videbit nouum vt ibi ꝑ eum. ¶ Ad idem facit quod notat Bal.late in.l.vnica in.xviij.colum.C.de ꝯfeſ.maxime dum dicit in ver. ¶ Quinto dico ꝙ ſi in inquiſitiōe dicit aliquē deliquiſſe contra formā iuris nō erit inepta inquiſitio ſi illud eſt vetitum.l.municipali ciuili puta in ꝓhibitōe extrahendi bladum. ¶ Unde dicit Bal.in extrauagan.de pa.ꝯſtā.in verbo nos romanorum in.ix.colum.ꝙ ꝯſuetudo in loco pōt appellari ius cōe. ¶ Et optime adduci poſſunt no.elegāter ꝑ Ludo.roma in.l.poſt dotem.in.xxxiij.col.ff.ſolu.ma.vbi refert ſe pluries ꝯſuluiſſe ꝙ ſi eſt compromiſſum in arbitrum vt ꝓnunciet de iure poterit ꝓnunciare ſm ſtatuta in quo tamē ipſe fuit varius.⁊ ideo de hoc ⁊ de pdictis dic vt late per euʒ in rubrica.ff.de arbi.in repetitio.in.vij.colum.⁊ vide tex.ſingula.ꝯiuncta glo.in.c.i.ſ.vt li.penden.⁊ dominus Abb.in ꝓhemio clemen.⁊ eundem latiſſime in rubrica ſupra de ꝯſuetu.per bal.in.l.illa inſtitutio.ff.de here.inſti.ꝑ do.Anto.in.c.quintanallis.ad fi.de iureiur.ꝑ Jo.an.in addi.Spe.in ti.de arbi.§.excipitur in addi.incipiente Guido de ſuza.⁊ ꝑ Ange.in diſpu.incipiēte duo adinuicem litigantes.Et videt predicta limitanda forte niſi ratio ſubiecte materie inducat pſumptōem ꝙ loquens potius cogitauerit de ipſo iure cōmuni per id quod no.Bal.in l.quicunqʒ.C.de ſeruis fugitiuis.volens ꝙ ſi teſtator inſtituit filias in eo ꝙ eas tangit de iure intelligat de iure communi. ¶ Similiter dixit Bal.in.l.ſed ſiquis.§.queſitum.ff.ſiquis cautio.quod renuncians beneficio iuris non intelligatur renūtiaſſe beneficio ſtatuti.⁊ adduci poteſt notabile dictum Bal.in.l.rerum quidem ad fi.ff.rerum ammotarum.vbi voluit ꝓcedere talem libellum peto aduerſarium condemnari ſm formam iuris ⁊ ſtatutorum quod exponitur ideſt ſm ſtatuta approbata a iure per tex.ibi ſm lecturam Bi.⁊ in.c.cum veniſſent ibi ſm ius ⁊c.ſupra de eo qui mittit in poſſeſſio.vel importabit ſm ius cōe ſi illud actori viſum fuerit.ar.l.ſiquis intētōe ambi

gua.ff.de iudi.ſm ipſum.ꝓ quo vltimo vide Inno.in.c.certi⸗
ficari poſt glo.magnam poſt principium ſupra de ſepul.vbi di
xit ꝙ fundãs libellum ſuper cõſuetudine poteſt deducere ius
cõmune ꝙ dictum ꝓ multum notabili refert ⁊ ſequitur Bal.
in.l.preſcriptiõe in.xi.colum.verſiculo item ſũt alia exempla.C.
ſi cõtra ius vel vtilitatem publicam.vbi ſemper recurras ꝓ.in
telligẽtia oium predictorum.Quibus etiam addere potes qḋ
no.Bal.i.l.ij.i.iij.colum.C.de nup.⁊ i.l.ij.C.de ꝓbatio.⁊ i.l.
obſeruare.§.ꝓficiſci.i.xxij.q.ff.de officio ꝓcõſu.⁊ lega.⁊ in.l.
gallus in.§.ſi eius.ff.de libe.⁊ poſtu.⁊ in.l.eos.C.de appella.
⁊ in.l.edita.in.xvi.colum.C.de edẽdo.⁊ in.l.i.C.de ſeruitute ⁊
aqua.⁊ in.l.vinum.ff.ſi certum petat̃.⁊ Inno.in.c.dilecto.de
officio Archi.⁊ domi.Anto.⁊ do.Abbas in.d.c.cum veniſ⸗
ſent.⁊ dicit Bal.in titu.de pace ꝯſtã.in verbo ſentẽtie quoqꝫ ꝙ
ſi cã ꝯmittit̃ decidẽda ſm leges ⁊ ꝯſuetudinem terrarum po⸗
tius erit decidẽda ſm bonam ꝯſuetudinẽ qꝫ ſm leges que om
nia tene bene mẽti.¶ Tertio no.ꝙ omiſſio conſuetudinis pa
trie nõ viciat matrimoniũ quod eſt ſpeciale in hoc qꝛ deficit po
teſtas in inducẽtibus ꝯſuetudinem ratõe ſubiecti ſm doc.qui⸗
bus adde ꝙ in alijs cauſis omiſſio ſolemnitatis ex ſola ꝯſue⸗
tudine introducta reddit actum nullum.vt eſt glo.valde ſingu
laris in aũt.vt ꝓpo.nomẽ imperatoris.§.ſi qua vero.in verbo
auctore deo.quam ſolẽniter alle.do.Abb.in ꝓhemio decre.in
xij.colum.nec mirum qꝛ ꝯſuetudo põt facere ſolemnitatem ne
ceſſariam in inſtrumẽto que alias nõ eſſet neceſſaria ſm Jo.
an.late in ti.de inſtru.edic.§.ꝯpẽdioſe.ver.ſed nũquid.⁊ iõ di⸗
xit gl.no.⁊ ibi Bar.in.l.generali.C.de tabula.li.x.ꝙ inſtrumẽ⸗
tum nõ habẽs clauſulas que de ꝯſuetudine terre ſolent apponi
p̃ſumit̃ fictitium.¶ Unde dicit Bal.in cã.i.in principio de
feu.dato in vicem legis ꝯmiſſorie ꝙ apponere in inſtrumento
pacta nõ ꝯſueta inducit p̃ſumptiõem ꝯtractus vſurarij qḋ pul⸗
chre extẽdit Pe.de ancha.in ꝯſi.ix.incipiẽte plurime ꝯiecture
⁊ in ꝯſi.cclvij.incipiẽte ex ordine ꝯtractuum quos baptã.
¶ Quapp dicit Bar.in ꝓhemio ffoꝝm in.i.colum.ꝙ in in
ſtrumẽto dꝫ apponi ſignum notarij qꝛ ita introduxit ꝯſuetudo
alias deficit vnum ſubſtãtiale.⁊ allegat glo.in.d.l.generali.idẽ
dixit Bar.in.l.ad teſtium.§.ſiquis.ff.de teſta.¶ Et in hoc
quas vires habeat ꝯſuetudo in validãdis vel infringendis cõ
tractibus gratijs reſcriptis teſtamentis ⁊ alijs diſpoſitõibus
non inſiſto.ſed collige per te multa ex his que ſcribit Johan⸗
nes an.in regula qui facit in mercurcalibus libro ſexto.⁊ Inn.
⁊ Johãnes an.in rubrica ſupra de ꝯſuetudi.⁊ dominus Anto.
⁊ do.Abb.in.c.ij.de ꝓbatio.⁊ Imo.in.c.nulli.de rebus eccle.
nõ alie.⁊ Bal.in.l.liberti liberieqꝫ in.xij.col.ver.ſed quid ſi eẽt
C.de ope.liber.⁊ in.l.i.in.iij.q.C.ꝓ ſocio.⁊ in.l.huiuſmodi in
prin.de lega.i.⁊ in.l.fi.vbi optimus tex.C.de fideiuſ.⁊ in.l.etiã
⁊ in.l.ordo.C.de executio.rei iudi.⁊ in rubrica.C.de his que in
frau.credi.in vltima colum.⁊ in rubrica.C.de fi.inſtru.in.xvij.
colum.ver.ſed tertio querit̃.⁊ do.Anto.Imo.⁊ do.Abbas ꝑ
illum tex.in.c.cum.m.ibi.vel eſſe debuerit.ſ.de ꝯſti.⁊ do.Abb.
in.c.quoad tranſlatõꝫ ꝑ illũ tex.ſ.de offi.lega.⁊ Jo.an.multuꝫ
ſingulariter in addic.ſpec.in ti.de inſtru.edi.§.inſtrumẽtũ ver.
quid ſi a contrahentibꝰ ⁊ Bar.in.l.ſi prius.§.i.ff.de aqua plu.
ar.⁊ in.l.nemo eſt qui neſciat.ff.de duo.reis ⁊ in.l.vt iuriſiuan
di.§.ſi liberi ver.ſed an iſto caſu.ff.ḋ oper.liber.⁊ Bal.in rub.
C.de exercitoria ad finẽ in rubrica.C.de conſti.pecu.in penul.
col.⁊ bar.in.l.ſi pignore.§.fi.per illum tex.in ver.vſu.ff.de pi⸗
gno.act.⁊ in.l.ſi procurator in principio.ff.de iure fi.⁊ in.l.fi.
in principio.ff.ḋ his que in fra.credi.⁊ Ang.in.l.bene a zenone
C.de quadriẽ.preſcriptio.⁊ Bal.in.l.ſi duo per illũ.ff.ḋ acqr⸗
renda hereditate ⁊ in.l.precibus in.xvij.col.C.de impube.⁊ ali.
ſubſti.⁊ roma.in.l.ſi inſulam in.ij.collum.ff.de verborum ob⸗
ligationi.⁊ Inno.in.c.olim de verborũ ſignificatione ⁊ domi.
Ab.in.c.in preſentia in.xiij.col.de proba.⁊ Bar.in.l.fi.ff.ḋ tab.
exhib.⁊ Bal.⁊ Sali.in.l.exemplo.C.ḋ proba.⁊ roma.in.l.ſti⸗
pulatio iſta.§.in ſtipulationibus.ff.de ver.obli.⁊ do.Abb.in.c.
cum venerabilis ſuper glo.ij.de ꝯſue.⁊ Archidia.in.c.generali
de elec.in.vi.⁊ Pe.de ancha.conſilio.xlvi.incipiente conſue

tudo ⁊ Bar.in.l.de die ad fi.i principio.ff.qui ſatiſ.cogantur ⁊
glo.in.l.ſiquis ſub condictione.ff.de condic.inſtitu.⁊ Barto.
in.l.illa inſtitutio.de heredi.inſtituẽdis.¶ Quarto not.ibi ſan
cta ſinodus ſm do.Abb.ꝙ conſtitutio vel diffinitio concilij
edit̃.ſub nomine cõcilij.⁊ non pape tantum facit.c.oſius.ſ.de
elec.⁊.c.i.cum ſi.ſ.de pac.¶ Quandocũqꝫ tamẽ editur ſub
nomine pape cum cõcilio.c.ſacro licet ibi ſacro approbãte cõ⸗
cilio.ſ.de elec.⁊.c.aduerſus in ſubſcriptione cum ſi.ſ.de elect.
¶ Sed mirum videri poteſt quia omnis conſtitutio facta in
concilio nõ attribuitur ipſi pape qui eſt ſupra concilium.c.ſi⸗
gnificaſti de elec.c.cuncta per mundum.ix.queſtioue tertia ⁊ a
quo concilium ſummit omne robur.c.nec licet.c.multis.xvij.
diſt.¶ Unde denominatio deberet ſumi a cõfirmante non
a condẽte per id quod no.Bal.in.l.ex placito in.iij.colũna.C.
de re.permu.dicens ꝙ ſtatuta.ſpoletana confirmata per pa⸗
pam dicuntur ſtatuta papalia non ſpoletana.facit.c.ſi eum de
preben.in.vi.Actus enim confirmatus a papa ex certa ſcientia
dicitur actus ſedis apoſtolice per tex.oppoti.in.c.ſi apoſtolice
de preben.in.vi.⁊ in.l.i.ante medium.C.de vete.iure enucle.fa
cit glo.inſti.de tutel.§.fi.vbi.tutor datus a patre filio emanci⸗
pato ſi confirmatur a pretore dicitur datiuus non teſtamenta⸗
rius facit tex.in.l.ſi certarum.§.fi.ff.de teſta.mil.vbi confirma
tio codicillorum pro teſtamento quaꝫ facit teſtator tp̃e quo de
ſijt eſſe miles non facit ꝙ codicilli dicantur militares.⁊ ſic no⸗
tatur qualitas exiſtens in confirmante ⁊ ab illa fit denomi⸗
natio.not.pulcre Petrus de anchara.in.c.preſenti.de offici.
delega.in.vi.in ſcḋa collũna facit ꝙ no.glo.in.c.i.in verbo fra
tribus de renũc.in.vi.⁊ in.c.i.in verbo fratribus de offi.leg.in
vi.que probãt ꝙ concurrerẽte duplici cauſa actꝰ dominatur a
digniori.⁊ ad hoc optime facit quia actus confirmatus a pa⸗
pa mutat omnium ſui naturam.Unde dicit Archi.in.c.ſi mo
nachus.xvi.q.i.ꝙ prioratus monialis qui alias remoueri po
teſt ad nutũ Abbatis.c.cũ ad monaſteriuꝫ.§.tales de ſta.mo⸗
na.ſi tam̃ cõfirmet̃ ex certa ſcientia a papa efficit̃ ꝑpetuus vt
plene habetur in text.⁊ gloſ.in.c.examinata.⁊ in.c.porrecta.ſ.
de confir.vti.vel inuti.⁊ latiſſime ꝑ Paul.de elea.in.diſpu⸗
ta.ſua que incipit religioſo papa contulit ex cuius dictis poſ⸗
ſent hec latius extẽdi ⁊ facit optime gloſ.fi.in.c.ex frequentibus
ſupra de inſtitu.volens excõmunicationem latam ab inferiore
⁊ confirmatam a papa cenſeri papalem quo ad ſolutionem
quod tam̃ declara vt per ſpecu.⁊ ibi Jo and.qui eum repre⸗
hendit in ti.de ſententijs.§.vt ante.in.viij.col.an.qḋ ſi papa cõ
firmat.facit etiam ꝙ not.Inno.in.c.i.ſ.de confir.vti.in verſi.
dicimus talem petitionem ⁊c.⁊ domini de Ro.in antiquis de
ci.cxxxiiij.incipiente item not.ꝙ ſententia nulla ⁊ qḋ voluit glo.
multum ſing.ix.q.ij.in ſumma circa medium.¶ Et ideo.d.
Abb.motus forte per predicta quãuis ea nõ adducat in.c.i.ſ.
de pactis ⁊ in.c.conſenſus in.i.col.ſupra.de re.ec.non alie.⁊ hic
tradidit not.doctrinam dicens ꝙ cum materia.l.originatur a
papa licet concilium approbet tamen lex eſt edẽda nomine pa⸗
pe a quo ſumpſit vigorem ⁊ originem ⁊ ſine quo ſolus poſſet
l.condere vt not.gloſ.i.in.c.ad apoſtolice de re.iud.in.vi.⁊.in
d.c.cuncta ⁊ Inno.in.c.ij.de cleri.non reſi.Aut materia.l.origi⸗
natur a concilio ⁊ tunc nomine concilij lex eſt edenda.nam in
concilio eſt papa vt caput.c.cum venientibus.i.queſtione.vij.
⁊ maioris roboris eſt conſtitutio totius eccleſie quam ſolius
pape tantum vt in.c.cum dilecta de elec.⁊ facit ꝙ not.Archi
in ſumma.xviij.di.ſm ipſum.¶ Ex quo colligi poteſt vnũ qḋ
eſt perpetuo notandum ꝙ prohibitus diſpenſare contra con⸗
ſtitutiones concilij.put epiſcopus ſm glo.in verbo etate in.d.c.
cum dilecta ⁊ ibi per.d.Abb.in.v.col.⁊ per glo.in.c.quiſquis.in
verbo fiat de elec.⁊ per.d.Abb.ibi ⁊ in.c.ſignificaſti in ſecunda
col.eo.ti.⁊ in.c.at ſi clerici.§.de adulterijs.ſupra.de iudi.cum
concor.vel legatus per.c.dilectus el primo de preben.iuncto
c.ij.de conceſſi.prebenda.non poterit diſpenſare contra con⸗
ſtitutiones que videntur edite principaliter a concilio ⁊ con⸗
firmate a papa vt ſunt habentes verba de quibus hic vel
ſimilia vel in quarum ſupra ſcriptione dicit̃ ex concilio ſe⸗

ctus in ꝯſtitutionibus editis a papa approbante concilio qua-
les ſunt habentes in ſupraſcriptõe nomen pape.⁊ iſtud confir-
mari poteſt hoc modo quia ceſſat ratio maturitatis ⁊ ponde-
ris maximi que in ſe habere preſumuntur conſtitutiones origi
nate a ꝯcilio ꝓpter cõcurſum multarum opinionum in idem
iuxta.l.iij.C.de fideicom.⁊.c.de quibus.xx.diſtinctiõe.⁊.c.pru
dentiam cum ibi allega.ſupra de officio delega.quia vnicuiqꝫ
dat̃ libertas ꝯtrahendi ꝓpoſitis ꝑ vnum de concilio iuxta.c.
vicẽna.xxxi.di.ſed in ꝓpoſitis per papam in preſentia concilij
nõ videt̃ affuiſſe tanta maturitas tum ꝓpter reuerentiaꝫ eius
cui ceteri ꝓ parte aſſiſtunt iuxta.c.i.in verbo humani modis.
xvi.q.ij.⁊ quod notãt Inno.⁊ Bal.in.c.ſuper his.de maior.⁊
obe.tum quia data diſcrepãtia inter papaꝫ ⁊ alios ꝑualet eius
ſentẽtia vbi de fide nõ agit̃ ſm glo.in.c.nõ in iſtis quarta di.⁊
in.c.quodcunqꝫ in glo.i.xxiiij.q.i.⁊ in.c.ſicut.xv.diſtinctio.⁊ in
c.ex multis in verbo ex principali.i.q.iij.cum concordã.⁊ iſtud
tene menti.quia ſi eſt verum nõ proſſet eſſe vtilis ⁊ a nemine tã
gitur. ¶ Sed in ꝯtrarium forte faciunt quedam iura in qui-
bus ꝓhibetur diſpẽſatio epiſcopo quia ſunt ꝯcilij ⁊ tamen nõ
apparet ꝙ principaliter denominẽtur a ꝯcilio ꝓbatur in clemẽ
tina ne romani iuncta ſupraſcriptõe de electio.⁊.c.vbi pericu-
lum de electio.in ſexto. Ad idem glo.in verbo eligantur ibi pu
to ꝙ a papa in clementi.prima de electio.ꝑ quam dicit ibi do-
minus Abbas ꝙ ep̃s nõ diſpẽſat ꝯtra ꝯcilium.⁊ tamen in ſub
ſcriptõe videt̃ edita ꝯſtitutio illa a papa approbãte ꝯcilio.⁊ iõ
iſte glo.qbus de facili inuenirent̃ alie ſimiles nõ ꝑmittunt me
firmare quod ſupra retuli. Sed doctrina domini Abbatis in
locis ꝑallegatis importabit ſolũ differẽtias inter ꝯſtitutões di
uerſimode editas. ¶ Fateor tamẽ ꝙ ex magna cauſa poſſet
epiſcopus diſpẽſare ꝯtra ꝯſtitutõem ꝯcilij iuxta notata ꝑ bal.
in.l.omnes populi.ff.de iureiur.⁊ dominus Abbas in.c.at ſi
clerici.§.de adulterijs.in.vij.col.de iudi.⁊ in ſimili adduci poſ
ſet tex.vulgatus in.l.ſi hominem.ff.mãda.⁊ ꝙ per illum tex.
infert glo.in.c.tempora.xxvi.q.vij.⁊ Bal.in.l.⁊ ſi ſeuerior.in
ij.colum.C.de infami.⁊ in rubrica.C.qui admit.cum ſimilib⁹.
⁊ in terminis de ꝯſtitutõibus ꝯcilij notãt expreſſe domini d ro
ta in nouis deciſio.ccliij.incipiente idem in religioſo ꝓfeſſo.
vbi ita dicunt ſeruari.⁊ allegãt maxime.c.expoſuiſti de prebẽ.
⁊ iſto caſu requirit̃ maior cauſa ad diſpẽſandum ꝯtra ꝯſtitutio
nem ꝯcilij principaliter q̃ꝫ ꝯtra ꝯſtitutionem pape editam in cõ
cilio. ¶ Et adde predictis quod notat Tho.in tractatu con
tra impugnãtes religionem.quem refert ⁊ ſequitur dominus
Cardinalis ſancti ſixti in tractatu ſuo de poteſtate pape.q.lvi.
vbi dixit ꝙ exiſtentes in concilio non poſſunt aliquid ſtatuere
ſine auctoritate pape.⁊ ſic pondera tu verbuꝫ auctoritate.quia
de ſui natura eſt precedere actum .l.obligari.§.tutor.ff.de au-
ctoritate tutorum.habetur per Inno.in.c.cum conſuetudinis.
ſupra de ꝯſuetudi.⁊ Bar.in.l.ſiquis bona.§.iuſſum.ff.de ac-
quirenda hereditate.⁊ in.l.ſi tertius.ff.de aqua plu.arcẽ.cum ſi
mi. ¶ Utrum aũt in ordine ſcripture debeat ꝑferri ꝯciliũ an
papa reperio ſolũ tactũ ꝑ bar.brixi.in ſuo reptorio in v̇.papa.vbi
dicit ſe vidiſſe in hoc multum diſceptari in cõcilio baſilieñ.⁊
allegat iura pro ⁊ contra videlicꝫ.de conſe.diſt.ij.c.in quibus ⁊
c.ego berengarius.⁊.xij.q.i.c dilectiſſimus ⁊.lxxxvij.diſt.in
c.victor ⁊ nõ decidit ſed iſtud pendet vt mihi videtur ab illa
profunda difficultate ⁊ ſuperioritate Pape ad conciliuꝫ quã
non intro.ſed vide latius q̃ꝫ alibi per Petruꝫ de mõte in ſua
monarchia in.xxx.collũna ver.is ita expeditis aggrediendu
eſt illud mare magnum ⁊c̃.⁊ eſt glo.multum ſolemnis in.c.ſi
papa.xl.diſt. ¶ Et vtrum geſta in concilio debeant dici ge
ſta in concilio generali ⁊ an ſit exprimendus locus in quo ce-
lebratur conciliuꝫ vide do.cad.dicentem ꝙ ñ in prologo cle.in
iij.col.cui adde glo.omnino in.c.vbi periculum de electione
in.vi. ¶ Et vnum noto ꝙ iſta verba ſacro approbante con-
cilio nõ probãt conſtitutionem fuiſſe editam in concilio ſed ꝙ
fuerit ex poſt approbata a concilio.ita dicunt ſingulariter Io.
mo.⁊ Io.an.in.d.c vbi periculum ⁊ refert ibi domi.in vltimis
verbis qδ nota.

¶ Quinto nota ſm do.Ant.⁊ do.Jacob.ꝙ pronomen ſu-
us.a.um.nõ ſemper denotat dominium de quo dic vt per.do
mi.in.c.ij.ꝑ illum tex.de ver.ſigni.in.vi.⁊ in.c.i.in tertia colũ.
de ſum.tri.co.li.per glo.in verbo regij.in.c.primo de poſtulat̃.
prela.per glo.i.in.c.pro illorum de preben.per Imo.poſt do.
cardi.in.c. Abbatem.s̃.de reſcriptis in tertia col.vide tex.in.l.
i.in princi.iuncto.§.ideꝫ pomponius.ff.nau.caupo.ſtabu.⁊ gl.
Archi.⁊ domi.ibi.in.c.quo iur.in verbo mea eſt octaua diſt.⁊
Bar.in.l.j.§.vtile.ff.de fun.inſtru.⁊ in.l.quintus ⁊ in.l.cũ te-
ſtamento.ff.de aur.⁊ arg.leg.⁊ Car.in cle.vnica in.xxviij.q.
ibi oppono idem de homi.⁊ per cal.in ti.de preben.in conſilio
xxij.ꝙ incipit an ſi papa. ¶ Sexto no.ex fi.littere ꝙ maritus
poteſt cõpelli per eccleſiã vt redeat ad vxore ⁊ pondera ꝙ nõ
dicit per cenſuraꝫ ſed pure redire cogatur. ¶ Ex quo inferri
poteſt no.ſm do.Abb.ꝙ maritus vel vxor cõtumax ſine cauſa
poſſunt preciſe compelli vt in vnum redeant.nam cuꝫ iſta ob
ligatio deſcendat ex.l.diuina ⁊ humana poteſt quis preciſe cõ
pelli ad factum nec ſufficit preſtare intereſſe iux.not.per Bart.
⁊ alios in.l.ſtipulationes nõ diuiduntur.ff.de verborum obli-
gatio.⁊ in hoc adde omnino domi.Abb.in.c.litteras ad ſi.de
reſti.ſpo.vbi refert.do.Car.conſuluiſſe ꝙ ſi alter coniunx nõ
poteſt induci vt redeat ad alterum poteſt iudex eccleſiaſticus
implorare brachium ſeculare vt compellatur de facto redire ⁊
aſſignat in effectu rationem de qua.s̃.⁊ ſi contrarium dicere-
mus de facili ſolueretur matrimonium.quia mulier.vel vir pa
terentur excõmunicationeꝫ potius q̃ꝫ redire. ¶ Et exequutio
ſententie poteſt etiam fieri manu militari.l.qui reſtituere.ff.de
rei vendica.c.i.⁊ ibi Inno.⁊ doc.s̃.de offi.ord.reſpondet ad
l.pleriqꝫ.ff.de in ius voc.⁊ ad.l.nemo de domo.ff.de re.iur.
ꝙ loqũtur in ciuili cauſa.⁊ vbi poteſt quis per procuratorem
comparere vel ſatiſfacere ſed hic nõ poteſt ſatiſfacere per ali-
um ergo ⁊c̃.que verba nota diligenter ad alias limitationes
que dantur ad.d.l.pleriqꝫ. Aduerte.quia predicta omnia intel-
liguntur quando alia remedia non ſufficiunt. Uñ dixit elegã-
ter do.Oldra.conſi.ſuo.lxxxix.incipiẽte epiſcopus inuocat ⁊c̃.
ꝙ nunquã debet iudex eccleſiaſticus inuocare auxilium brachij
ſecularis niſi cum per ſe non poteſt actum exequi.quia omnia
iura de hoc loquentia ſemper dicunt ſi opus vel ſi neceſſe fue-
rit qδ nota.⁊ idem dicas de excõmunicatione.quia nũquaꝫ eſt
deueniendum ad eam niſi ꝑcedat culpa mora vel offenſa vel
alia inſtantia ſm Pet.de Anch.conſi.ſuo.xvi. Unde.d.Ant.
in.c.ii.de teſti.cog.vbi exclamat contra praticos moderni tem-
poris qui incõtinẽti incipiũt ab excõmunicatiõe ⁊ ab exequutio
ne.⁊ ſequitur eum Io.de ana.in.c.i.in.viij.col.j.de ſagitta.alle
gant omnes tex.in.c.ormana.§.caueant de ſen.exc.li.vi.
¶ Noto.vij.qδ dixi in ſummario ꝙ matrimonium conſenſu
contrahit̃.⁊ vide tex.op.in.c.ſufficiat.xxvij.queſtiõe.ij.⁊ per il-
lum tex.dicit do.Abb.in.c.cum locum in ſcδo.no.j.co.quod
ad ſubſtantiam vinculi matrimonialis alie ſolemnitates nõ re-
quiruntur preter conſenſum quoniam de natura huius verbi
ſufficit eſt vt aliquid non requiratur aliud ad actus ꝑfectioneꝫ
ſm glo.bene notãdam in.c.ſtatutum in prin.in ver.canonicis
quaſi in.fi.de reſcriptis in.vi.⁊ per illum tex.dicit do.Abb.in
c.cõmiſſum.j.eo.ꝙ ſolus conſenſus vallidat matrimoniũ cõ-
tractum per conſtitutum in articulo mortis.licet deſinat omnis
ſpes prolis.facit qδ no.do.Abb.in.c.cum apoſtolica.j.eo.vbi
dicit quod concurſus mendatij non impedit matrimonium
ſubſiſtẽs ex conſenſu per illum text.facit.c.cum apud.j.co.⁊
vide do.Abb.in.c.tua nos in.fi.j.eo.facit quod ipſe not.in.c.
conſulationi in primo notabili.j.eo.⁊ in.c.fi.de ſponſa.duo.⁊ in
c.fi.de coniug.lepro.⁊ quod nota.do.Jacob.in Rubrica de
clande.de ſponſa.in.fi.prime colum. ¶ Noto vltimo quem
compelli ad ſententiam quod qualiter intelligatur erit dicen-
dum in.c.ad audientiam.j.eo.

¶ Tractant hic ſolemniter omnes doc.primo quid operari
poſſint ſtatuta vel conſuetudines laicorum circa matrimonia
contrahenda. ¶ Secundo quid ſi maritus ⁊ vxor ſint diuer-
ſarum terrarũ cuius terre ſtatuta vel cõſuetudines ſeruari de-

beant. ¶ Et quantum ad primū omiſſis multis que a remo
tis trahi poſſent. collige ordinate dicta ipſorum pluribus ad-
ditis ⁊ pone regulam negatiuam vz ꝙ ſtatutum laicorum di-
ſponens circa ſubſtātiam matrimonij inhibendo vel impediē
do matrimonium vbi eccleſia nō improbat nec impedit non
valet. qꝛ diſpōit in materia ſpectāte ad eccleſiam. caſus eſt hic
ſm do. Anto. do. Abba. ⁊ do. Jaco. quibus adde Ange. ꝯſi.
ccviij. incipiēte titius exiſtens vbi tz nō valere ſtatutū vt contra
hens certa forma omiſſa puniat̄. adde ēt do. Abba. latiſſime
in. c. eccleſia in lectura ⁊ in repetitio. ſ. de ꝯſtitu. ⁊ Bal. in. l. ij. in
prin. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ſub ꝯditō. factis. ⁊ in. c. ex parte ſupra de
conſue. ⁊ ibi dixit nō valere ſtatutum irritās matrimoniū con
tractum in furore carnalis ꝯcupiſcētie ſine inſtrumēto dotali ⁊
dicit ꝙ de hoc ponit Archi. eleganter in. c. oſius. lxi. diſ. recipit
autem iſta regula quaſdam notabiles declaratōes. ⁊ prima ſit
ſm do. Anto. vt ꝓcedat ēt quoad hereditates temporales qꝛ
materia eſt eccleſie. pz in. c. tuam. ſ. de ordi. ⁊ in. c. ꝑ venerabilē.
infra qui fi. ſint legi. Secūda declaratio eſt ſm dominū Anto.
⁊ dominum Abba. vt ꝓcedat etiam quoad leges ciuiles ꝓhi
bētes matrimoniū inter tutorem ⁊ pupillū ⁊ rectorem ꝓuincie
⁊ ꝓuincialem ⁊ inter ſimiles pſonas qꝛ tales leges nō ꝓcedūt
ſm nos quicquid dixerit Ci. in. l. fi. C. de matrimonio ꝯtracto
inter pupillum ⁊ viduam. Idez tz Fede. ꝯſilio. cccxxxv. dicēs
generaliter ꝙ ſtatuta laicorum circa matrimonium nulliꝰ ſint
momēti cum matrimonium ſit de foro eccleſiaſtico. ⁊ allegat
notata in. c. tuam. de ordi. cognitio. ꝑ Bar. in. l. titia. ff. ſolu. ma
trimonio. ⁊ doc. poſt Jo. an. in. c. fi. de ſecū. nup. idem tz domi
nus Abbas late in ꝯſilio. xij. incipiēte caſus talis eſt. ⁊ ad illud
de tutore ⁊ alijs adde glo. idem tenentem in. c. i. xxx. q. iij. lz ali-
ter ſenſerit glo. que loquit̄ arguēdo in. c. ꝯſtitutam. vij. q. i. Ad
de etiam Bal. idem tenētez in. §. fi. inſtitu. de excu. tuto. ⁊ Sa-
lice. in. d. l. fi. C. de interdic. matrimo. ⁊ do. Anto. in. d. c. ꝑ ve-
nerabilem in. vii. col. ⁊ do. Jo. de imo. in. l. filius a patre. §. ſi qs
eo tempore. ff. de libe. ⁊ poſtu. ⁊ Roma. in rubrica. ff. ſolu. ma
in. ii. colum. ⁊ Archi. ⁊ Domi. in. §. hinc colligit̄. ii. q. iii. ⁊ domi-
nus Anto. Gaſ. calde. ⁊ do. Abb. in. c. fi. j. de ſecū. nup. ⁊ domi
nus Abb. in. d. ꝯſilio. xii. ⁊ in. d. c. eccleſia. Illud autem qd ſin-
gulariter voluit Sali. in. d. l. fi. vz non eſſe correctas leges ſta-
tuētes ſuꝑ nullitate matrimonii ratōe pſumpti terroris ꝯtracti
vt in. l. i. cum ſequē. C. ſi quacū. ꝑdi. pote. vbi etiam illud repe-
tit pōt ꝓcedere qn̄ appet ex aliqua ratiōabili ꝯiectura de me-
tu ſed ex eo ſimpliciter ꝙ pſes ꝓuincie ꝯtrahat matrimonium
cum ſubdita nō videt̄ induci eff. cax pſumptio metus attento
ꝙ lex ciuilis fundata ſuꝑ pſumptōe nō extēdit vires ad forum
ꝯſciētie in quo matrimonium ſortit̄ vires ⁊ robur. c. tua. infra
eo. ⁊ pualet rei veritas non geſtorum apparentia. c. inquiſitio-
ni. infra de ſentētia excōmunicatōnis. ⁊ eſt notabilis doctrina
Bal. in. l. cum quis. in. x. colum. ver. poſt hoc ſcitis. C. de iur. ⁊
fac. igno. cū aliis de qbus dicet̄ in. c. is qui fidem. j. e. ⁊ ad iſtā
declaratōem adde que dicent̄ in. c. fi. de ſecū. nup. Adde hoſt.
do. Anto. ⁊ do. Abb. in. c. i. j. de deſpō. impube. vbi dicūt corre
ctas eſſe leges per quas permittitur patri exheredare filiam
nubentem ſine eius conſenſu quod declara vt ibi. ¶ Tertia
declaratio vt procedat de regula etiam quo ad leges que exi
gunt inſtrumēta dotalia interuenire in matrimonio contracto
ob legitimationem prolis vt. l. tertia cum ſi. C. de natu. libe. qꝛ
non ſunt de neceſſitate ſubſtantialia matrimonij ſecundū do.
Ant. hic ⁊ in. c. tāta. j. qui fi. ſint legit. ⁊ Ang. late in. d. conſilio
⁊ erit latius dicendum in. d. c. tanta. ¶ Quarta declaratio vt
non valeat ad ſtatutū diſponēs nō ſolum circa vinculum ma
trimonij ſed circa aliquam ſolēnitatem adducēdo penam ⁊ ſic
inferendo damnum puta ſi imponeret penam perſonis cōtra-
hentibus matrimonium ſine cōſenſu patris qꝛ nō valet ita diſ
putando ꝯcludit Jo. an. in. c. ſtatutum el primo de hereti. in. vi.
quāuis referat obtentum fuiſſe cōtrarium in pu. diſputa. Bo-
nonie ⁊ mouetur in effectu quia licet ſit fundatum tale ſtatutū
in bono pub. pro vitandis ſcandalis ⁊ habeat in ſe optimā ra-
tionē tamē negari nō pōt ꝙ iſte metus pene ipediat matrimo

niū cōtrahi directe. ergo nō debet valere ſicut dicitur in ſimili
in. d. c. ſtatutum. ⁊ facit. c. gēma. j. eo. vbi ne impediatur liber-
tas matrimonij ꝓhibet in eo pena ⁊ iſtud dictum tenet Pe.
de ancha. ⁊ domi. in. d. c. ſtatutū ⁊ do. Anto. do. abb. ⁊ do. Ja.
hic aſſignantes late diuerſas rōes. que in idē reincidūt ⁊ addo
ang. idē tenētē in. d. cōſi. xxviij. ⁊ do. ab. in. d. c. xij. ⁊ idez tz Jac.
but. reuocās quod olim tenuerat in. l. i. ff. de cōſtitu. pri. Idem
fede. cōſi. xxxv. ⁊ do. Anto. late ꝯſi. xl. quod incipit viſa forma
cōtractus datis ⁊ viſis ſtatutis. ⁊c̄. dicēs inter alia ꝙ cū cō-
tractus matrimōij reguletur iure populi nō poteſt ꝓhiberi. l. ci
uili per tex. hic ⁊. c. tuam de or. cog. idē dicit ſe imputare in con-
tractu dotis que auferetur omittenti formam ſtatuti qꝛ cū ma
trimoniū de difficili ꝓbat̄ ſine dote ⁊ obligatiōe reſtitutiōis
dotis ſtatuta inquātum obuiarēt fructui dotis tollerēt liberā
facultatem matrimonij cōtrahēdi ⁊ per hoc ꝯſuluit ꝙ ſtatutū
mutine ꝓhibēs obligatiōez dotis cū Bononiēſibus nō valz
vt qꝛ ipediat realē obligatiōem bonoꝝ ꝓ reſtitutiōe dotis aut
datiōem inſolutam. quia directe tollit facultatez exigēdi dotē
vt ibi latius per eum. adde ēt Petrū. de ancha. conſi. xvij ꝙ
incipit xp̄i ⁊c̄. pro ſolutiōe dubioꝝ in. i. ⁊ ſa col. vbi latiſſime cō
ſuluit ſm opi. Jo. an. in d. c. ſtatutum idem ipſe tz in repti. c. i. in
viij. car. ver. ex predictis pz qualiter ſe habeāt leges. ſ. de cō-
ſtitu. ⁊. d. Ab. in. d. c. eccleſia. ver. ſextos caſus ⁊ ē verū. tn̄ Bal.
tenuit cōtrarium in rubr. ſ. de cōſtitu. in. v. col. dicēs ꝙ in his q̄
ſunt de ſubſtantia matrimonij nō poſſet aliqd ſtatuere laici ſz
bene pn̄t ſtatuere circa qualitates. vn̄ ſi rei publice intereſt ne
fiat ſcandalū in populo tz adiectio pene ſicut tenet lex ne malis
moribus ciuitas informet̄. l. i. C. de ſecun. nup. quā ſm ipſum
nō ſeruant canoniſte ⁊ dicit ſe videre ꝙ homicidiū eſt contra
naturam ⁊ tamē ꝑ accidēs eſt ꝑ iuſſum. xxiij. q. v. per totum
Itaqꝫ plerūqꝫ magis cōſideratur accidēs q̄ natura. qꝛ accidē
tia ob nubilē cām cōtegunt. l. i. §. beſtias. ff. de poſtu. ⁊ oia iſta
accidētia vocant̄ in iure qualitates ⁊ ſm quoſdā adiectiones
ſm ipſum ꝙ etiā tenet in. c. clerici in. ij. col. ſ. de iud. dicēs ꝙ in
hoc nō matrimoniū ſed qualitas matrimonij. ſ. clādeſtinita-
tis ⁊ corruptionis ⁊ allegat. l. iij. §. ſi emancipatus. ff. de cōtra.
ſecus ſi tangeret ſubſtantiam matrimonij. quia tunc ſm ipſum
procedit dictum Jo. an. in. d. c. ſtatutum Idem voluit Bal. in
c. tenor. in. fi. ſ. de re. iu. dicens ꝙ in matrimonijs poteſt appōi
pena per ſtatutum ciuitatis preter quam quo ad impediendū
ſubſtantiam matrimonij. allegat Archi. in. c. vbi neceſſe. xxx. q.
ij. idem tenuit Bal. in. l. omnem circa. fi. ff. ad tertul. dicens ſe
credere qd determinatio Jo. an. in. c. ſtatutum nō ſit vera. quia
cōtrahere cōtra aut ſine cōſenſu patris eſt cōtra bonos mores
omnium maxime prudentium ⁊ inducit odium capitale ꝑ. d.
§. ſi emācipatus vbi habet̄ ꝙ inducit cām exheredatōis ⁊ ideo
valet ſtatutum nō. qꝛ veniat cōtra ſubſtātiam matrimonij hoc
enī n̄ pōt facere niſi papa ſz ꝙ puniat malos mores in re pub.
facinora ſemināteſ ſic ſm ipſū. idem tz gaſ. cal. late in. c. ij. j. de
clāde. deſpō. dicēs ſe vidiſſe ita cōſultum. ⁊ idez tz lap. Ab. ⁊
Jo. de ſcō geor. in. d. c. ſtatutū ⁊ pro iſta parte vltima doc. plu
ra n̄ parum vrgētia adduci poſſent in ſimili pſertim elegans
cōſiliū Bal. qd incipit ſub ꝓtectore ⁊ dominio ſereniſſimi pn̄
cipis ꝙ eſt inter conſilia Pe de ancha. conſi. xi. ⁊ adduci poſ
ſet quod no. Roma. in. l. ſtipulatio pmo modo concepta in vi.
col. ff. de. v. ob. ⁊ ꝙ no. Bal. in. c. at ſi clerici in ſa col. ſ. de iud.
⁊ in. c. que in eccleſiarū de ꝯſti. dum allegat glo. in. l. ſi ita quis
§. ea lege. ff. de verb. ob. ⁊ facit qd no. Bar. in. l. reſcriptio in.
§. i. ff. de mune. ⁊. bono. ⁊ in conſi. ſuo ꝙ incipit ſi aliqua ⁊ quod
late conſuluit Pe. de anch. conſi. cclxxxviij. quod incipit
habet ſtatutum cōis piſtorij ⁊ eſt prohibitus ſtatuere in aliqua
materia ꝑꝑ defectū poteſtatꝭ poteſt in illa ſtatuere fortificādo
ius cōe cū adiectiōe pene iux. glo. ſing. in cle. ne romani in ver-
bo tolli de elec. notāt. d. car. ⁊ Imo. in. c. ex tue cū ſi. de cleri. non
reſ. ergo ſolēnitatem paterni conſenſus approbatā in hoc caſu
a iure canonico. c. aliter. xxx. q. v. ⁊. c. honorantur. xxxij. q. ij. lici-
tū erit confirmare cum adiectōe pene. ſed nihilominus verio
rē puto opinionem Jo. an. in. d. c. ſtatutū que eſt cōiter appro-

bata vt ſupra dixi.qꝛ cum ꝑ canones ꝯcedat̃ filiis vel filiabus
libera poteſtas nubẽdi non pōt illa metu pene coartari. Iſtud
enim ſoli Pape pōt competere cui datum eſt diſtinguere ⁊
limitare ꝓhibita vel ꝯceſſa de iure diuino ſm doc.in.c.fi.de
ꝯſuetu.⁊ Jo.an.⁊ omnes in.c.que in eccleſiarum de ꝯſtitutio.
ſed iſta facultas libere ꝯtrahẽdi matrimonium cõceſſa a deo
nõ eſt reſtringibilis aliquo calore ꝑ poteſtatem ſecularem hic
eſt ꝙ leges ꝯtra ſecũdo nubẽtes edite ſunt omnino ſublate.vt
in.c.fi.de ſecun.nup.⁊ nõ videt̃ ꝓbabile ꝙ his poſſit ſtatuere
ſub acceſſorio qui nõ pōt ſuꝑ principali qꝛ ſic indirecte impe⸗
diret̃ ipſum principale ad alterius forum ꝑtinens ꝯtra.c.fi.de
immu.eccle.in.vi.⁊ regula cum quid li.vi.⁊ dato defectu po⸗
teſtatis in ſtatuente nihil oꝑari pōt ratõabilitas vel aꝑta iuſti⸗
cia ſtatuti.c.eccleſia de ꝯſti.facit.c.ſeries.in fi.ſ̃.de teſti.⁊ me⸗
tus pene nõ pōt auferri libertas ꝯtrahẽdi matrimoniũ.l.titio cẽ
tũ.§.i.ff.de ꝯdic.⁊ demõ.⁊ actus coactus timore ſoluendi ſta
tuti dicit̃ factus timor pene ſm Bal.in.l.falſus.ad fi.C.de fur
tis.⁊ Bar.in.l.creditor.ff.de ſolu.⁊ Bal.in.d.l.oẽm.in fi. vbi
dicit ꝙ metus ſtatuti dicit̃ eſſe terribilis.⁊ ex iſtis breuiter ap⸗
paret reſponſio ad ꝯtraria ⁊ ad ratõem glo.in ver.tolli.in.d.
clemen.ne romani.dic ꝙ ꝓcedit vbi ſtatuens diſponit circa
materiam ad ſe ꝑtinentem ⁊ eius ſtatutũ.nõ obuias alijs regu
lis iuris quod nõ eſt hic per iſtum tex.⁊ ꝑ.c.gẽma.j.e.⁊ ita cre
do tenedum.lʒ ꝑ p̃dicta ⁊.j.dicẽda paſſus ſit diſputabilis.de
quo vltra p̃dicta vide qͦ no. And.de iſer.in.c.i.§.i.quibꝰ mo.
feu.ami.⁊ in.c.impꝛialem.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ Fede.⁊ Ange.in.l.
fi.C.de interdic.matri.⁊ in.l.ꝯſulta.C.de teſta. Recipit autem
p̃dicta regula primo modo declarata quaſdã fallãtias valde
notabiles. Et p̃mo fallit niſi ſtatutũ imponeret penaʒ nõ odio
ꝯtrahẽtis matrimonium ſed fauore filiorum.ita tʒ hic domi⸗
nus Anto.⁊ refert ſimpliciter domi. Jaco.ponẽtem exemplũ
in iſto caſu de.l.hac edictali.C.de ſecun.nup.vbi reſeruat̃ cer
ta portio filijs primi matrimonij ſi pater tranſit ad ſecũda vo⸗
ta quia nõ eſt hec pena odio ꝯtractus ſed fauore filiorũ.⁊ ideʒ
voluit Bal.in.l.i.ff.de conſtitu.prin.⁊ in.l.paulus.ff.de ſtatu
homi.ſm ipſos de quibus miror ꝙ in dictis locis Bar.hoc
nõ poſuit. Sed adde Petrum de ancha.idem tenenteʒ in re
petitione.c.primi in.viij.carta verſiculo quedam vere leges.
de ꝯſtitu.⁊ Jo.de fantu.⁊ Domi.in.§.notãdũ.ii.q.iij.⁊ fuit ele⸗
gans dictum Inno.in.c.fi.j.de ſecun.nup.⁊ ibi dixit non eſſe
ſublatas penas impoſitas illi qui contra ꝓprium iuramentum
nubit recepta tutela filij incredita ratõe.l.omnem.ff.ad tertuli.
in.§.ſi autem tutela.⁊ quod ſcribit dominus Cardi.in.c.gem
ma in.x.q.j.eo.vbi dixit habere teſtamẽtũ in quo pater inſtituit
filiam heredem ſi nupſerit mercatori.⁊ ſi alteri nupſerit dat ſo
lum certa legata. ¶ Aliud eſt enim eligendi matrimonij me
tu pene libertatem auferri aliud ad matrimonium certa lege
inuitari.l.titio cẽtuʒ.§.titio.el primo.de conditio.⁊ demonſtra
tio.⁊ ad iſtud facit conformitas inter vltimam voluntatem ⁊
ſtatutum que in multis equiparant̃ ſm Bal.in.l.i.C.de his q.
vt indig.⁊ in titu.de pace conſtan.in verbo in criminalibus.⁊
in.l.⁊ ſi poſt tres in.viij.col.ff.ſiquis cau.⁊ iſtud dictum do.
Car.optime confirmat ſequentem fallentiam ⁊ cõſiderato fa
uore in quo principaliter ſe fundat ſtatutum non poſſet dici pe
nale. Quotiens enim actus ſuper quo diſponit conſtitutio ex
vna parte eſt fauorabilis ⁊ ex altera hodioſus ad conſideran⸗
dum naturam in conſtitutio.an debeat iudicari fauorabilis an
vero odioſa attenditur id ſuper quo principaliter conſtitutio
intendit prouidere vt no.glo.penul.in fi.⁊ ibi clare domi.in.c.
ſciant cũcti de elec.in.vi.⁊ no.bar.in.l.q excepẽ.in principio per
illum tex.ff.de condi.indebito.⁊ do. Abb.poſt. Jo.an.in.c.i.in
tertia columna.ſ̃.loca.⁊ Bald.in.l.illud in.ij.columna.C.de
ſac.ſan.eccle.⁊ in.l.fi.C.de in ius voc.⁊ in.l.fi.vbi ſubtiliter lo
quitur.C.de inter matri.⁊ in.l.ab exequtione.C.quo appella.
non re.⁊ Bar.in.l.ſed ſi hac in.§.fi.ff.de in ius voc.cum alijs
concor.⁊ eſt tex.clarior in iure in.c.ij.poſt princi.ibi cum nõ ſit
dicendum de decimis in ſexto ⁊ cum iſta fallentia tranſeo ꝓ⸗
nunc per predicta licet dominus Abbas aliter teneat in.d.c.ec

cleſia ver. Sextus caſus ⁊ in.d.c.fi.de ſecundis nuptijs vbi la
tius inſiſtam. ¶ Secundo fallit predicta regula niſi ſtatutum
imponat pena lucri ceſſantis puta quia tollit lucrum a ſe ipſo
vel a lege datum ita dicit hic ſimpliciter.d. Anto.⁊ allegat gl.
in ver.certoq; caſu in.c.cum ſecundum de hereti.in.vi.⁊ ſequi⸗
tur hic do. Jac.ponens extra ſi ſtatutum confert certaʒ parteʒ
bonorum patris nubenti cuʒ conſenſu patris ⁊ priuati dote nu⸗
bentem ſine ipſo quia nõ agitur de pena.i.de diminutione pa⸗
trimonij ſed de lucro ceſſante ⁊ lex poteſt illum priuari eo ꝙ
confert quaſi ſub condictione conferrat ſi nupſerit patri conſen
tiente.ſed iſtud intellige rectius ꝙ priuet ea parte quam con⸗
fert non autem.dote quia iſtud tenere eſt contra ea que.dixi.ſ̃.
quia aduertenter dictum puta. Et adde ꝙ cum glo.in.d.c.cũ
ſecundum concor.ibi Archi.⁊ Jo.an.⁊ eam ponderat ibi do.
notans in propoſito quia leges diſponentes vt aliqui nõ con⸗
trahãt matrimõiuʒ ligãt ꝯtrahẽtes in terras imperij qñ pena
ꝯſiſtit ñ in dãno inferrẽdo ſed in his que erãt ſibi cõceſſa a.l.ſi
abſtinerẽt a ꝯtractu.qꝛ lex ciuilis dat bõa raptoris mulier rapte
l.vnica.ver.ſi aũt ingenuã.C.de rap.virg.⁊ ſi mulier cõtraxe⸗
rit matrimoniũ cum raptore perdit iſta bona ꝑ auctoritatẽ.C.
de rap.mulie.in.fi.vñ cum de iure canonico valeat tale matri
moniũ dicit glo.ibi qͦ tñ hẽbit locũ pena.qꝛ quaſi ꝯfert illud
ſub cõditiõe ſi nõ cõtraxerit ⁊ cum illa glo.cõcor.ſali.poſt ar⸗
gumẽta.ad ꝑtes licet de ipſa nõ meminerit in.d.l.vnica in.v̇.
⁊ tũc inſurgitur dubium in.vi.col.quia bona erant delata mu⸗
lieri ex titulo lucratiuo ⁊ a lege ⁊ a iure ſpeciali cum fiſco de⸗
berent applicari in aũtico.de non alie.§.ſed nemo ⁊ ideo ad
regularem ⁊ naturam redducitur.l.ſi vnus.§.pactus.ff.de pa
ctis ¶ Et.quia collata erãt ſub cõditione nec matrimonium
punit̃ ſm eum ſed effrenata libido ⁊ idem tʒ do. Jo.de ana.in
c.cũ cauſa in.v.col.j.de rap.⁊ iſtud puto verius quãuis glo.
voluerit expreſſe ꝯtriũ in.c.de puelis in v̇bo nullatenus.xxxvi.
q.ij.quã ſequit̃ do. Abb.hic ⁊ in.d.c.cũ cauſa ⁊ in.d.c.eccleſia in
vij.col.v̇. ¶ Quintus caſus de cõſtit.⁊ fede.ꝯſi.luo.xxxv.⁊
moueor etiam per id ꝙ no. Bal.in.l.de quibus in.x.col.v̇.vi.
querit̃.ff.de legi.vbi dicit ꝙ qui nõ impedit auellã tamen facit
iniuriã vnde infert ꝙ ſtatuẽtes poſſunt a principio diſponere
ꝙ ſua ſtatuta priuilegiatiua nõ cõprehẽdãt clericos ⁊ ꝑ hoc ẽt
adduco.quia ex quo in ꝓpoſito correcta eſt ratio legis vel ipſa
lex prohibẽs matrimonium inter raptoreʒ ⁊ rapiã fruſtra vo⸗
catur eius cõmodum in cõtributiõe lucri ꝙ ipſa ꝯferebat iux.
regulã ex eo de reg.iu.lib.vi.⁊ late ꝑ Bar.in.l.poſt legatũ.ff.
de his quibus vt indig.cuʒ ꝯcordãtijs Preterea correcta ra⸗
tione legis videt̃ correcta tota lex ſm glo.in.l.i.in prin.in verbo
ꝓuidẽtia ⁊ ibi Bar.ff.de legit.tut.⁊ ꝓbat̃ in.c miramur.ſ̃.de
ſeruis nõ or.iuncto.c.a multis de eta.⁊ quali.vbi papa in.d.c.
miramur videt̃ declaratiue procedere ⁊ affirmare ꝙ eo ipſo
quód correcta eſt ratio canonis debet intelligi correcta ipſius
diſpoſitio qͦ per plura tʒ ſali.in autẽtica ingreſſi in ſa col.C.ð
ſacro.ſanc.eccle.⁊ Jmol.in.l.ſi vero.§.de viro circa ſcõuʒ arti
culuʒ.ff.ſo.matri.⁊ reſpõdet ad glo.in.l.tã his.§.i.ff.de donat.
cauſa mor.ſi ergo per iura noſtra eſt correcta omnis ratio.d.l.
vnice ñ video quomodo lucrũ vel dãnũ de quo ibi poſſit hri
apud nos in cõſideratiõe ⁊ ita tollũtur motiua.d. Abb.in dict.
locis q in iſta materia iudicio meo nimis ſe reſtrinxit. ¶ Ter
tio fallit p̃dicta regula niſi ſtatutum diſpõeret circa doteʒ ⁊ ſic
circa accidẽtalia matrimonij ſm Inno.hic ꝑ verbũ forte quem
ſequũtur indiſtincte omnes doc.hic dicẽtes ita ſeruari allegãt
no.in.c. Rainutius.ſ̃.de teſta.⁊ idem tenet Bal.in rub.ſ̃.de
cõſtit.in.v.col.in quo etiam vidẽdum quãdo cauſa dot̃ dicat̃
eccleſiaſtica vel tempalis ð quo ꝑ omnes poſt Bar.in.l.tici.ff.
ſo.mat.⁊ ꝑ doc.in.c.de prudẽtia.j.ð dona.inter vir.⁊ vxo.⁊ ibi
dicetur. ¶ Quarto fallit niſi ſtatutũ diſponeret circa aliquam
laudabilem ſolemnitatem adhibẽda in cõtractu matrimõij.qꝛ
tũc valet ſaltem quo ad hoc vt õmittẽtes illam incurrãt pecca⸗
tum mortale ſm Inno.hic queʒ ſequũtur hoſti. Jo.an. Jo.de
lig.⁊ do. Anto.qui per hoc volũt ꝙ ex lege municipali poſſit
effici peccatum quod alias nõ eſſet peccatum nec mirum.quia

Lex laicorum facta ab abſente poteſtate ſi eſt iuſta nec repugnat
legi diuine vel canonice ligat in foro conſcientie vt ſingulari-
ter ſenſit glo. prima ibi iure poli in.c.que in eccleſiarum. Et ibi
Bal. ſupra de conſtitu.⁊ expreſſe no. beatus Thomas ſecun-
da ſecūde.q.lxxxxvi. articulo quarto.⁊ refert Jo.an.in.c.ij.de
verbo.ſigni.in.vi.no.late Pe.de ancha.in repeti.regule poſ-
ſeſſor.in.viij.col.cum ſequētibus de regu.iur.in.vi.⁊ elegātiſſi
me Jo.cal.in diſputatōe que incipit bononienſi ſtatuto.cauet̃
in vltima colum.⁊ Inno.in.c.qꝛ plerīqꝫ ante fi.ſ.de immu.ec.
Et ꝯſuetudo facit peccatū quod alias nō eſt ⁊ quādo ecōuer-
ſo.vt ꝓbat̃ in.c.fi.de ferijs.⁊ in.c.illa.xij.di.⁊ in.c.ſuper eo.de
cogna.ſpiri.facit.c.qui reſiſtit.xi.q.iij.⁊.c.ij.de maio.⁊ obe.qc-
quid in contrarium dixerit Roma.nō habita notitia ꝑdicto-
rum in.l.his cui bonis.in.viij.col.de verborum ob.ſꝫ iſtā fallē-
tiam intellige ꝓcedere tribus ꝯcurrentibus. Primo ſꝫ Gaſ.
cal.hic ⁊ in rubrica.j.de clāde.deſpon.quādo eſt talis ꝯſuetu-
do ꝑ quā eccleſia certificat̃ de ꝯtractu matrimonij iuxta.c.alit̃
xxx.q.v. Et ſine tali ꝯſuetudine dubitaret̃ de ſcādalo qꝛ eccle-
ſia relinqueret̃ incerta de ipſo ꝯtractu.ſecus ſi eſſet ꝯſuetudo
ꝑui momenti qꝛ eius omiſſio nō induceret mortale.facit.c.re
vera de conſe.di.ij.⁊.c.quotidianis de pe.di.i.⁊.c.ex diligenti
j.de ſimo.⁊.l.i.ff.de ven.inſpi.⁊ quod no. Bar.in.l.ij.ff.de vul
ga.⁊ pupilla.⁊ in.l.fi.C.de iure delibe.de ꝯmiſſione crucis in
inuentario. ¶ Secūdo intellige dūmodo ſolemnitas requiſi
ta a ſtatuto nō habeat ꝯcurſum pene vel ſit impeditiua liberta
tis qꝛ tunc deficiente poteſtate ſtatuentis nō valeret ſtatutum
quod ſecus eēt in conſuetudine in qua interuenit conſenſus po
puli ⁊ cleri.in qua recte intuenti loquit̃ Inn.hic.⁊ ita dicit do-
minus Abbas hic.cuius dicta vt mihi videt̃ nō impugnāt ex
toto cōmunem ſententiam doc. ¶ Et ꝓ hac differentia inter
ſtatutum ⁊ ꝯſuetudinem quoad ꝓpoſitum facit optime quod
no.dominus Abb.in.c.cum.m.de conſtitu.in.x.colum.repro-
bando do.Anto.ibi ⁊ in.c.ſicut ꝓ certo.⁊ in.c.iacobus.infra đ
ſimo.vbi dicit valere ꝯſuetudinem ꝙ exigat̃ aliquid tempora
le ab eo qui de nouo recipit̃ in canonicum vt illud conuertat̃
in publicam vtilitatem vel in fabricam eccleſie.ſecus ſi vigo-
re ſtatuti ꝑ tex.valde ſingularem in.c.ex multis ad fi.i.q.iij.qꝛ
ſtatutum nō hꝫ principium voluntariū ſed neceſſarium quoad
exactōem ⁊ paria ſunt petere expreſſe vel cum edictione ſtatuti
vt no.Bar.lꝫ ipſe non dicat in.l.ſi creditor.ff.de ſolutio.⁊ dixi
ſupra in fi.quarte declaratōis ſed ꝯſuetudo hꝫ principiū volū-
tarium.nam volūtarie potuerunt aliqui dare centum quid ap-
plicandum vtilitati eccleſie.⁊ ex iſtis ꝑ ſpacium temporis indu
citur laudabilis ꝯſuetudo ad cuius obſeruantiam poteſt quis
compelli ꝑ tex aureum in.c.ad apoſtolica.j.de ſimo. ¶ Ter-
tio intellige iſtam fallentiam dūmodo illa ſolemnitas omitta
tur ex contemptu alias enim ceſſante ſcandalo non eſſet pec-
care mortaliter qꝛ iſta ſunt potius conſilij q̃ꝫ precepti.ita dixit
glo.ſingularis in.c.noſtrates.xxx.q.v. Et ibi Archi.⁊ ſequitur
do.Cardi.⁊ do.Jaco.hic qui infert hoc eſſe no.ad limitatiōꝫ
gl.in.c.ad aures de eta.⁊ qualita.que dixit ꝙ lex ꝯſilij obligat
ad mortale quia procedit in omittente ex contemptu alias nō
⁊ eſt bona glo.in.c.quis aūt.x.diſt.ꝙ no. Et adde ad hoc vl-
timum ea que habentur in rubr.de clande.deſpon.ſed ad iſtaꝫ
declarat̃.adde omnino Imo.in repe.c.cuꝫ cotingat in.xvij.
car.ſ.de iur.iur.vbi multum ſolēniter diſputando concludit
ꝙ contrauenies.l.ſeculari ciuili vel municipali quantumcunqꝫ
iuſte nunq̃ꝫ incurrit mortale niſi hoc faciat ex contemptu vel
lex ipſa ſtatuat in materia cuius tranſgreſſio alias inducit pec
catum ⁊ inter cetera ponderat.c.qui reſiſtit in ver. Quero im-
perator ꝙ dictum nūquā tradas obliuioni.qꝛ eſt notabiliſſima
limitatio ad dictū beati Tho.cum concor.de quibus dixi.ſ.li
cet ipſe Imo.non faciat mentionem.⁊ ſubdit hanc eſſe ſuā de-
clarationem nouam per alios non tactam quādo auteꝫ lex cō-
ſilij obliget ad mortale dic vt per glo.in cle.i.in ver.hortamur
de teſti.⁊ in.c.matheus de ſimo.per Archi.⁊ domi.in.c.teſta-
mentum.vi.diſt.⁊ domi.in.c.ſponſus per illum tex.xxiiij.di-
ſtinctione ⁊ in.§.criminis.xxv.diſt.⁊ late in.c.generali in penul.
col.de elec.in.vi.per Inno.d.anto.⁊ Imo.in.c.dilectus ełō
de preben.per.d.Abb.in.c.i.de conſti.per Imo.in.c.nam con-
cupiſentiam eo.ti.per Bar.in.l.cum pater.§.iulianus de lega.
tertio per do.Abb.in.c.i.de.vi.⁊ hone.cle.⁊ in.c.ad noſtraꝫ in
tertia col.de regu.⁊ in.c.ſiquis venerit de maiorita.đ obe.⁊ in
c.cum contingat in.vij.col.de iur̃ iu.per Archi.in.c.rogo.xi.q.
iij.⁊ in.c.quiſquis.xiiij.q.i.per Jo.de ana.in.d.c. Matheus ꝑ
do.Anto.in.d.c.ad aures. ¶ Quito fallit predicta regula niſi
pena appoſita in ſtatuto contrahendi matrimonium eſſet ꝑui
impedimenti quo ad libertatem puta quia puniret in centū cō-
trahentem matrimoniū de preſenti.⁊ ita ſingulariter ⁊ expreſſe
voluit do.Cardi.in.c.is qui fidē.j.eo.⁊ refert ſimpliciter do.
Jac.ibi in quarta col.pro quibus non incongrue adduci po-
teſt ꝙ no.Bar.in.l.inficiando.§.fi.ff.de furtis dum dicit va-
lere ſtatutum puniens eum qui ad nuptias ſuas inuitaret vl-
tra.xij.puellas non enim poteſt impugnari quaſi ſtatuat ſuper
materia ſpirituali.quia hoc non detrahet vinculo matrimonij
nec ſolēnitati ſed immoderatis pauperum impenſis bene fa-
teor ꝙ non valeret ſtatutum ꝙ ſponſa dum benedicitur non
donet vltra certam ſummam ſacerdoti ⁊ induco ꝙ not.Lu-
do.Roma.in ſinglari.cclxiij.ꝙ incipit reuerendus domin⁹
vbi refert ſe conſuluiſſe ad inſtantiam cuiuſdam cardinalis
ꝙ non valeat ſtatutum laicorum ꝙ pro exequijs fiendis non
poſſit niſi tantū expendi quia iſtud concernit burſas clerico-
rum ⁊ allegauit tex.ſing.ſm eum in.c.fi.ibi ſed etiam de mor-
tuarijs.ſ.de rebus eccle.nō alie. ¶ Sexto fallit ꝑdicta regu-
la niſi ſtatutuꝫ reſtringeret libertatem contrahendi matrimoniuꝫ
exceptuando ſolum certum genus perſonaruꝫ ita ſolēniter de-
clarat Bar.in.l.edicim⁹.C.de murilegulis lib.xi.dicens va-
lere ſtatutum ꝙ inter homines diuerſarum ciuitatum non cō-
trahatur matrimonium ſub certa pena dummodo poſſint ho
neſte nubere inter homines ſue ſecte ⁊ ſequitur ſimpliciter An-
gelus ibi idem tenet Baldum.in.l.i.§.ius naturale.ff.de iu-
ſti.⁊ iur.dicens quod ſi tale ſtatutum eſt factum ex cauſa valet
quo ad penam idem tenet Bar.in conſi.incipiente lator pre-
ſentis cedule ⁊ do.Car.⁊ gaſ.cal.in.d.c.gemma.j.eo.⁊ ſequi-
tur ibi do.Jac.in quarta.q.qđ maxime procedit ſm ipſos quā
do obuiaretur ſcādolo imminēti puta ex matrimonio contra-
cto cum duabus partibus inter quorum capita vigeret odium
capitale. idem etiam firmat Ludo.Ro.in rub.ff.ſolu.ma.in
vij.col.dicens ſe mirari de quibuſdam tenentibus oppoſitum
mouetur per.c.ſuper eo.de cogna.ſpū.iuncto.c.i.eo.ti.vbi cō-
ſuetudo poteſt operari qđ ſit matrimoniū inter eos inter quos
nō poteſt eſſe de iure. nec ob.ſcđum eum qđ aufertur libertas
contrahendi matrimonium.quia hoc eſt falſum ſcđum eum ſi
poteſt cum alijs honeſte contrahere.⁊ pro hoc optime facit
ꝙ voluit Bal.in.l.ſi matre.C.de ſuis ⁊ legit.vbi preſupponit
valere ſtatutum medionali quod mulier nupta extra territo-
rium mediolani non ſuccedat in bonis patris in territorio me-
diolanenſi.ad idem facit quod ſolus voluit.d.Jaco.in.c.cum
locum in.v.col.j.eo.dicens non poſſe dici meticuloſum matri
monium quando quis contrahere cogitur cum certo genere
perſonarum.ſed contra predictos videtur tenere Bal.in.l.nr̃i
C.de nupt.inquantum formata iſta.q.ſubmittit ſe deciſioni
Jo.an.in.d.c.ſtatutū ⁊ pro hac parte facit qđ no.Bal.in.l.om
nes populi in.viij.col.ver.ſed nunquid ſtatutum.ff.de iur.iur.
⁊ fortiter faciunt ea que dixi ſupra in quarta declaratione.ex
quibus non reputo tutum affirmare iſtam fallentiam nec puto
procedere dictum do.Jaco.in.d.c.cū locū vt ibi tangaꝫ ⁊ ad.c.
ſuper eo allegatum per Roma.collige reſponſum ex dictis
do.Abb.hic dum facit differentiam inter ſtatutum ⁊ conſuetu-
dinem ⁊ retuli ſupra in quarta fallentia. ¶ Septimo fallit
predicta regula niſi ſtatutum imponeret penam ammiſſionis
dotis nubenti viro indigno ſine conſenſu patris.quia cuꝫ iſtud
ſit valde conſonum iuri cōmuni iux.glo.in.c.de raptoribus
xxxvi.queſtiōe.i.⁊ tex.in.d.§.ſi emancipatus ibi decori ſit patri
videtur eſſe validū ⁊ honeſtū.ita expreſſe tenet Pe.de anch.
in.d.cōſi.xvij.⁊ Bal.in.d.c.ſtatutum in certis appoſtillis quā

facit ad ſextum. ¶ Ultimo fallit p̄dicta regula niſi ſtatutum
nõ requireret conſenſum patris ſed ſimpliciter ꝯſilium q2 illud
nõ tenetur puella ſequi.⁊ ad euitandam penam facile petet cõ
ſilium iuxta notata per Bar.in.l.i.§.ſi plures.in quarta col.ff.
de exercito.⁊ ꝑ cano.in.c.cum in veteri.ſ.de elec.ita dixit bal.
in.d.c.ſtatutum.ſed lꝫ omnia iſta habeant in ſe optimum colo-
rem iuſticie.tamẽ nõ affirmo q2 repugnãt in effectu ratiõibus
de quibus ſupra.⁊ ꝑ hec hẽs primã.q.doc.expeditã clarius ꝙ
alibi cũ adiectõibus oportunis.⁊ ad ea que dixi ſupra in quar
ta declaratõne.Adde do.Car.in.c.gemma.ĩ.e.ti.⁊ ibi do.Ja.
in.iiij.q.vbi ſequunt̃ opi.Jo.an.in.d.c.ſtatutũ.Et ad ea que di
xi in prima declaratõe adde omnino Bal.idem tenentẽ in.l.⁊
ſi ꝯtra.C.de nup.quaſi in fi. ¶ Quãdo aũt valeat ꝯſuetudo
in talibus dicendũ erit in.c.ſuꝑ eo.de cogna.ſpiri.⁊ quãdo ſta
tutum poſſit inhabilitare ꝑſonas alias habiles tradũt omnes
doc.in.c.ꝙ dilecto.ĩ.de conſan.⁊ affi.⁊ ibi dicet̃. ¶ Circa ſe-
cundũ principale articulum vꝫ quãdo preſuppoſita validitate
alicuius ſtatuti vel ꝯſuetudinis ꝯtrahentes matrimoniũ ſunt
diuerſorum locorum habentiũ diuerſas ꝯſuetudines vel ſtatu
ta que debeant obſeruari q2 materia eſt admodum vulgaris ⁊
trita collige breuiter tres ꝯcluſiones ex quibus complectentur
caſus magis dubitabiles.prima ꝯcluſio ſit hec quoad ſolutio
nem adhibendã in ipſo cõtractu matrimonij attendi debet lo-
cus contractus.ita ꝯcludit hic Jo.an.poſt antiquos quem re
ferunt ⁊ ſequũt̃ omnes ſcribentes.hic mouent̃.potiſſime ꝑ tex
in.l.ſi fundus.ff.de euictio.vbi quoad ſolemnitatem contra-
ctus attendit̃ conſuetudo loci in quo contractus principiatur.
facit lex in.§.in honorarijs.ff.de varijs ⁊ extraordina.cognitõ.
idem tꝫ Bar.in.l.cunctos populos in.v.colum.verſi.⁊ primo
quero.C.de ſum.tri.⁊ fi.catho.dicens ſe intelligere locum cõ
tractus nõ in quem colata eſt ſolutio vel traditio ſed in quo ce
lebratus ẽ ꝯtractus ⁊ loquit̃ in quolꝫ ꝯtractu.⁊ idẽ tꝫ Ang.quẽ
omnino vide in.d.l.ſi fundus.⁊ Bal.in.c.i.§.fi.ante fi.de inue
ſti.de re aliena facta in vſi.feu.⁊ ad iſtam ꝯcluſionem adduco
optime Jo.Calde.in quadã diſputatõe que incipit ſtatutũ.ciui
tatis cauet̃ ⁊c̃.in.iiij.ar.p̃me ꝑtis ⁊ in ſolu.q.vbi ꝯcludit ꝙ cir-
ca ꝯcernẽtia p̄paratoria iudicij clericus aſtringit̃ ſtatuto laico
rũ qñ litigant corã ſeculari.⁊ ꝯcor.do.Anto.⁊ do.Ab.in.c.ꝙ
clericis de fo.compe.⁊ ibi dicit do.Abb.magis in ꝓpoſito in
xi.col.ꝙ nõ valet ꝯtractus factus inter clericũ ⁊ laicũ nõ ſer-
uata ꝯſuetudine adhibẽte ſolemnitatẽ contractui qui nõ põt ꝓ
parte valere ⁊ ꝓ parte nõ.l.labeo.ff.de verbo.ſigni.c.ꝙ in du
bijs.ſ.de renũ.ideo cum ipſe laicus ſubditus nõ poſſit ꝯtrahe
re ẽt cũ nõ ſubdito ſcripta lege ſui ſuꝑioris.immo peccaret.c.
ij.de maio.⁊ obedien.l.nemo põt.de lega.i.c.requiſiſti.de teſta
men.c.qui reſiſtit.xi.q.iij.⁊ nulla fuit ꝯtracta obligatio cui lex
reſiſtat ⁊ inhabilitat conſenſum ſuum.vt tradit̃ in.l.cum lex.ff.
de fide.uſſ.ꝑ Bar.⁊ ita non poſſet valere contractus ex vna
parte ⁊ alia non.ita in ꝓpoſito ſeruabit maritus conſuetudinẽ
loci ⁊ ſolemnitatem loci in quo contrahit cum muliere cum
ipſa ad hoc teneat̃.⁊ faciunt notata ꝑ Jmo.in repetitio.c.cum
contingat in.xxxiij.carta.ſ.de iur.iur.per Pet.de ancha.in
regula ea que in.xvij.q.de reg.iur.in vi.per dominos de rota
deci.ccccvij.que incipit obligatus eſt lacius ꝑ Jmo.poſt do.
Anto.in.xiiij.col.de conſtitũ.⁊ ad iſtaꝫ.q.facit ꝙ no.Anto.do.
Car.in cle.paſtoralis.§.deniqꝫ in fa.q.de re iudi.vbi dicitur
ꝙ ſi per delictũ imponitur certa pena per conſtitũ.epiſcopaleꝫ
in loco in quo eſt beneficiatus ſeruabitur cõſtitutio loci delicti
per.c.illa.xii.di.⁊.d.l.ſi fundus.quia cõtractus ⁊ delicta equi-
parantur ſm eum.⁊ oldra.conſilio.xliij.qui loquitur in his ter
minis facit etiam ꝙ no.do.Abb.in.c.cum contingat in tertia
col.de fo.compe.⁊ Jo.de ana.in.c.i.in.viij.col.ď rapto.⁊ do.
car.in cle.i.§.eidem in.vij.q.cũ duabus.ſeq.de for.cõpeten.cũ
alijs concor.facit ꝙ no.Bal.in ti.de pace conſtantie in ver.ſi
qua controuerſia vbi dicit ꝙ ſi papa concedit tuſco feudum
cuiuſdam caſtri alemanie videtur conceſſiſſe ſm conſuetudi-
nem alemanie non tuſcie. Sed aduerte quia iſta concluſio eſt
dupliciter limitanda. Primo ꝓcedat qñ vir ꝯhat in alio lo-

co perſonaliter ſecus ſi per nunciũ vel epiſtolaꝫ iux.c.fi.ď ꝓcu.
in vi.quia tunc in tali cõtractu ſeruabitur cõſuetudo viri qui eſt
caput mulieris.c.hic imago.xxxiij.q.v.ſm do.anto.⁊ do.Ja.
hic per ea que dicaꝫ in ſequẽti concluſione ꝙ no.ſed cõtra hoc
multum facit ꝙ no.Bal.in.l.multum in penultima columna
C.ſiquis al.vel ſibi vbi dixit ꝙ ſi ego exiſtens ferrarie per nũ-
cium vel epiſtolam vendo tibi exiſtenti Bononie contractus
dicitur celebratus Bononie per tex.⁊ ꝙ ibi Bar.in.l.ſi vt ꝓ-
ponitur.ff.de fideiuſ.facit ꝙ no.Bal.in.l.non ideo minus in
x.col.C.de accu.⁊ in.l.nullum.C.de teſti.cum ſimi.niſi forte di
cas ꝙ quãuis contractus dicatur celebratus in loco ad queꝫ
ſcribitur vel mittitur tunc ceſſat cauſa propter quaꝫ debet alias
ſeruari conſuetudo loci contractus videlꝫ ratio ſcãdali vt ſta-
tim dicetur ꝙ ceſſat in abſente ſed certe procederet in ſcriben-
te ſimpliciter.ſed ſecus videretur in deſponſante per nuncium
maxime qui non ſimpliciter informaret ſe de animo perſone
contrahentis ſed etiam deſponſaret q2 tũc nõ video ſufficientẽ
rationem differẽtie inter primũ caſuꝫ ⁊ iſtũ cũ ſi.per.c.mulieres
cum ſi.ĩ.de ſen.exco. ¶ Secũdo limita hanc concluſioneꝫ vt
procedat quãtuꝫ ad hoc vt omiſſio dicte ſolemnitatis inducat
ad mortale nõ aũt ꝙ ſit de tali eſſentia ꝙ annullet contractum
vt dixi in precedenti articulo ver.quarto fallit.quia de rigore
iuris omiſſio talis ſolemnitatis non releuat vt hic.Et per hoc
inferro ꝙ etiam ſi vterqꝫ contrahentium matrimonium eſſet
aduena viator vel forenſis debeant tamen ſeruare conſuetu-
dinem loci in quo contrahunt licet ſtatutum vel conſuetudo
diſponens ſuper dictis ſolemnitatibus non liget eos.c.fi.de
conſti.in.vi.l.fi.de iuriſ.om.iudi.⁊ ita tenent ſimpliciter hic om
nes ſcribentes per.d.c.illa.xij.di.vbi bonus tex.in fi.cũ glo.in
ver.veneris ⁊ in.c.que contra.viij.di.⁊ in.c.quiſqꝫ.xl.di.⁊ hoc
ſuadet ratio euitandi ſcãdali ſecũduꝫ eos quibus adde ꝙ no.
Guil.de monte lau.in cle.dignum de cele.miſ.⁊ ſequit̃ ibi do.
car.in.v.q.vbi dicit ꝙ peccaret vnus de catelonia comedens
die ſabbati in ſtudio toloſano licet non peccaret exiſtẽs domi-
ſue ꝑꝑ conſuetudinem que valere poteſt.c.quia dies de cõ.di.
v.allegant tex.in.d.c.illa.Item pro confirmatione huius cõ-
ſuetudinis adde ꝙ no.Inno.in.c.fi.ante fi.de ferijs vbi dicit
quod in ſtatuendis terminis non attenditur conſuetudo p̃te
littigantium ſed loci in quo littigatur ad idem tex.in.l.tertia in
fi.ff.de teſti.vbi in vocandis teſtibus non attenditur conſue-
tudo loci vnde vocantur ſed ad quem.bene facit quod no.
Bald.in.l.vniuerſa in.fi.C.de preci.impera.offer.⁊.in.l.i.in
quarta ⁊.v.q.C.de contrahen.emp.vbi dicit qđ forenſes con-
trahentes in loco de re alibi ſita debent ſoluere gabellam in lo
co in quo cõtrahunt de quo per eundem in.l.i.C.de ac.emp.⁊
in.l.magis puto.§.illud.ff.de re.eo.⁊ idem tenet do.Abb.in.c.
fi.in.xx.col.de fo.cõpet.⁊ do.Jaco.hic nihil allegans.adde
etiam quod no.do.Abba.in.c.dilecti in quarto nota.ſ.de for.
cõpet.vbi dicit ꝙ quantum ad facultatem ſubiciendi contra-
hentem ſtatutis attẽditur locus geſti cõtractus nõ aũt imple-
menti vel exequutionis ipſius ꝯctus.allegat.d.l.ſi fundus.⁊
adde omnino do.Abb.in.d.c.fi.in.xx.col.ſ.de fo.cõpe.vbi cõ
cordat late cuꝫ p̄dictis maxime in.ver.ſed pro declaratõe ma
terie oſtendens dr̃iam que eſt quo ad facultatem conueniẽdi
⁊ quo ad effectum ſubiciendi ſtatutis.nam in primo attenditur
locus vbi contractus ſortit̃ effectũ nõ aũt vbi verba ꝓferuntur
in ſcđo de quo etiam per Bal.in.l.receptitia in tertia col.C.de
conſti.pec.⁊ in.§.ius autem ciuile inſti.de iure natu.gen.⁊ Ci.
⁊ in.l.i.C.ne fil.pro patre ⁊ Alberi.in ſcđa parte ſtatutorũ.q.ix.
que incipit ſed quid ſi veronenſis.facit qđ no.Inno.in rubrica
ſ.de conſue.vbi etiam no.ꝙ ſtatuta ligant forenſes etiam quo
ad contractus per.d.l.ſi fundus.quia ſi cõtrahẽdo quis ſubicit
iuriſdictioni iudi.c.fi.de for.compet.ergo ⁊ ſtatutis ⁊ hoc la-
te reaſſumit Jo.de Jmo.poſt alios in.v.col.in.c.ſcđo de con-
ſtit.⁊ Jo.an.in.addit.ſpec.in ti.de conſtitũ.§.pone ergo in
addi.que incipit Guido de ſuza.⁊ in titu.de empto.⁊ vendi.
§.fi.in prima aditũ.per domi.⁊ Pet.de ancha.in.c.de con-
ſtitũ.lib.vi.per Alberi.in prima parte ſtatutorũ.q.xv.cũ alijs cõ-

coꝛdan. ¶ Secunda concluſio principalis eſt iſta quoad ſo-
lemnitatem obſeruandam poſt ꝯſummatum contractum ma-
trimonij non attendit̃ locus ꝯtractus ſed locus executõnis ⁊
implementi ipſius ꝯtractus. ⁊ ita ſeruabit̃ ſtatutum vel conſue
tudo vigens in terra mariti. ita ꝯcludunt hic omnes doc. poſt
dominum Anto. q꞉ cum vxoꝛ ſequat̃ domicilium mariti. l. que
dam. §. idem ſcripſerunt el primo. ⁊ ibi Bar. ff. ad municip. at
tenta deſtinatõe cum matrimonium videt̃ contractum in do-
micilio mariti. facit. l. contraxiſſe. ff. de acti. ⁊ obligatio. ⁊ iſtud
ꝯfirmant optime ea que ſcribit dominus Ab. in. c. quod cleri-
cis. in. viij. col. de foro compe. vbi vide. ⁊ ꝑ hanc concluſionē
infert hic dominus Anto. valde notabiliter. ⁊ ſequunt̃ ceteri ꝙ
ſi ſtatutū vel ꝯſuetudo patrie mariti habeat ꝙ maritus ſuperui
uens debeat lucrari dimidiā dotis. ſeruabit̃ illa cōſuetudo vel
illud ſtatutum. lʒ in loco vbi fuerit ꝯtractum matrimonium ſit
aliud ſtatutū vel alia ꝯſuetudo. ⁊ alleg. tex. optimū ſcḋm ꝯmunē
lecturā doc. in. l. exigere. ff. de iudi. quod eſt ſpeciale in dote qñ
maritus videt̃ contrahere cum vxoꝛe tanquaʒ diſſenſurus vt
vxoꝛem ſecum traducat. ⁊ ſic tacite videt̃ actum ꝙ ibi dos re-
ſtituat̃ ⁊ ſic ille eſt locus ꝯtractus ꝑ tex. in. l. quero. ff. de ſolu. ⁊
in. d. l. ꝯtraxiſſe. ſed in alijs ꝯtractibus attēdit̃ locus ꝯtractus
l. heres abſens. §. i. ⁊. l. omnem in prin. ff. de iudic. ⁊ facit quod
dixi ſupra in p̃cedenti ꝯcluſione. ⁊ ad iſtud dictum do. Anto.
⁊ alioꝝ adde in terminis Archi. idē tenentem. ⁊ refert ibi Do-
mi. in. c. illa. xij. di. ⁊ Bar. in. l. cunctos populos in. vi. col. C. dẽ
ſum. trini. ⁊ fi. cat. ⁊ Bar. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. exigere. ⁊ bal. in
repeti. d. l. cunctos populos in. ix. car. ver. quinto querit̃. ⁊ in. xi.
car. ver. ſed quid dices ſtatutum eſt ⁊c̃. ⁊ do. Ab. poſt do. An
to. in. xxi. col. in. c. fi. de foro ꝯpe. ⁊ Bal. in locis de qbus ſta-
tim dicet̃ limitando. ⁊ adde qḋ no. Bar. in. l. i. ff. de bo. auc. iu.
poſ. ⁊ in. d. l. quero. ⁊ Bal. in. l. heres. abſens. §. ſiquis tutellam.
ff. de iudi. poſt glo. ⁊ Jaco. but. ibi. ⁊ qḋ no. glo. in. l. ij. ff. de eo
quod cer. loco. ⁊ Ci. in. l. i. C. vbi de poſ. agi opoꝛ. ⁊ Jo. an. in
c. romana. §. ꝯtrahētes de foro compe. in. vi. ⁊ do. abb. in. c. di-
lecti de foro compe. vbi in dictis locis dicit̃ ꝙ nō pōt qs ꝯue
niri in loco celebrati ꝯtractus quādo ſolutio alibi deſtinatur. ⁊
iſtam ꝯcluſionē do. Anto. circa exactiōem dotis limita primo
nō ꝓcedere inter ſponſos. ita ſingulariter voluit Bal. in aut̃.
oēs peregrini in. ij. col. ver. item no. ꝙ quādo princeps. C. com
munia de ſucceſſ. dicens ꝙ ſi ſtatutū diſponit de lucris inter
ſponſum ⁊ ſpōſam ſi alter illoꝛum moꝛit̃ nundū celebrato ma
trimonio attēdit̃ locus ꝯtractus quod bene no. Et adduci po
teſt ratio q꞉ nō eſt effecta de domicilio viri ꝑ tex. in. l. ea que la
ij. ff. ad municipa. ideo ceſſat ratio p̃dicte ꝯcluſionis. Sed an
iſta limitatio ꝓcedat in ſponſa de p̃ſenti nundū traducta eſſet
cogitandum. quia Bal. indiſtincte loquitur. ¶ Sed in ꝯtra-
rium facere videt̃ glo. in. d. l. ea que. volens ꝙ ſponſa de pre-
ſenti dicatur effecta de domicilio viri. ¶ Secundo limita cō
cluſionem domini Anto. non procedere in dote putatiua pu-
ta quando ſoluitur matrimonium ratiōe impedimēti legitimi
ita ſingulariter voluit Bal. in. c. furauit in ſecūda col. dẽ proba.
pro quo facit quia dos putatiua nō habet priuilegia dotis ve-
re vt notāt dominus Anto. ⁊ do. ab. ibi in. c. i. ⁊ ibi dicetur. ĩ. de
dona. inter virum ⁊ vxoꝛem. ⁊ pro iſto dicto videt̃ mihi glo.
in terminis in. d. l. exigere in ver. reditura. ⁊ etiā facit q꞉ talis nō
ſoꝛtitur domicilium. l. de iur. §. fi. ff. ad municip. ¶ Tertio
limita niſi ipſa vxoꝛ duceret maritum ad domuʒ ſuam ⁊ ipſe
nō iret ad domuʒ mariti. ita dixit ſolemniter Bal. in. l. fi. in ſe-
cunda col. ver. Modo ego quero quare actoꝛ. C. ſi a nō cōp.
iudi. ita dicens debere intelligi no. per Jo. an. hic ꝙ dictū vi-
detur intelligenduʒ dūmodo appareat ꝙ maritus intentat ibi
ꝑpetuo velle habitare per no. per doc. in. l. lex coꝛnelia. §. i. ff. de
iniurijs facit ꝙ not. glo. in. l. ij. C. de incolis li. x. facit tex. in. l. ni-
hil. ff. de capti. ¶ Quarto limita niſi extraneus ſtipulatus do
tem ſibi reddi. ita dicit Bal. in rub. C. de priuileg. dot. in ſecū-
da colūna ver. ſed ſtatim quero. quia ſecundum ipſum tūc ceſ
ſat ſequella foꝛi ⁊c̃. ¶ Quinto limitari pōt niſi maritus hēret
ĩā domicilium in loco ꝯtractus in quo aliqñ cū vxoꝛe vitā du-
ceret quia tunc in exactione ⁊ retentione dotis poterit vti bene-
ficio ſtatuti loci contractus. ita colligi poteſt ex dictis Bal. in
d. l. heres abſens. ff. de iudi. inquantum ꝑ illum tex. ad fi. cum
glo. limitat no. in. d. l. quero vt videlʒ quis poſſit conueniri ne-
dum in loco in quo deſtinatur ſolutio ſed etiaʒ in loco ꝯ̃ctus
ſi ibi habet domicilium. ⁊ iſtud eſt pulchrum ſi poſſʒ ſubſtineri
⁊ procederet maxime quādo vtilitas eſſet marito vti conſuetu
dine loci cōtractus ⁊ faciunt no. per Bar. in ſimili in. l. tertia. §.
ſi emancipatus. ff. de contratabu. ⁊ per Bald. in. l. ſi ruffinus.
C. de teſta. mili. cum concoꝛ. ¶ Sexto Limita niſi interueni-
ret erroꝛ quia mulier ignoꝛaret ſtatutuʒ ꝙ erat ibi ⁊ iuris cōmu
nis fiducia ſimpliciter contraxit. ita voluit Bald. in. c. i. §. fi.
poſt medium in ti. de inueſti. de re aliena facta dicens ꝙ tunc
poterit ipſa in diſſolutione matrimonij vti propꝛia conſuetu-
dine. argu. l. regula. ff. de iuris ⁊ facti ignorantia ⁊. l. cum de in-
debito. ff. de probati. ⁊ iſtam limitationem adapta in caſu ſuo
fatetur tamen ibi Bald. ꝙ alij ſimpliciter tenent contrarium.
¶ Septimo ⁊ vltimo limita niſi in cōtractu matrimonij actū
eſſet ex pacto ꝙ dos reſtitueretur ſecundum conſuetudinem
loci contractus quia illi pacto ſtabitur argu. l. ſi qs in ꝯſcribēdo
cum materia. C. de pactis. ita dicunt hic do. Anto. ⁊ domi.
Jaco. ponentes hanc ſolam limitationem in iſta concluſione
⁊ de predictis non meminerunt. ¶ Tertia concluſio princi-
palis eſt iſta ſi poſt contractum matrimnnium maritus mutat
domicilium attenditur in reſtitutione dotis loci conſuetudo
in quo fuit contractus perfectus ⁊ deſtinatus non autem con-
ſuetudo domicilij in quo diſſoluitur matrimonium ita elegā-
ter tenent domi. Anto. Gaſp. calderi. ⁊ domin⁹ Abbas ⁊ la-
tioꝛibus verbis declarat domi. Jac. Mouentur maxime per
tex. in. l. ſi vxoꝛ. ff. de iudici. ⁊ clare ſenſit ibi Barto. dum di-
cit ſecus ſi alibi. ⁊ ita etiam tenent Ange. ⁊ Paulus de caſt.
ibi quoniaʒ attendi debet locus in quo oꝛta fuit obligatio ⁊ nō
vbi recipit purificationē ſecunduʒ predictos. pro quibus opti-
me adduco ꝙ ſcribit Inno. in. c. ſtatuimus. verſi. item nota
ꝙ priuilegium huius conſtitu. de maio. ⁊ obe. inquantum vult
ꝙ ius queſitum clericis oꝛdinatis ante illam cōſtitu. etiā ad pre-
bendas poſt ipſam vacaturas nō intelligitur ſublatum quā-
tūcunqʒ ſit declarata ibi irrationabilitas cauſe conferentis eis
illam prerogatiuam. ⁊ dato qḋ adhuc non ſit ſoꝛtita effectum
Ex quo dicto infert Imol. multum ſingulariter in. c. fi. in. xvi.
col. ſupꝛa de conſtitu. pone inquit ſtatutum confert dimidiam
dotis marito moꝛtua vxoꝛe ſine liberis. vtrum vxoꝛati tempo
re editi ſtatuti quoꝛum vxoꝛes ⁊ poſt moꝛiuntur lucrabuntur
dimidiam dotis vigoꝛe moꝛtis nunc euenintis ⁊ refert Bar.
tenentem quod ſic in. l. omnes populi in. xiiij. col. verſi. quarto
caſu. ff. de iuſti. ⁊ iur. quia moꝛs dat ius exigendi ergo ⁊c̃. ⁊ ita
dicit communiter tenerre legiſtas tamen ipſe determinat con
tra Bar. quia ex contractu dotis fuit queſitum ius heredibus
mulieris ſuper reſtitutione dotis ſoluto matrimonio. ⁊ ideo
ſtatutum ſuperueniens nō debet in dubio tollere ius alteri que
ſitum ſeu obligationem alreri queſitam licet adhuc non habue
rit effectum propter dictum Inno. in. d. c. ſtatuimus ⁊ hoc di-
cit eſſe menti tenendum ⁊ optime facit ad propoſitum ſi recte
conſideretur arguendo de loco ad tempus iuxta. l. vinum. ff.
ſi cer. peta. ⁊ ideo cum eſſet ſtatutum in collegio artiſtarum
quod primo receptus precederet alios etiam graduatos ⁊ po-
ſtea eſſet factum ſtatutum quod primo oꝛdinati precederent
⁊ quidam qui tempoꝛe primi ſtatuti non curauerant recipi vel
lent nunc precedere vigoꝛe ſecundi ſtatuti graduatos poſt ſe
quanuis prius receptos conſului quod non poſſent. quia ius
queſitum primis nō eſt extinctum ex ſuperuenientia ſtatuti etiā
in emolumentis nundum perceptis. ⁊ inter cetera adduxi dictū
Inno. ⁊ Jo. de Imo. in locis preallegatis. facit etiam quod
no. do. Abb. in. c. veniens in vlti. col. ibi ꝙ non videtur verum
ſ. de conuer. coniung. facit etiam tex. in. l. ij. ff. de manumiſſio.
⁊ in. l. generaliter in. fi. ff. de ri. nup. ⁊ in. c. fi. de cōuer. coniug.
⁊ optime facit ꝙ no. Pe. de anch. conſi. cxiij. incipiente. In
xp̄i ⁊c̃. viſis ⁊ diligenter ruminatis ⁊cetera. ¶ Quinto hoc

ꝓbat quauis in fi.videatꝰ ſequi Bar.in.d.l.omnes populi.vi
de etiam quod ipſe no.conſi.xxxij.ad fi.Et vltra predicta cir-
ca iſtum articulum pondera tex.in.l.fi.C.vnde liberi.⁊ quod
ibi Bal.⁊ quod notat Bal.in.l.ſi matre.C.de ſuis ⁊ legiti.⁊
Ludo.roma.in.l.heres ꝑ ſeruum.ff.de acquiren.hereditate.⁊
Bal.in.l.i.C.de executio.rei iudica. ¶ Ultimo ꝓ comple-
mento eorum que notant hic doc.videndum eſſet quomodo
dicatꝰ mulier alibi nupta mutare domicilium.ſed ne ſequenti-
bus decretalibus dos debita ſubtrahatꝰ non inſiſto.ſed dic vt
magiſtraliter ꝑ Bar.in.l.imperatores in.§.idem reſcripſerũt
ff.de mune.⁊ hono.ꝑ Bal.⁊ Ange.in.l.cum quedam puella
ff.de iuriſdi.om.iudi.per Pau.de ca.in.l.rei iudicate.§.fi.ff.
ſolu.matrimo.per dominum Anto.in.c.ex parte.h.de fo.cõ-
pe.per Domi.in.c.is qui.per illum tex.op.de ſepul.in.vi.cum
concordan. ¶ Sed vnum no.perpetuo ꝙ quanuis ſtatutũ
ꝓhibens forenſem acquirere bona in loco nõ comprehendat
mulierem nuptam extra locum originis ſm Bar.no.in.d.§.
idem reſcripſerunt.quia nõ deſinit eſſe ciuis.tamen hoc nõ ꝓ
cedit quando ſtatutum loqueretur de ciue non ſimpliciter.ſed
vteretur verbis denotantibus actualitatem facti.puta ſi requi
reret ꝙ volens acquirere ſit ciuis ſubiectus oneribus ⁊ factio-
nibus in populo occurrentibus.quia tunc dicta mulier nupta
extra locum non comprehendetur ⁊ erit inhabilis vigore ſta-
tuti.ita conſuluit multum ſolemniter dominus Cardinalis in
quodam conſilio ſuo quod incipit Ticius ciuis feltrenſis ⁊c.
⁊ alias incipit redemptoris noſtri ⁊c.puto filias predictas ⁊c.
¶ Item nota ꝙ vbicunqꝫ facta eſt mentio de domicilio in-
telligitur de domicilio ratione habitationis nõ autem ratõne
originis ſm glo.in.c.ſtatutum.§.cum vero.in ver. vnam die
tam ad fi.de reſcriptis in ſexto.quam pro ſingulari ponderat
ibi Dominicus ⁊ dominus Antonius in conſilio.xxv.quod
incipit viſo puncto ⁊ queſitis predictis ꝓpe finem. Pro qui-
bus optime facit tex.⁊ quod ibi no. Bar.in.l.que condictio.
§.fi.ff.de conditio.⁊ demonſtratio.⁊ facit quod notat glo.ſin
gularis in clementina prima in verbo ſubditus in fine de foro
competenti ponderando ꝓut ponderat eam dominus Abb.
ibi ⁊ in.c.ꝓpoſuiſti.in primo notabili ſupra de foro competen.
in quibus aliter nõ me extẽdo.quia nõ eſt materia huius de-
creta.Sequitur.c.ij.

¶ Finit capitulum primum de ſponſalibus.

PReterea. ¶ Soluuntur ſponſa-
lia de futuro ſi ſponſi ſe
adinuicem abſoluunt hoc dicit. Primo
iubet moneri. Secundo diffinit ibi ſi au-
tem. ¶ Plura notant hic doctores.ſꝫ
principaliter nota.ſm dominum Anto.⁊
Abba.ꝙ ꝯtractus dicitꝰ omnino purus ⁊ ſine omni conditiõe
exquo non fuit expreſſa certa conditio lꝫ ſubſint multe tacite
conditiones de quibus in.c.quemadmodum de iureiurando.
Condictio ergo ſubintellecta non facit obligationem.l.con-
dictiones extrinſecus.ff.de condictio.⁊ demonſtratio.hoc li-
mita niſi exprimeretur illa tacita cõditio quia tũc facit actum
conditionalẽ ſm domi.in.c.i.in fi.de ſponſa.in.vi.qui ad hoc
ponderat ſingulariter glo.fi.ibi de qua fiet mentio in.c.ad au-
dientiam.j.eo.Et de materia vide ꝙ no.Bal.⁊ Imo.in.l.qui
filiabus.§.fi.de leg.i.⁊ Imo.in.l.miles.§.i.de leg.ii.⁊ do.An.
⁊ domi.Abb.in.d.c.quẽadmodum.
¶ Secundo no.ſecũduꝫ Gaſp.cal.⁊ do.Iac.ꝙ ante cõpul-
ſionem precedere debet monitio ꝙ indiſtincte procedit tam in
criminalibus qꝫ in ciuilibus.c.indigne.xij.q.ij.⁊.c.ſacro ꝺ ſen.
exco.hoc limitant non procedere in penis impoſitis ipſo iure.
quia ſine monitione incurruntꝰ.Sed in declaratoria incurſiõis
bene requiritur monitio iux.c.licet de preben.in.vi.⁊ voluit gl.
in cle.fi.in ver.conſtituerit de cenſi.⁊ in cle.multotuꝫ in eiſdem
verbis de penis ſecundum ipſos.Quibus adde Bald.in.c.

i.§.i.quibus mod.feu.amitt.vbi dicit ꝙ quando aliquis cadit
ipſo iurꝰ a rebus ſuis non eſt ferenda ſententia ſuper amiſſiõe
bonorum ſed ſuper declaratione per.l.facultas cum alijs de
quibus ibi.C.de iure fiſ.li.x.⁊ dicit ꝙ ſiue iudex dicat priuamꝰ
vel declaramus te priuatum idem eſt ſenſus per.l.i.§.calũnia
toribus.ff.ad turpli.Adde etiam domi.late poſt Archi.⁊ Io.
an.in.c.pro humani.§.fi.in.v.colũna de homi.in vi.vbi poſt
multa ſingulariter concludit ꝙ omnia iura canonica que di-
cunt ipſo iure vel ipſo facto aliquem puniri cõfiſcatione bo-
norum vel quacũqꝫ alia pena nõ requirunt aliud qꝫ declara-
tionem iudicis de cõmiſſo crimine.quia ſtatim eſt locꝰ penis
ẽt ſi in ſentẽtia nõ exprimatur ſed ante talẽ declaratoriã pena nõ
ſortitur effectũ per tex.ibi ⁊ in.c.cuꝫ ſm de hereti.in.vi.⁊ in.§.
notãdum ver.nam facit quidẽ qõ.ij.q.iij.vt ibi latius per cuꝫ.⁊
idem notat Bal.in aũt.hoc amplius.C.de fideicõ.⁊ in.c.i.de
feu.ſine cul.non amit.⁊.in aũt.qui ſemel in.i.col.C.quõ ⁊ quã-
do iud.⁊ domi.in.c.ij.ad fi.de confeſ.in.vi.per Bar.in.l.eius
qui delatorem in prin.⁊ in.l.imperator.ff.de iure fiſ.per Bald.
in.l.vnica in.viij.col.C.de confeſ.⁊ in.l.i.C.ne ex delic.defun-
cti ⁊ in.c.ſi vaſallus in ti.ſi de feu.fue.ꝯtrouer.⁊ allegant ma-
xime tex.in.c.cum ſm de hereti.in.vi.⁊ pulchre ſcribit ſpecu.in
ti.de loca.§.nunc aliqua ver.xlvij.adducens multa exempla in
quibus aliquid eſt cõmiſſum vel incurſum ipſo facto ⁊ tamẽ
requiritur declaratoria alias pena ſtat in ſuſpenſo. ¶ Et ad-
de ꝙ no.domi. Abb.in.c.qualiter in fi.ꝫ.de iudic.⁊ in.c.veruꝫ
in vlti.col.de fo.cõpe.⁊ in.c.peruenit de appel. ¶ Et qõ di-
ctum eſt requiri declaratoriam limita vno modo vt ꝑ domi.
in.c.vbi periculum de elec.in.vi.per illum tex.in.§.preterea ⁊
alio modo vt per do.Abb.in.c.cuꝫ non ab homine in.xij.col.
de iudi.⁊ Bald.in.l.iubemus.ij.§.i.C.ꝺ ſac.ſanc.eccle.⁊ alio
modo vt per domi.in.c.felicis in prin.in tertia colũna.de penis
in.vj.poſt Imol.⁊ Barto.in.l.quod iuſſit.ff.de re iudicata.⁊
alio modo vt per lap.allegat.cxxvij.⁊ Iohan.an.in ſpecu.in
titu.de appel.in fi.que omnia diligenter nota ad intellectum
d.c.cum ſecundum. ¶ Item inquantum hic doc.dicũt ꝑtem
eſſe vocandam ad talem declaratoriam Limita primo niſi
eſſet ſuſpitio fuge.quia tunc nõ citabitur.ita ſingulariter nota.
do.Abba.in.d.c.cum nõ ab homine in.xij.col.ꝓ quo facit qꝛ
vbicunqꝫ excluderetꝰ punitio criminis cõmititur citatio ſcḋuꝫ
Bal.in.l.cunctos populos in lectu.C.de ſũ.tri.⁊ in.l.conſen-
taneum in.vij.col.C.quõ ⁊ quãdo iu.⁊ ſali.in.l.abſentem.C.de
accu.per Bal.in.l.ij.C.vbi quis decurionali.⁊ Pe.de anch.
conſi.clxxviij.incipiente in auxilium veritatis ⁊ Roma.in.l.
de pupillo.§.ſiquis riuos.ff.de op.no.nun.maxime per.l.ait
pretor.§.ſi debitorem.ff.de his que in frau.credi.⁊ dicetur in
c.preterea.j.eo. ¶ Secundo limita niſi exceſſus eſſet notori-
us per euidentiam facti.quia tunc poterit euitari vt denuncie-
tur ⁊ non erit neceſſaria citatio ita concludit do.Abba.late in
c.peruenit.i.de appel. ¶ Si tamen eſſet dubium ꝑꝑ aliquam
qualitatem nõ notoriam an factum de ſe notorium mereatur
penaꝫ tunc requireretur citatio ſm do.Cardi.in.d.cle.preſenti
in.q.ix.⁊ faciunt no.per doc.in.c.ad noſtram.i.de iure iuran.⁊
in.c.tua.de cohabi.cle.⁊ mulie. ¶ Tertio limita non proce-
dere in caſibus in quibus nõ requiritꝰ declaratoria de quibus
in locis proxime allegatis.quia tunc pena erit incurſa dato ꝙ
nõ ſit declaratuꝫ nec pars citata fuerit vt patet maxime ex no-
tatis per domi.in.d.c.felicis in prin.in tertia col.
¶ Quarto limita niſi datus eſſet terminus ad ſe defendẽdũ
quia eo elapſo poterit exequi penam non precedente alia decla
ratoria.ita no.domi.in.c.ordinarij.§.quod ſi forte per illum tex.
de offi.or.in.vi.Demum circa predicta aduerte ad duo non
omittenda primo quod licet non poſſit appellari a pena iu-
ris.c.quia nos de appel.tamen a tali declaratoria poteſt appel
lari ſecundum glo.in.c.cupientes.§.ꝙ ſi per.xx.de elec.in vi.in
ver.priuatos quam approbat do.Abb.in.d.c.peruenit ⁊ in.c.fi.
in.vij.col.de iura.cal.⁊ Anch.conſi.ccxxxv.⁊ ratio eſt.qꝛ hoc
caſu per appellationem ſuſpenditur effectus pene legis cuꝫ de
pendeat ab ipſa declaratione que ſuſpenſa eſt ꝑ appellationem

que pendente nihil innouat.c.tuam.§.de ordi.cogni.⁊.c.cām
ij.j.qui fil.ſint legi. ¶ Et ideo dixit notanter Domi.poſt La
pum in.c.is cui.§.ſane in.i.col.de ſen.excō.in.vi.ꝙ lꝫ ſententia
ꝑ quā quis excōicat̄ nō ſuſpendat̄ ꝑ appellatōem.c.paſtoralis.
de appel.q: tunc conſtat de excōicatōe que ligat ēt ſi ſit iniuſta
c.ſacro de ſen.excō.tamen quādo declarat̄ quē incurriſſe excō
municatōem latā ab homine vel a iure ⁊ ſic ē dubiū factuꝫ ꝑꝑ
quod incurriſſe dicit̄ excōicatōem poterit appellari. Et nō dꝫ
appellans euitari in extraiudicialibus vel in iudicialibus niſi
finito termino ꝓſecutōis ⁊ ꝓbatōis.⁊ idem no. Lap.in de.i.d
ſeque.poſ.⁊ fruc.⁊ ſequit̄ ibi Car.in vlti.car.ver.vi.quero.fa-
ciens mentōem de glo.in.d.§.ꝙ ſi ꝑ.xx.⁊ hoc eſt ſingulare ⁊
vtile in pratica ſm eum. Item ⁊ ſecūdo adde ꝑdictis omnino
Ro.in.l.is cui bonis in.vi.col.de ver.ob.vbi dicit ꝙ quādo
iudex ꝓnūciat excōicatū eū q antea.l.diſponēte excōicat⁹ erat
nō requirit̄ citatio ꝑ tex.quē multum ſingularē. Facit in.c.repre
henſibilis de appel.ꝑ quem dicit colligi ſingularem doctrinā
ꝙ ſententia iudicis emanans ſuper eo ſuꝑ quo emanauit ſentē
tia iuris nō requirit ad ſui validitatem citatōem partis qđ di-
cit eſſe tenendum cordi ad limitatōem.l.de vno quoqꝫ cū ma
teria.ff.de re iudi. ¶ Sed re vera iſtud dictum ſubſtineri nō
pōt q: in caſu cle.i.de penis vbi glo.hic allegata ꝑ doc.requi-
ru citatōem erat lata a iur̄ ſentētia ⁊ tamen requirit̄ declarato
ria vel citatio.⁊ ideo ſi iſtud eſſet verum nō ꝓcederent ꝑdicta
in quibus diſcurrēdo exempla doc.ꝑſupponit̄ excōicatus vel
ſententiā fuiſſe latā ipſo iure.⁊ tamē in declaratoria requirit̄ ci
tatio ⁊ ad.c.reprehēſibilis dic ꝙ aliud ē nō requiri monitōem
ad excōicandū aliquē de qua in.c.ſacro de ſen.ex. Et iſta non
requirit̄ in excōicato prius a iure vt clare dicit ibi tex.⁊ aliud ē
quem citare ad audiendū declaratoriā vel ēt ad excōicandum
denuo excōicatum a iure ⁊ iſta requirit̄ ꝑ ꝑdicta iura. ¶ Et
ex predictis nō inferas ꝙ ꝯmittens delictum ꝓ quo ipſo iure
eſt excōmunicatus poſſit ſe excuſare quaſi non preceſſerit de-
claratio quādo factum nō eſt notorium quia immo erit excō-
municatus cum talis ſententia iur̄ trahat ſecum executōem vt
c.paſtoralis de appel. Donec fuerit declaratum reſultabit effe
ctus notabilis quod nō erit euitādus in diuinis ⁊ in ꝯmunio-
ne nec in alijs tanquam excōicatus ēt a ſcientibus eū excōica-
tum vt no. Ancha.conſi.clxxxv.ver.ſecūdo moueor.dicēs ꝙ
quātūcunqꝫ aliquis ſit excōicatus a canone nō dꝫ euitari in pu
blico niſi lata fuerit ſententia declaratoria ſuper hoc per te cita
ta ⁊ ēt cognita.alle.glo.in.d.c.ꝑſenti.⁊ lꝫ ipſe nō dicat ē hodie
quedam extrauagans Martini quinti edita in ꝯcilio ꝯſtantie
⁊ fuit ꝯfirmata in ꝯcilio baſilieñ.antequam ſiſuram facerent
ꝙ excōmunicati etiam notorij nō ſunt de neceſſitate euitandi
ante publicatōem vel denūciatōem niſi eſſent excōmunicati ꝓ
percuſſione perſone eccleſiaſtice ⁊ eſſet notorium.⁊ refert do-
mi. Abba in clementina.ij.de ſen.excōmu.occaſione gl.in ver.
ſuppoſitis.⁊ latius domi. Archieps floren.in ſumma de cenſu
ris. Et ꝑdictis adde ꝙ vbi agit̄ d depoſitōe cl'ci ꝑꝑ crimē cō
miſſum ñ reqrit̄ monitio ſm glo.ſingu.in.c.indigne.xij.q.ij.q̄
omnia nota.q: ſūt vtilia ⁊ non inuenies per aliquē ita bene de-
clarata. ¶ Tertio not.ſecūduꝫ do.Anto.⁊ do.abb.iuncta.gl.
ꝙ per iſta verba.moneas ⁊ modis omnibus inducas nō da-
tur poteſtas cōpellendi licet fede.dubitauerit conſi.ccliij.⁊ ſeq.
ſm.do.Abb.hic. Sed aduerte.quia cōtrarium tenet ſpe.in ti.
de reſcri.preſen.§.ratione autē forme ad ſi.ver.itē ꝙ ſi papa ro
get dicens ꝙ ſi datur executor ꝯtra religioſos vt recipiāt ali-
quem qui eos ad hoc inducat talis executor habet cohertionē
licet non dicatur ꝙ per cenſuraꝫ eccleſiaſticaꝫ cōpellat ⁊ refert
quoſdā dicētes ita tenuiſſe refert. Arch.vtens eodeꝫ exemplo
in.c.quiſquis in ſi.ij.q.vi.ita dicens fuiſſe ꝓnunciatum in eccle
ſia caſtellana de mādato Inno.pape. Ad idē facit.c.i.de teſta.
vbi per verbum hortamur datur iuriſditio. Unde dicit glo.in
cle.i.in ver.hortamur de teſti.ꝙ huic ver.hortamur ⁊ ſimilib⁹
ꝓlatis a hapa eſt neceſſario parenduꝫ ⁊ idem dixit glo.in.c.ro
go.xi.q.tertia. Ideꝫ tenet Jo.de deo in ſuis queſtiōibus.q.vi.
quia eſſet ex ſimplici cōmiſſione facta per papam de aliquo

exequendo poſſet quis cōpellere cum eſſet neceſſariuꝫ quo ad
effectum mandati per.c.preterea de offi.deleg.⁊ dicit ꝙ con-
trarium tenens eſt pecus. Ideꝫ tenet Arch.in.c.ſi pauper d pre
hen.li.vi.quia alias inutile eſſet reſcriptū quādo ordinarius va
let prouidere cōtra volūtatem exequtoris ⁊ ſic volūtati pape
nō obediretur cōtra.c.in memoriam.xix.di.⁊ quia verbuꝫ du
cas de per ſe importare videtur coactionē fortius verbū indu
cas ne inducta ad augumentuꝫ operent̄ diminutioneꝫ.l.legata
inutiliter de lega.i. Sed pro opi.doc.hic faciunt multa iura in
quibus verbum moneas ⁊ inducas nō importat cōpulſionem
q: poſtea addit̄ ꝙ cōpellat ⁊ ſic ſi illud verbū inducas impor-
taret cōpulſioneꝫ fruſtra poſtea exprimeretur ꝙ cōpelleretur
⁊ hoc probat tex.hic ⁊ in.c.ꝑterea ⁊ in.c.cū in tua.j.co.⁊ in.c.cū
ſcimus de regula.⁊ in.c.excōicamus.§.moneātur de hereti.in
c.inſinuāte qui cleri.vel mo.⁊ in.c.tanto de exceſ.prela.⁊ in.c.i.
de teſti.cog.⁊ ibi do.ab.in.c.i.de conſu.lepro.⁊ in.c.diſcretio-
nem ver.ꝙ ſit ⁊.c.veniens el.ij in ſi.⁊.c.ſeq.in ſi.de eo qui co-
gno.cōſan.⁊ in.c.placet de cōuer.coniug.⁊ in.c.fraternitatis
de frigi.⁊ malef.⁊ in.c.ex tua de ſimo.⁊ expreſſe no.glo.ſi.in.c.
cum noſtris de cōceſ.preben. Et ꝓbatur ēt in.c.ſi vir d cogna.
ſpū.⁊ in.c.ad noſtrā.el.i.de iurur.⁊ in.c.tua el.ij.eo.ti.⁊ in.c.ex
ſpeciali de iudeis ⁊ in.c.de hoc de ſimo. Et hāc parteꝫ teneo
quia ad iſta iura nō poteſt cōgrue reſpōderi ⁊ ita firmāt Jo.
an. Jo.de lig.⁊ domi.in.d.c.ſi pauper ⁊ do. Car.in cle.i.in.xi.
q.de offi.deleg. Per hoc infertur ꝙ dictuꝫ Spec.⁊ Archi.
de iure nō procedit. Et ad.c.i.de teſt.reſpōdet.d. Car.in loco
ꝑal.ꝙ ibi poſita fuerūt alia verba inferentia iuriſdictiōem vt
patet ibi ex tex.⁊ ſic debet intelligi ille tex.qui per alios nun-
quam fuit ita declaratus ſecundum eum. Non ob.etiam ſe-
cūdum ipſum ꝙ talis poteſtas videatur fruſtatoria.quia imo
eſt cum ſuo effectu ſicut cum alias mandatur aliquid fieri cō-
ſilio alicuius debet requiri cōſiliuꝫ eius.⁊ nō expedit illud ſeq.
c.cum in veteri de elec.c.cum olim de arbi.nec propterea mā-
datum eſt fruſtratoriū licet eniꝫ nō teneat̄ mādatari⁹ ſeq cō-
ſiliuꝫ fortaſſis tamen ſequetur vt no. Bar.in.l.i.§.ſi plures in
vi.col.v.quarto quero.ff.de exerci.dicens quod iſta non dici-
tur leuis ſolemnitas per quam debet peti conſilium alicuius.q:
ſm Oldra.poteſt cauſaliter effici nō leuis quia conſulius po-
teſt trahere alias in ſuam ſentētiam iux.no.in.c.ij.d arbi.in vi.
vnde cōmiſſio ſolēnitatis que poteſt eſſe nō leuis vitiat actuꝫ
ſm ipſum cum quo concor. Jo.an.in ſpe.in ti.de requiſi.cōſi-
lij.§.primo.verſi.⁊ no.⁊ do.Abb.in.c.ad apoſtolicam in.ſi.de
regula.⁊ in.c.i.per illum tex.de capel.mona.⁊ in.c.ſi.in.ij.col.d
eccleſijs edifi.⁊ Bal.in.l.i.C.ne lice.iii.prouoca.⁊ Jo.an. in
ſpe.in ti.de inſtru.edi.in.§.nunc aliqua in additione incipiente
Jaco.de ha.⁊ Jo.an.in regula nullus ex conſilio in vi.⁊ in.c.
non eſt de conſue.eo.li.cum concor.vnde in propoſito ſatis
erit quod iſta facultas monendi ⁊ inducendi operari poteſt
effectum mandātis ſi ille qui debet moueri ⁊ induci flecti poſ-
ſit verbis ⁊ prudentia executoris.⁊ dicit do. Car.vbi ſupra ꝙ
predictis eſt conſuetudo antiqua ro.cu.que ſolebat pro benefi-
ciandis dare monitorias deinde preceptoris. ¶ Tertio exe-
cutoritas.c.mandatum cuꝫ concor.de reſcriptis ergo monitio
vel inductio nō operatur cohertionem niſi aliter exprimatur.
¶ Quarto no.ibi ad inſtar.quod validum ē arg.a ſimili fra
tre.c.ſi quando de reſcriptis ſm do. Anto.⁊ do. Jaco.adde
tex.in.c.dudum.ver.ad inſtar per prebē.in.vi.⁊.§.item ſi adhuc
ver.huic eſt ſimile inſtitu.manda.⁊ in.c.in.cāis.de re.iudi.⁊ in
c.ij.de tranſla.prela.cum ſi. Et dicas quod iſtud eſt regulariter
verum ſed limitat̄ primo niſi tractaretur de extēdēda aliqua
cōſtitutiōe ad preterita.quia nō extēditur per argu.a ſi.ſm bal.
in.c.i.ad.ſi.in ti.an marit.ſuc.vxo.in feu.allegat Jo.an.in.c.
deteſtanda de conceſ.in vi. ¶ Secundo limitatur niſi ſtatu-
tum aliquid diceret quod verba ſtatutoruꝫ intelligātur ad litte
ram prout iacent.quia tunc ñ extenderetur ad cāum ſi.ſm Bal.
in.l.ij.in penul.col.C.de patribus qui filios diſtrax. ¶ Ter-
tio limitatur niſi ſtatutum lederet in aliqua parte ius naturale
quia ñ extēdetur per locuꝫ a ſi.ſm Bal.in.c.i.in ti.an agna.vel

cogna.ſucce.in feu.¶ Quarto limitaꝛ niſi ſtatutū vel lex nō
haberet in ſe expreſſam vel tacitam rationem ſed ſola volun=
tas ſtatuētis eſſet ꝓ ratione iuxta.l.ꝓſpexit.ff.qui ⁊ a quibus.
glo.in.l.i.§.pueritiam in ver.pretor ratus eſt.ff.de poſtu.quia
tunc nō traheretur per locum a ſimili ſm Bal.in.l.iij.in fi.ij.col.
C.de iure do.¶ Quinto limita niſi detur diſſimilitudo etiam
parua q2 tūc nō ꝓcedit hoc argumētum ſm domi.Anto.in.c.
fi.in.xliij.col.de ꝯſue.¶ Sexto limita niſi ſtatutū imponeret
penam habito reſpectu ad priuilegiū alicuius q2 tūc nulla pōt
fieri extēſio ſm glo.in.§.item.mixta.inſtitu.de actio.ſm Bal.
in.c.i.§.porro.que fuit prima cā benefi.amittē.⁊ ibi dicit nō eſſe
dare meliorem tex.illo quod in ſtatutis penalibus ꝓceditur ꝑ
argumētum a ſimili.¶ Septimo limita niſi lex eſſet odioſa.
q2 tūc ꝑ ipſam inferꝛ ad caſum ſimilem eſt odioſum ſm Bal.
in.l.fi.C.de interdic.matrimo.¶ Octauo limita niſi eſſemꝰ
in materia priuatōis q2 nō ꝓceditꝛ ꝑ argumētum a ſi. cum illa
nō imponatꝛ niſi lex expreſſe dicat iuxta.glo.in.c.fi.de iure pat.
cum ꝯcor.ita no.Bal.in aūt.ex teſtamēto.C.de ſecū.nup.Re
liqua de iſto articulo ne longior fiam,ꝓſequere ex his que no.
Archi.⁊ Domi.in.c.relatum.xxvij.di.⁊ Domi.xliiij.di.in ſum
ma.⁊ Bal.in addi.ſpecu.in titu.de diſpu.⁊ allega.⁊ in.l.ſigs
nō dicam.in.i.col.C.de epi.⁊ cleri.⁊ in.l.iij.C.de inſti.⁊ ſubſti.
⁊ Bar.in.l.gallus.§.⁊ quid ſi tantum.ff.de libe.⁊ poſtu.ꝑ gl.
in.c.de quibus.xx.di.⁊ in.c.ꝯſuetudo.i.di.⁊ Archi.⁊ Domi.
in.c.multi.ij.q.i.⁊ Ancha.in.c.i.in.xv.col.de ꝯſti.⁊ doc.maxi=
me Jmo.⁊ Abb.in.c.tranſlato.eo.ti.⁊ Bal.in.l.leges vt gene
rales.C.de legi.⁊ in.l.i.circa fi.C.vt que deſunt aduoca.⁊ in
l.ſiquis ſeruo.poſt glo.C.de fur.⁊c.¶ Quinto nota quod
dictum eſt in ſummario ꝙ a ſponſalibus de futuro etiam fi=
dei interpoſitione vallatis poſſunt ſponſi ſe adinuicem abſol=
uere ⁊ rationem deducit clare Ricar.in quarto diſt.xxviij.q.
i.articulo.i.q2 ꝑ ꝯſenſum de futuro vir ⁊ mulier promittunt ſe
aſſumere in matrimonium ⁊ contractus matrimonij ē adim=
pletio illius ꝓmiſſionis vinculum autem ꝑ ꝓmiſſionem non
eſt ꝓmiſſionis impletio.quia illud vinculum eſt obligatio ad
implendum ꝓmiſſum obligatio autem ad aliquid adimplen
dum nō eſt ipſa adimpletio.Vinculum ergo contractum per
ꝯſenſum expreſſum ꝑ verba de futuro ꝑ ſe matrimoniū effice
re nō pōt.Et ſi argueretꝛ ſic omne.vinculum inter viruꝫ ⁊ mu
lierem fortius eſt ſponſalibus matrimonium.ſed ꝑ ſimplicem
ꝓmiſſionem contrahuntꝛ ſponſalia.cum ergo ꝓmiſſio iura=
mento firmata efficiat fortius vinculum q̄ꝫ ꝓmiſſio ſimplex
talis ꝓmiſſio efficit matrimonium reſpondet ꝙ firmatio pro
miſſionis per iuramentum non mutat genus vinculi ſed illud
genus fortificat.vnde inter ſponſalia quedam ſunt alijs fortio
ra.⁊ cum hac ſententia eſt beatus Tho.in.iiij.diſtinc.xxvij.q.
ij.articulo tertio circa finem.¶ Et quid addat iuramentum
in ſponſa.vide dominum Jaco.poſt Jo.cal.in.c.ex parte.i.ĩ.
eo.⁊ dicetꝛ in.c.requiſiuit.ĩ.eo.⁊ ratio predictorum eſt q2 matri
moniū inuiciatū hꝫ tacitas ꝯditōes de quibus hic in gl.fi.qui=
bus nō exiſtētibꝰ diſſoluitꝛ.c.ſuꝑ eo.⁊.c.ꝑ tuas de ꝯditio.ap=
po.Talis enim ſpes cōtrahēdi nūdum vinculo coniugij ra=
dicata de facili remittitur inſti.de re.diui.§.ſi ticius alienaꝫ vū.
legitur ⁊ notatur in.c.ij.⁊ in.c.cum ſm ⁊ in.c.ticius de preben.
ꝙ ordinato ad minores tantū nō tenetur eps̄ prouidere.q2 nō
eſt taliter ligatus quin poſſit ad libitum recedens illudere cle=
ricatui.Et per iſtum tex.infert hic ſimpliciter.do.Anto.ꝙ ſen=
tentia cōtra ſpōſalia de futuro tranſit in rem iudi.quia ſi par=
tes poſſunt cōſentiri diſſolutiōi ſponſaliorum eorum cōſenſus
ſiue agetus facit ſententiā trāſire in rem iudicataꝫ Ceſſat eniꝫ
ratio per quam alias nō trāſit in rem iudi.videlꝫ ꝙ eius viciū
nō ſit ꝑ ꝑtes remiſſibile ꝙ bene no.E hoc dictum ſequitꝛ do.
Jaco.hic.⁊.do.Abb.in.c.iurauit ꝑ illuꝫ tex.de ꝓbat.Ex quo
habes notare ꝙ nō ideꝫ iudicatꝛ de annexis vel de preparato=
rijs quid de principali quādo ſubeſt ratio diuerſa facit ꝙ de
correlatiuis no.Bar.in.l.multuꝫ.ff.de cōdic.⁊ demō.⁊ in.l.fi.
de acceptilati.⁊ do.abb.in.c.i.cum ſimi.de loca.Vltimo no.ꝙ
iuramentū preſtitum ad cōmodū hominis pone mitti ab ho=
mine ad cuius inſtantiaꝫ fuit preſtitum ad idem facit.c.i.de iu.
iur.⁊.c.ſignificauit de cenſi.⁊ dicā.ĩ.in.iiij.concluſione.¶ Jn
glo.i.ibi ſi iuraſſent vult ergo gl.reſtringere tex.quādo in ſpō=
ſalibus interuenit fidei preſtatio ⁊ non iuramentuꝫ ſed contra=
rium ſentit glo.penul.hic quam ſequuntur Gaſ.calderi.domi.
Abb.⁊ do.Jaco.quia reſpectu coactionis fiende per eccleſiaꝫ
non ē differentia inter iuramentum ⁊ fidei preſtationē.c.ꝑue=
nit de fideius.⁊ no.Arch.in.c.iuramenti per illum tex.xxij.q.v.
⁊ pro clariori intelligentia huius materie que vtilis eſt videli=
cet de equiparatione promiſſionis iurate vel fidei interpoſitio
ne valate collige dicta doc.hic pluribus additis.¶ Et po=
ne etiam regulam affirmatiuam ꝙ a pari procedunt preſtatio
fidei ⁊ iuramentuꝫ per.c.ad aures ꝙ metus cauſa.⁊.d.c.per=
uenit cum glo.fi.Ex qua regula infert primo ꝙ nolens obſer=
uare laudum arbitri in quem media fidei interpoſitione com=
promiſſum.erat periurus eſt ⁊ per conſequens infamis per.l.
ſiquis maior.C.de tranſactio.ita no.ſpecu.poſt argumenta in
ti.de arbi.§.ſequitur in.viij.colūna verſi.ſed pone compromiſ=
ſum ⁊ Jo.Anto.⁊ domi.Anto.in.c.cum tempore.ſ.de arbi.
¶ Secundo infertur ꝙ periurus eſt violator fidei ſicut iura=
menti.ita no.Arch.xxj.queſtione.i.in ſum.⁊ Jnn.in.c.⁊ ſi xp̄s
circa medium de iur.iur.⁊ domi.Ant.in.c.tuis de teſti.
¶ Tertio infertur ꝙ refert an dicatur ad ſancta dei euange=
lia vel promitto ſub fide mea ita dicit Archi.in.c.i.de ſepultu.
in vi.⁊ refertꝰ Jo.an.⁊ domi.ibi circa medium princi.Limita
tamen predictam regulam vt non procedat quo ad paritatem
pene quia fortius punietur violator iuramenti q̄ꝫ fidei ſecundū
glo.quam approbant doc.maxime domi.Anto.⁊ do.Abb.
in.c.clericus in ver.promiſſit in fi.de iur.iur.⁊ ſenſit gl.⁊ ibi cla
re Archi.in dicto.c.iuramenti.Et ex hac limitione infertur pri
mo ꝙ nunquam habet locum pena periurij niſi quando fran=
gitur promiſſio iurata expreſſo verbo iuro vt fiat reſtrictio
in penalibus.ita no.hic dominus Cardinalis dicens ꝙ hoc
probabiliter teneri poteſt per tex.in.c.dilectus de temp.ord.⁊
ſequitur do.Jaco.hic dicens illum eſſe bonum tex.¶ Secū
do infertur notabiliter quod contraueniens fidei promiſſe nō
priuatur beneficio licet ſecus in veniente contra iuramentum
iux.c.querellam de iur.iur.c.⁊ peruenit de fideiuſ.⁊ glo.i.in.c.
ij.de reſcriptis ita tenet hic gaſ.cal.do.Car.⁊ do.Jaco.quia
magis contemnit iurans per euuangelia per.l.iij.C.ſi minor ſe
maio.dix.ſecundum eos.¶ Quibus adde rotam idem tenē
tem in anti.deci.clij.⁊ in nouis concluſione.lxxxv.que incipit
vtrum violator ⁊ ibi reſpondent ad.d.c.peruenit quod loquitꝛ
copulatiue in violante fidem ⁊ iuramentum ſecus ſi ſolam fi=
dem.Et adhoc adducunt etiam.c.illud in verſi.fidem ⁊ ſacra
mentum de exceſſ.prela.Et adducunt etiam quia iura loquen
tia de iſta materia priuationis loquuntur de periurio qui pro
prie dicitur veniens contra iuramentum ⁊ allegant Archi.ideꝫ
tenentem in.d.c.iuramenti.Jdem tenet do.Anto in.c.querellā
de iur.iur.⁊ dominus.Car.in.c.ad aures quod metus cauſa
⁊ domi.quem vide in.c.fi.in penul.col.de iur.iur.in vi.⁊ Ana.
in.c.querellam.ĩ.ne prela.vic.ſu.quia non deponitur clericus
niſi pro crimine a iure expreſſo iux.glo.xv.queſtione.viij.in ſū.
⁊ in.c.apoſtolus.lxxxi.di.⁊ in.c.fi.de iure patro.Et poſito ꝙ
iſta pars eſſet vera limita niſi loqueremur de ſuſpenſiōe quia
bene poterit ſuſpendi ſecundum domi.in.d.c.fi.de iure iur.in
vi.qui ita dicit intelligi debere tex.in.d.c.peruenit in.fi.Sed
āduerte.quia contrarium quod imo hoc caſu clericus ſit de=
ponendus tenet glo.i.hoſti.⁊ dominus Abba.in.d.c.querelaꝫ
⁊ glo.i.⁊ Abba.in.c.conſtitutis.de tranſac.⁊ Jo.an.⁊ Archi.
in.c.i.de ſepul.li.ſexto ⁊ Hoſt.Jo.and.⁊ do.Abba.late in.c.
querelam de iur.iur.⁊ do.Abba in.c.ad aures qō me.cauſa.⁊
hanc partem credo veriorem in puncto iuris maxime.quia vt
inquit do.Abb.in dictis locis omnis fidei preſtatio eſt iura=
mentum.Et recte intuenti nō minus videtur iurare qui ꝓmit=
tit per fidem xp̄i quam qui per euangelia nec eſt verum ꝙ ad
incurrendum periurium requiratur neceſſario ꝙ in iuramen=
to interueniat tactus ſcripture per.c.et ſi chriſtus de iureiur.⁊

cui competit diffinitio competit diffinitum.c.conſuetudo.i.di
ſtinctio.c.fi.xxiij.q.iij.⁊.xv.q.i.cum ſimilibus.ſed iurare eſt ali
quid deo teſte firmare ſm glo.xxij.q.i.in ſumma. vnde ſatiſ
deo teſte vtitur qui vtit̃ eius fide. Item piurium eſt tranſgreſ
ſio liciti iuramenti.xx.j.q.i.quaſi per totum.⁊ ita diffinit Cal.
in diſputa.ſua duo litigantes in pma colum.ſed iſte tranſgre
dit̃ licitum iuramentum ergo eſt piurus ⁊ non eſt ſtricta inter
pretatio immo impropria. Et ad hoc facit.c.tua de iureiuran.
vbi clericus priuat̃ beneficio ꝓ piurio putatiuo.i.ꝓ eo qđ va-
riari non pot̃ ſm Vulgi opinionem.lꝫ in veritate nõ ſit piuriũ.
fortius ergo dꝫ priuari quando venit ꝯ ꝯſtatõem fidei. Unde
infert do. Abb.in.d.c.querelam ꝙ nõ videt̃ debita minor pe
na violatori fidei ꝙ̃ iuramenti.⁊ ex hoc nõ videt̃ ꝓcedere opi
nio Imo.in.d.c.cum tpe reprobantis Spe.in loco preallega.
nec videt̃ ꝓcedere dictum domini Cardi.hic ꝙ nõ ꝓbat̃ de
neceſſitate in.d.c.cum dilectus. Et ꝓ intellectu predictorũ ad
uerte ad duas ꝯſiderationes.prima ꝙ in ſponſalibus aliquan
do interuenit ſimplex ꝓmiſſio vt in.c.pe.ibi ꝓmiſſio tamẽ.j.
eo.aliquando fidei interpoſitio vt hic.aliquando iuramentuꝫ.
vt in.c.ad audientiam ⁊ in.c.ſicut.j.eo. Et ſic fidei interpoſitõ
nõ equipollet ſimplici ꝓmiſſioni alias omnia ſponſalia dice-
rentur fide firmata.⁊ per conſequens iurata tamen iſta duo eq
perant̃ ꝑ predicta per tex.quem no.ibi Imo.in.c.ex litteris in
principio de conſtitutio. ¶ Nec ob.tex.in.d.c.penul.ibi fidei
violatione prima ⁊c.⁊ tamen erat ſimplex ꝓmiſſio qꝛ omnis
pactio quantũcunqꝫ ſimplex põt appellari fides.vnde veniẽs
contra ꝓmiſſionem dicit̃ largo modo venire ꝯtra fidem pre
ſtitam.ſic capit̃ in.l.i.ff.de ꝯſtitu.pecu.⁊ tex.in terminis quem
ibi no.do. Abb.in.c.i.j.de ſpon.duorum ⁊ appellat̃ ꝓmiſſio fi
des ad inſtar religionis fidei qꝛ ſicut ibi credimus qđ non vi-
demus ita in ꝓmiſſione credo te facturum lꝫ nõ videam ſm
eum. ¶ Secundo ꝑ predicta ꝯſidera ꝙ lꝫ ipſe deus cuius re
ſpectu iſta adminicula fortificant ſponſalia non faciat differen
tiam inter ꝓmiſſionem ⁊ iuramentum.vt in.c.iuramenti.xxij.
q.v.tamen quoad effectum ⁊ cohertionem eccleſie eſt magna
differentia inter hec. Et ideo dicit glo.in.d.c.iuramenti ꝙ ra-
tione iuramenti aliquid ſolidius ſubſiſtit ⁊ plus operatur ſa-
cramentum q̃ꝫ ſimplex ꝓmiſſio.facit.c.notificamus.xxv.q.
vi.immo dicit dominus Abbas in ꝓhemio decreta.in.viiij.
colum.ꝙ.c.iuramenti dꝫ intelligi ſolum quando ſimplex lo-
quela continet perfidiam ſeu mendacium vt quia venit ad de
cipiendum ⁊ ad fallendum.ſed vbi iſta ceſſant tunc ſimplex lo
quella non ita obligat vt per eum ibi ⁊ in.c.ꝑ tuas in penul.co
lumna de arbi. In glo.fi.in fi. Ex hac glo.colliguntur due le
cture ad iſtum textum vna vt procedat de iure communi vt ſi
ne aliquo peccato poſſint ſponſi pari conſenſu diſſoluere ſpõ-
ſalia etiam iurata alia quod procedat ex permiſſione compa-
ratiua quia ſine peccato ſponſi hoc facere non poſſint.ſed ec-
cleſia tollerat ne deterius contingat.⁊ iſta fuit opinio Vgu.
dicentis quod papa hic loquutus fuit potius magiſtraliter ꝙ̃
papaliter.⁊ refert glo.in capitulo vnico.xxx.q.ij.⁊ in.c.i.xxxj.
q.iij. Sed primaꝫ opi.tenet ſpe.in ti.de leg.§.nunc oſtendẽduꝫ
ver.hoc quoqꝫ dicens ꝙ procedit de mero iure.⁊ hanc ſequũ
tur hic omnes doc.quia ſponſalia de iure diuino non habent
in ſe aliud vinculum q̃ꝫ alie ſimplices promiſſiones in rebus
profanis. Et ſicut illis ſolo conſenſu renunciatur.l.nihil.ff.de
regulis iuris.l.ab emptione.ff.de pactis ita ⁊ iſtis per iſtuꝫ tex.
per quem domi. An.in.c.i.j.de regulis iuris exemplificat illũ
tex.ſi enim procederet ex tollerantia non fuiſſet congrua ſimi-
litudo ſocietatis in qua mero iure remittitur iuramentum.
Sed quoniam attenta opinione vulgarium videntur iſti offen
dere vinculum iuramenti.⁊ vt abſtineatur non a malo ſed a
quadam ſpecie mali iux.c.cum ab omni de vi.⁊ honeſta.cleri.
ideo mandatur hic ⁊ in iuribus allegatis in glo.iii.vt modis
omnibus inducatur alias autem diſſimulat eccleſia hanc ſepa
tionem ⁊ eſt tollerantia non permittẽs iux.glo.in.c.inter opa.
j.eo.⁊ tex.in.c.cum iam dudum de preben.ſed approbans iux.
no.per do. Anto.⁊ Abb.poſt gloſ.in.c.quia circa de conſan.

⁊ affi. Extra glo.tractant hic diffuſe omnes doc.per iſtuꝫ tex.
cui competit relaxatio iuramẽti reaſſummẽtes dicta ſpe.in.ti.
de leg.§.nunc oſtendẽdum ver.hoc quoqꝫ ⁊ poteſt late infor-
mari. Ex dictis eorum ⁊ aliorum quos allegant. Sed vt om-
nia effectualiter comprehendantur collige quinqꝫ concluſio-
nes plenas ⁊ ordinatas cum declarationibus oportunis.⁊ in
prima tangetur de relaxatione que fit per papam In ſecunda
de ea que fit per epiſcopum. In tertia de ea que fit per iudiceꝫ
ſecularem. In quarta de ea quam facit pars parti. In quinta đ
ea quam facit quis ſibi ipſi. Ad primum ergo ſit hec conclu-
ſio ꝙ ſuper quolibet iuramento poteſt papa diſpenſare per vi
am cõmutationis diſpenſationis vel totalis relaxationis.ita
concludit ſpecu.in titu.ſ.allegato in dicto.§.nunc oſtendendũ
ver.xxiiij.⁊ Tho.in ſcđa ſcđe.q.lxxxix.articulo.xi.in reſpon-
ſione ad tertium argumentuꝫ ⁊.d. Calderi.ſancti ſixti in trac-
tatu ſuo de poteſtate pape queſtione.xxxviij.⁊ Archiepiſcopꝰ
floren.in eo tractatu ver.xiij.⁊ gloſ.magiſtra in fi.⁊ ibi Archi.
expreſſe in.c.auctoritatem.xv.q.vi.⁊ gloſ.in.c.quanto in ver.
abſolui in ver.vbi vero ponderando eam a contrario in ver.
non ſubeſt cauſa de iur.iur.⁊ ibi domi. Anto. Imo.⁊ Abb.⁊
do.car.in cle.i.ante fi.de iur.iur.per Archi.poſt gloſ.in.c.flo-
rentinum.lxxxv.diſt.⁊ in.c.qui ſacramento.xxii.q.v.per domi.
in.c.lector.xxxiiij.diſt.per Inno.⁊.d.car.in.c.venerabilem de
elec.per domi.late in.c.ij.de renũ.in.vi.⁊ late in ſumma piſana
in ver.iuramentuꝫ el.i.§.penul.⁊ diffuſiſſime per aſteſanum li.
primo ti.xviij.articulo.xi.⁊ in alijs đ quibus.j. ¶ Probatur
iſta concluſio per plura maxime.qꝛ in omni iuramento ẽ ex-
cepta voluntas ſuperioris.c.venientes đ iure iur.⁊ quia in his
que ſunt de iure diuino poteſt ex magna cauſa papa ſe intro-
mittere ſecundum Inno.in.c.fi.de conſuetudi.⁊ glo.⁊ Arch.
in.c.ſunt quidam.xxvi.queſtione.ij. Et eſt aduertenduꝫ ꝙ pre-
dicta concluſio declaratur tribus modis primo vt procedat
nedum in commutatione ſed etiam in totali relaxatione iura-
mẽti liciti ⁊ erit efficax quo ad deum ⁊ quo ad eccleſiaꝫ vt ſine
peccato poſſit contrauenire iuramento quod eſt bene pon-
derandum.quia ex no.in locis predictis plerique ſcribentes
de hoc dubitarunt ſed hoc cõmuniter tenet̃ per ratiões de qui
bus.ſ. ¶ Secũda declaratio vt procedat etiam ſiquis iuraſ-
ſet nõ petere relaxatiõem a papa ita colligi poteſt ex his que
ſimpliciter ſcribit Ricar.in quarto ſentẽtiarum di.xxxviij.ar-
ticulo tertio vbi diſputando concludit quod votum de non
petendo a papa diſpenſatiõem in aliquo nõ valet.quia nulluꝫ
votum factum in preiudicium domini Pape eſt obligatori-
um ſed iſtud votum eſt tale. Quãdoqꝫ enim expedit qđ do-
minus papa diſpenſet in votis ⁊ eſt diſpenſatio quãdoqꝫ ho-
norificatiua eccleſie obligare autem ſed ad nõ petendum ⁊ nõ
inclinandum animum domino pape ad faciendum.quod ho
norificum ⁊ expediendum eccleſie eſſet in preiudicium Re.
que debetur eidem ergo votum de nunquam petendo ab eo
diſpenſationem nõ eſt obligatorium. Preterea votum de nõ
petendo illud quod eſſet vtile anime vouẽtis nõ eſt obligato
riuꝫ. Sed quãdoqꝫ eſt vtile anime illius q vouit vt diſpenſet̃
in illo voto.quia quandoqꝫ votum eſt illi qui vouit nimis
graue ad obſeruandum.ita quod probabiliter timet tranſgreſ
ſionis periculum ergo votum de nunquam petẽdo a domi-
no Papa diſpenſationem in aliquo voto nõ eſt vltra obli-
gatorium. In caſu tamen in quo eſſet vtilius anime vouen-
tis talem diſpenſationem nõ petere quam petere obligatus eſ-
ſet ad nõ petendum.quia ſi aliquis vouet aliquid quod nõ in
vno caſu poteſt vtile eſſe ad ſaluteꝫ illius qui vouit ⁊ in aliquo
caſu inutile obligatur ad obſeruationem voti in illo caſu quo
poteſt eſſe vtile ad ſalutem quamuis nõ in illo quod eſt ad ſa
lutem inutile niſi fuerit intentio vouentis ꝙ ſi non obligat in
omni caſu quod obligetur in nullo vt ibi latius per eum cuius
dictum bene no. Et infertur per eaſdem rationes idem eſſe
in propoſito.quia inter vinculum voti ⁊ iuramenti non datur
differentia vt declarat idem Ricar.in quarto diſti.xxxviij.q.
v.articulo ſecundo. ¶ Tertia declaratio vt procedat etiam

ſi vellet abſoluere ſeipſum. Ita dixit ¶ Pe. de ancha. in. c. vene
rabilem in fi. de electio. dicēs ꝙ ſuperior nō habens ſuperiorem
poteſt cum ſeipſo diſpenſare ſuꝑ iuramento nedum illicito ſʒ
etiam ſi poſſet ſeruari ſine interitu ſalutis eterne ſed eſſet perni
tioſum exemplum. ⁊ lʒ Imo. non faciens mentionem de hoc
dicto teneat contrarium in. c. i. de conſtitutio. in. v. colum. poſt
do. Anto. ibi ꝑ. c. fi. cum ꝯcor. de inſti. tamen puto dictum do.
Pe. ꝓcedere q: iſtud quod inter dantem ⁊ recipientē dʒ eē
diſtinctio nō eſt inductum de iure diuino ſed de iure poſitiuo
quo papa nō ligat̃. c. ꝓpoſuiſti. de ꝯceſſio p̄ben. ¶ Nec ob.
ꝙ videat̃ habere in ſe rationem naturalem q: ꝑ hoc nō eſt de
iure naturali iuxta glo. in. l. i. in prin. ff. de pac. Et poſito ꝙ nō
deberet ex quadam recta ratōe ſeipſum abſoluere iuxta id qđ
de ſuo ꝯfeſſore ſcribit glo. in. c. ſane el. i. de offi. delega. ⁊ ideo
do. Abb. in. d. c. i. in quarta colum. cautius loquēs dixit ſimpli
citer ꝙ nō pōt ſeipſum ſine cā abſoluere ꝑ notata in. d. c. quan
to ⁊ ſtatim dicit̃. ¶ Aduerte inſuꝑ q: iſta ꝯcluſio recipit tres
notabiles limitatōes. ¶ Primo limita dum papa moueat̃
ex cā ratōabili. ita loquunt̃ ⁊ ſeipſos intelligunt omnes doc.
ſ̃. allegati alias autem talis diſpenſatio lʒ poſſit in foro cōten
tioſo in quo prelati nō habent diſputare de geſtis per papam
vt in. §. qui autem. xvij. q. iiij. tamen quoad ipſum deum nō eſt
alicuius momenti ipſa relaxatio. ita ſingulariter voluit Inno.
in iſtis terminis in. c. cum inter. p. de renū. ⁊ ſequit̃ do. Anto. ⁊
Abb. in. d. c. quāto. ⁊ do. Anto. hic. ⁊ do. Anto. ⁊ Imo. in. d. c.
cum inter. p. ⁊ Imo. in. c. i. in. v. ⁊. xiij. col. de conſtitu. ⁊ do. Ab
bas quem omnino vide in diſputatio. ſtante ſtatuto in. xxxvi.
col. facit glo. ſingularis ⁊ vulgata in. c. nō eſt in verbo adim-
plere. ſ̃. de voto. ¶ Et idem dic de omni diſpenſatōne pape
emanante ſuꝑ materia ꝓhibita de iure diuino vel ex ratiōe ab
ipſo elicita vt no. Inno. in. c. cum ad monaſterium in gl. iiij. de
ſta. mo. ⁊ do. Ab. in. c. ſignificaſti de electionibus ⁊ in. c. que in
eccleſiarum in. iiij. col. ſ̃. de conſtitutio. ⁊ in repeti. c. extirpande
§. q: vero. in. xxx. col. de p̄ben. ⁊ in diſputa. Eps. ⁊ quidam re-
ctor in. xvi. col. ⁊ Inno. in. c. cum iam dudum in vlti. colum. de
p̄ben. ⁊ Jo. de ligna. do. Anto. Imo. ⁊ do. Abb. in. c. multa de
preben. ⁊ do. Anto. ⁊ do. Abb. in. c. cum eccleſiaſtice de excep.
⁊ Jo. de ligna. in cle. gratie de reſcriptis ⁊ Specu. in ti. de lega
tis. §. nūc oſtēdēdum ver. xxiiij. ⁊ Pe. de ancha. in repe. c. i.
in. ix. col. ver. ex his ſequit̃ de ꝯſti. ⁊ in. c. ſi ꝓꝑ tua debita in. ii. ⁊
iii. op. de reſcrip. in. vi. ⁊ in regula poſſeſſor in. v. q. principali li.
vi. ⁊ Archi. in. c. que ad ꝑpetuā. xxv. q. ii. ⁊ Spe. in ti. de lega. §.
nunc breuiter. circa fi. ver. enim. ⁊ Inno. in. c. dudum el. ii. in gl.
incipiente tertio intellige de elec. ⁊ Jo. an. in regula actus legit
timi li. vi. ⁊ do. abb. in. c. conſti. in. iiii. col. de religio. do. ⁊ Jo. de
ana. in. c. i. de ſimo. ⁊ do. Abb. in. c. ꝑ venerabilem in tertio nota
bili qui filii ſint legitimi. ⁊ Bal. in. l. liberos. C. de collationi. ⁊
Ricar. in quarto. q. xxxviii. dicens ꝙ diſpenſatio ſine rationa
bili cauſa eſt diſſipatio. bonus tex. in. §. fi. poſt medium ⁊ ante
finem. xxv. q. i. ⁊ in. c. ſententiam in fi. xxv. q. ix. ⁊ in. c. manet in
ver. eqtate. xxiiii. q. i. ¶ Secūdo limita ꝑdictā ꝯcluſionē dū-
modo obligatio ſuper qua eſt iuratuʒ ſit per papam diſſolu-
bilis vt ſiquis iurauit ingredi religionē poterit abſoluere euʒ
papa. quia etiam ſi eſſet religioſus poſſ cum eo diſpenſare ſe-
cundum Inno. in. d. c. cum ad monaſterium. ¶ Sed aduerte
ꝙ ſi obligatio non eſt per papaʒ diſſolubilis ſicut in caſu. c. i. de
iur. iur. tunc nō abſoluitur ſed alius cuius intereſt puta homo
ſi eſt homini preſtitum. d. c. i. niſi conſtet ꝙ ſit illicitum vt dicit
Inno. in. c. debitores de iur. iur. iſta ſunt verba do. car. in cle. i.
ad fi. in. xvi. q. de iur. iur. pro quo optime facit. c. ſignificauit in
fi. de cenſi. vbi non ſimpliciter obſoluitur quis a iuramēto ꝑti
preſtito ſed mandatur partem compelli vt relaxet poſſ tamē
papa hoc remittere ex cauſa ſecundum domi. Abb. in dicto. c.
quanto ⁊ Archi. in. d. c. auctoritatē ⁊ ſpecu. in ti. de leg. §. nūc
oſtendendum ver. hoc quoqʒ. Conſideranda tamen quia ſe-
cundum hoc nō erit diferentia inter iſtum caſum ⁊ alios per
id qđ. ſ̃. ꝓxime dixi niſi dicatur ꝙ maior cauſa requirat̃ in cāu
iſto q̄ʒ in alijs. ¶ Limita tertia dūmō i diſpēſatōe fiat exꝑſſa

mentio de iuramento. Si enī ipſe diſpenſaret vt non obſtan-
te aliquo ſtatuto quis eſſet habilis ad certum actum ſi tale ſta-
tutum eſt iuratum nihil operabitur diſpenſatio. ad hoc eſt glo.
ſing. in. c. cum non deceat in ver. effectu de elec. in. vi. quia ſub-
lato ſtatuto durat ſaltem obligatio naturalis orta ex iuramē-
to vigore cuius iurans tenetur ad obſeruantiā iuramenti. Et il
lā glo. allegant pro multum ſingulari domi. Ab. ⁊ Imo. in. c.
i. de his que fiunt a prela. maio. parte ⁊ etiam ſequitur domi.
poſt alios in. d. c. cum deceat. ⁊ Ludoui. Roma. in ſingula-
ri ſuo. viij. dicēs ad idem facere quod voluit glo. in clementi.
dudum in. §. nos ⁊ enim in ver. pacta de ſepultu. ꝙ que dicit
diſpoſitio ſeu conſtitutio tollens pacta non intelligitur tollere
pacta confirmata. Et hanc limitatio. nullo modo tradas ob-
liuioni ⁊ hic quantum ad primaʒ concluſionem quibus iunge
que diffuſius traduntur in preallegatis locis ⁊c. ¶ Secunda
concluſio principalis quantum ad relaxationem pertinentem
epiſcopo eſt talis ꝙ quando iuramentum non eſt manifeſte li-
citum ⁊ vtile. ſed dubium eſt an ſit licitum an illicitum profu-
turum vel nociuum vel ſimpliciter. aut aliquo caſu epiſcopus
poteſt diſpenſare vel abſoluere a iuramento. Iſta concluſio
probatur per tex. in. c. conſtitut̃ de teſti. ⁊ in. c. ſi vero. i. ⁊ in c. ve
rum ⁊. c. cum quidam. §. ij. de iureiurando ⁊ in. c. ſignificauit cū
ſi. de cenſibus. Et hanc concluſionē ponunt doctores in pre-
allegatis locis ⁊ precipue ſpecula. in. dicto. ver. xxiiij. ⁊ Tho.
in ſecunda ſecunde queſtione ⁊ articulo preallegatis. Recipit
autem iſta cōcluſio tres declaratiōes. prima vt procedat quā-
do iuramentum poſſet ſeruari ſine interitu ſalutis eterne. ſʒ cō-
tineret turpitudinem ex parte recipientis iuramentum. q: tūc
nō eſt neceſſe vt iurans adimpleat prius iuramentum vel fa-
ciet compelli recipientem ad relaxationem ſed poteſt directe
petere abſolutiōē. ita dixit Innocentius. multuʒ ſingulariter in
c. ad aures. ſ̃. ꝙ metus cauſa ⁊ hoc valde notat. domi. Abb.
⁊ Imol. ibi ⁊ Lau. de rodul. in tractatu de vſuris queſtione
ccxxv. dicentes tameu de mente ipſius Inno. ⁊ clarius. Jo.
an. ibi ꝙ in caſu. c. debitores melius eſt nō abſoluere cum ſibi
competat poſtea remedium repetitionis conditio. ex cano-
ne. d. c. debitores. ¶ Secunda declaratio vt procedat etiam
in iuramento quod ſaluari poteſt ſine interitu ſalutis eterne. ſʒ
eſt pernitioſum exemplo. quia poteſt ⁊ debet per epiſcopum
relaxari. ita ſingulariter no. Ancha. in. c. venerabilem ad. fi. de
elec. ¶ Tertia declaratio quia etiam in iuramento licito po-
teſt epiſcopus diſpēſare per viam permutatiōis ſi totalis rela-
xatiōis ſm Spe. in. d. ver. xxiiij. ⁊ tho. in loco vbi. ſ̃. ⁊ ſequitur
do. Jaco. hic ⁊ notāt do. an. ⁊. d. Abb. in. d. c. debitores per id
quod in ſimili dicitur in. c. i. ſ̃. de voto. ¶ Modo limitatur
iſta cōcluſio duobus modis primo niſi eſſet probabile dubi-
um an eſſet concedenda abſolutio vel nō quia tunc illam non
poteſt concedere inferior a Papa etiam legatus. ita eſt de mē
te Inno. in. c. venerabilem in glo. incipiente tali modo de elec.
⁊ do. Anto. in. c. i. in verſi. nec obſtat in vlti. col. de voto. Idem
Jo. de Ana. in. c. ⁊ ſi queſtiones in tertia col. j. de ſimo. ⁊ ex-
preſſe notat Imol. in. c. cum contingat in. xxix. car. verſi. ⁊ nota
diligenter de iur. iur. allegans ad idem Raimū. in ſum. de
diſpenſatio. no. ⁊ hoc multum eſt notandum ſecundum ipſum
⁊ bene. quia cum in pleriſqʒ caſibus ſit expreſſa cōtrarietas iter
doc. an ſit danda abſolutio idem nō poterit ordinarius etiam
concedere. Sed vbi probabiliter apparet debere dari abſolu-
tionem a iuramento vt ſi eſt preſtitum per metum vel per do-
lum tunc epiſcopus poſſet abſoluere vt no. in. d. c. ad aures ⁊
in. c. debitores ſcdūʒ Imo. in. d. c. cū ꝯtingat. Reperio tamē
licet ipſe nō dicat quod ſpe. tenet contrarium in ti. de lega. §.
nunc oſtendēdum ver. xxiiij. in. fi. ante. verſi. hoc quoqʒ vbi di
cit ꝙ etiam ep̄s poteſt interpetrari an iuramentuʒ ſit licitum
vel non ⁊ an ſit concedenda abſolutio vel nō allegat. c. ſigni-
ficante de pigno. vbi hoc non probatur. ⁊ iſtam opinionem
Specu. ſequitur ⁊ multum notat dominus Abba. in. c. cum ve
niſſent in tertia col. de iudi. ⁊ in diſputatio. ſtante ſtatuto in.
xix. col. ⁊ in. d. c. venerabilem in octaua col. ⁊ dominus. Anto.

in.c.quanto in penul.colum.de iureiuran.⁊ ſentit expreſſe Do
mi.in.c.fi.in vlti.col.ver.ſi tamē vertaṫ.de fo.ↄpe.in.vi.⁊ idō in
hoc maturius eſſet.cogitandum. ¶ Sed nō putarem dictū
iſtorum poſſe tute ſubſtineri ꝓpter tex.nimis clare loquentē in
d.c.venerabilem ad finem ibi.vtꝝ vero ⁊ reſponſiones Spe.
nō ſatiſfaciūt. Quod enim ſit ſpeciale in cauſis arduis eēt cō
cludere ꝙ iſtud vinculum iuramenti non ↄcernit immediate
animas quod eſt abſurdum ⁊ in talibus nō eſt differentia in-
ter ardua ⁊ nō ardua. Quod autem loquatur eo caſu quo pa
pa poteſt dare facultatem ſine aliqua commutatione nō con-
ſonat quia iſtud eſt deſtruere tex.indiſtincte loquētem qui non
pōderat an iuramentum ſit commutabile vel nō.ſed poteſta-
tem interpetrandi iuramētum dubium quam papa dicit ad ſe
ſpectare. ¶ Fateor tamen quod ille tex.debet intelligi quādo
eſt maximum dubium alias nō. ¶ Et in hoc puucto valde
quottidiano nō eſt firmanda ſentētia propter diſcrepantiam ta
lium doctorum.⁊ iſta ſecūda pars videtur communior ſꝫ pri-
ma eſt tutior. Et forte per predicta videretur ꝙ ſaltem legatus
poſſet interpetare iuramētum quod nota. ¶ Secūdo limita
dummodo in relaxatōe a iuramēto citetur pars cui aliquid ē
iuratum alias relaxatio nō valet.ita ↄcludit Jo.an.in Spec.
ſuper rubrica de iureiurādo.⁊ ita ↄſuluit laie Pe.de ancha.
ↄſilio.cccxiiij.incipiēte predictis ſubtiliter pōderās ſolum di-
ctum Inno.in.c.debitores. ¶ Et iſtud procedit nedum quā
do agitur de graui preiudicio aduerſarij ſi obligatus ex con-
tractu habilitatur ſed etiam ſi de modico.puta ſiquis per iu-
ramētum nō poterat adhuc agere ⁊ relaxetur iuramētum vt
ante tempus agat. Ita cōſuluit Petrus de anchara.cōſilio
ccclxxv.incipiēte re.ēto ordine dubiorum vbi poſuit plura vti
lia circa iſtam abſolutionem fiēdaꝫ ab epiſcopo. ¶ Sed quā
tum ad hoc vltimum cōtrarium voluit Oldra.cōſilio.cxx.in
cipiēte ad duplicem finem.⁊ recitat Johā.an.in dicta rubrica
eo non nominato.ideo dic vt in dictis locis ⁊ per dominum
Abba.in.c.primo de iureiurā.vbi generaliter traditur de iſta
abſolutōe faciēda per epiſcopuꝫ. ¶ Et adde notata ꝑ Bal.
in.c.i.de probatio.⁊ per Laurē.in tractatu de vſuris.q.cxxv.ꝑ
Alber.de roſate in rubrica.C.de vſuris.⁊ Johā.caldc.in titu.
de ferijs ↄſilio primo.⁊ per Imo.in.clemēti.diſpēdioſam de
iudici. ¶ Et quātum ad hanc primam cōcluſionem aliter nō
me extēdo ſed ſufficiāt predicta que vtilia ſunt ⁊ in raris locis
collecta. ¶ Tertia cōcluſio de relaxatōe iudicis ſecularis ſit
hec. Judex ſecularis cuiuſcūqꝫ preeminētie ſit nō eſt regulari-
ter competēs quando tractatur de materia iuramēti cum ſit
ſpecialis iſta concluſio probatur ex notatis in.d.c.venerabileꝫ
⁊ per glo.fi.ibi periurij in.c.cum ſit de foro competenti ⁊ in.c.
predicandum.xxij.queſtione prima.⁊ per Hoſtiē. in.c.tuam.
ſuper glo.fi.de ordine cognitio.⁊ dominus Abbas in.c.ſigni
ficante in primo notabili de pigno. ¶ Sed hāc cōcluſionem
limita primo niſi ageretur vel exciperetur in foro ↄtentioſo de
ipſo iuramēto nō diſputādo de eius vinculo an ſit licitum vel
ne.ſed de eius obſeruātia.q: tūc poteſt eſſe iudex ſecularis vel
eccleſiaſticus de ſeculari eſt tex.in.c.licet de iureiurā.in vi.ibi
quāuis ei conſtet legitime ⁊ in fi.vbi non impediuntur pronū-
ciare immo coguntˀ. ¶ Et ideo per illum tex.infert notanˀ.
do.Ab.in.c.ex litteris ſcdōin quarto notabili.i.eo.qđ ēt iudex
ſecularis poteſt adiri vt compellat ſponſam ad contrahēdum
matrimoniuꝫ quādo nō vertitur dubiū de validitate ſpōſalio-
rum ſed ſolum petiṫ vt alius adimpleat promiſſioneꝫ etiaꝫ iu-
ratam ꝙ no. Et de eccleſiaſtico eſt tex.in.d.c.fi.de fo.cōp.in
vi.⁊ eſt ratio ſm Jo.an.ibi quia ꝑiurium reſpicit directe reue-
rentiam dei que eſt ꝓprie xpiane religiōi cōtraria. Et per hec
dixit Jo.de Imo.in.c.cuꝫ cōtingat.in.x.car.ver.circa ſaꝫ ſpe-
ciem de iure iur.ꝙ datur electio actori coram quo conueniat
reum ad obſeruātiam iuramenti quod dicit bene ⁊ diligenter
notādum quia cū quottidie apponaṫ iuramētum in cōtractu
licebit etiā laico cōuenire reum et laicuꝫ etiā in terris impꝑij co-
ram eccleſiaſtico iudice.vnde infert do. Abb.in.c.cū veniſſent
in.viij.col.de inſtit.ꝙ ex hoc ſummēda eſt bona cautela vt in
quolibꝫ cōtractu facias p̄ſtari iuramētuꝫ.q: accumulat forum
foro per.d.c.cum.C.laicos.⁊ ita illuꝫ tex.ponderat etiaꝫ Bal.
in.l.i.in fi.C.de re.cred.⁊ vide eundem in.c.imperialeꝫ.§.fi.in
iij.colū.de probi.feu.alie. Et hanc limitationem ponunt. Jo.
An.⁊ domi.in.d.c.fi.de iureiurando in.vi.⁊ do. Abb.in.d.c.
cum ſit in.xij.col. Subdens valde ſingulariter ꝙ iſta conclu-
ſio procedit etiā quādo iuramentuꝫ non ꝓduceret actiōeꝫ vel
obligatiōem de iure ciuili vt in caſibus no.per Bar.in.l.ſiquis
pro eo.ff.de fideiuſ.⁊ per doc.in.d.c.cuꝫ veniſſent quia tūc ne-
dum poterit agi coram eccleſiaſtico qui ex ſola naturali obli-
gatione eum cōpellet per no.in.c.i.de pac.⁊ fortius ſi eſt iura-
tum ſed etiaꝫ coram ſeculari.nec obſtabit rigor iuris ciuilis de
quo in.d.l.ſiquis pro eo quia reſpōdet do. Abb.notanˀ ꝙ at-
tento ꝙ ius ciuile in cōcernētibus animaꝫ ſequitur diſpoſitio-
nem canonicā ⁊ non attenditˀ lex ſed canon vt habetur in.c.fi.
de preſcrip.⁊ per glo.in regula poſſeſſor li.vi.ſatis poteſt dici
iudicem ſecularem teneri ad hoc ⁊ poſſet per iudicem eccleſia-
ſticum ad hoc compelli arg.d.c.licet. Fatetur tamē ꝙ hoc di-
ctum de facto nō reciperetur ſed deberet reincipi ſm euꝫ. Cui
adde domi.idem exp̄ſſe ſentientē per.d.c.licet.in.d.c.fi.de for.
cōpe.li.vi. ¶ Secūdo limita hanc concluſionem niſi agatur
in foro contētioſo ad penam tranſgredientis iuramentum lici-
tum.quia vterqꝫ poteſt eſſe iudex. De eccleſiaſtico patet in.c.
nouit de iudi. De ſeculari in.c.rex debet ibi per viros non ſin-
cere viuere.xxiij.q.v.⁊ ita notat.do. Abb.poſt do.an.in.d.c.cū
ſit de fo.compe. ¶ Tertio limita niſi agatur ad compellen-
dum recipientem turpe iuramentum vt illud relaxet iux.c.i.de
iureiurando.quia hanc compulſiōem poterit facere iudex ſe-
cularis.ita no.fede cōſili.clxvi.⁊ multum comēdat Ludoui.
in ſingulari.ccccviij.⁊ aſſignat rationem quia iudex ſecularis
eſt competens ad cogendum partem ad obſeruantiam iura-
menti dicto.c.licet mulieres ergo eadem ratione poteſt com-
pellere ad abſoluendum. Et per hanc rationem quam dicit
optimaꝫ refert ſe determinaſſe in facto.ita licet multi diuerſo
modo cōſulerint ⁊ tenere cōtrarium eſt maxima ignorātia ſm
eum. ¶ Quarto limita niſi iudex ſecularis vellet declarare
quem incurriſſe periurium caſu quo de hoc nō eſſet dubium
ita no. Roma.in ſingulari ſuo.ccccxxx.dicens ſe ita reſpon-
diſſe coraꝫ magnis dn̄is ciuitatis ſenarū licet quidam beſtioli
de hoc dubitarēt.mouetur quia lex ſecularis punit periurium
l.i.ff.ad turpil.ergo.⁊ iudex poteſt hoc declarare. Et quia le-
ges puniūt periurum.l.ſiquis maior.C.de trāſac.per glo.in.l.
ictus fuſtium.ff.de infami.⁊ adducit no.per.do. Anto.in.d.c.
cum ſit quem retuli in ſa limitatio. ¶ Quinto limita niſi iu-
dex ſecularis vellet cognoſcere đ nullitate abſolutionis a iura
mēto facte per eccleſiaſticum.quia poteſt nec tenetur preciſe ſe-
qui abſolutiōem factam per eccleſiaſticum ita cōſuluit multuꝫ
ſolemniter Pe.de ancha.cōſi.ccclxxv. Incipiēte retēto ordi-
ne dubiorum in quarta col.motus per plura maxime per no.ꝑ
Jo.an.in.c.cum in iure de offi.deleg.⁊ in.c.i.de offi.or.vbi tra
ditur quod iudex ſecularis nō tenetur exequi preceptum iudi-
cis eccleſiaſtici ſi ſcit vel ſuſpicetur de eius iniuſticia ⁊ proba-
tur per locum a ſpeciali in.c.vt inquiſitiōi.§.prohibemus đ he
reti.in.vi.⁊ probat optime quod no. Bar.in.l.diuus.§.i.poſt.
principium.ff.de cuſto.reorum nō in exemplo.ſed in ratiōe ſui
dicti. Et quod in ſpecie no.do. Abba.in.d.c.i.đ offi.or.vbi viđ.
reſpondet do. Pe.ad.c.fi.de excep.in.vi.vbi iudex ſecularis
debet exequi ſentētiam iudicis eccleſiaſtici.naꝫ hoc eſt verum
ſm eum vbi euidēter nō apparet nulla vel iniqua quam reſpō-
ſionem nota diligentiſſime. ¶ Vltimo pro intelligentia hu-
ius tertie cōcluſionis nota quedam verba Bald.in.l.i.in.fi.i.
a col.verſi.modo ſolet dubitari.C.đ operis liberto.vbi dicit
ꝙ quādo eſt interpoſitum iuramētum ſuper cōtractu ſimula-
to cognoſcere đ nullitate huius iuramēti ⁊ relaxaṙ n̄ eſt ꝓprie
relaxatio ſed declaratiōem tenere licet ad ep̄m pertineat ſm
iura canōica.ſed ſm iura ciuilia pertinet ad iudicem cauſe quia
nō habet ſuper iuramēto diſponere ſed declarare.l.emptione
C.plus valere quod agitur ⁊c̄.l.fi.C.de nō nu.pec. Et dicit

ſe neſcire q̄r canoniſte reuocent hoc ad ſuum imperium in.c.fi.
de foro compe.in ſexto.lʒ ipſi perſuadeant ſibimet ꝙ cauſa ſit
ſpiritualis ſed hoc nō eſt verum quia iuramētum quod nō hʒ
ꝯſenſum nō habet ſpiritum ⁊ iudex ſecularis poteſt cognoſce-
re ſuper ꝯſenſu.ergo eſt neceſſaria cōſequētia ſuper iuramēto.
Sed dicit ꝙ dominus ſuus Cano.dicitq̄ꝫ in dubijs ſpecia-
libus eſſet recognoſcit ⁊ quicquid eſt dubiuʒ trahūt ad ſuum
molēdinuʒ ⁊ de facto ꝯmuniter eccleſie defertur ⁊ eſt pars mi
tior ſm̄ eum. ¶ Et adde eūdeʒ in.l.nec patronus ad fi.C.de
ope.liber.vbi dicit ꝙ quādo lex preſumit ſimulationeʒ in con-
tractu nec eſt neceſſaria ꝓbatio hominis iuramētuʒ nihil ope
ratur nec eſt neceſſe adiri epiſcopuʒ ꝓ eius relaxatione per iu-
ra de quibus ibi per eum. ¶ Item etiam circa hāc ꝯcluſionē
poſſet annecti illa profunda ⁊ difficilis materia an ſtatutū vel
lex poſſit annullare iuramēta ⁊ quia indiget lōgo examine ꝓ-
ſequere per te diſcurrendo no.per Bar.in.l.omnes populi.in
iij.queſtione principali.ff.de iuſticia ⁊ iure.⁊ per Bal.in.l.pa-
ctum quod dotali.in.v.⁊.xi.q.C.de collatio.⁊ in.d.l.nec patro
nus.⁊ in.l.nō dubium in.xiiij.op.C.de legi.per Bal.⁊ Sali.in
aūt.ſacramēta.C.ſi aduerſus vēdi.per Federi.cōſilio.cclxxij.
incipiēte factum tale eſt ſtatuto per Ĩ̄De.de ancha.in repetiō.
regule ea que in.iij.q.principali de regu.iur.in ſexto.⁊ in ꝯſilio
ccccxvi.incipiēte viſis facti narratōne copijs in tertia ⁊ in.ix.
colum.⁊ in repetitione.c.i.in.xxiij.carta.ver.quid dices in ma
teria iuramenti de conſti.⁊ in regula acceſſorium in.xiiij.colū.
⁊ in regula poſſeſſor in pe.car.li.vi.⁊ Cal.in ti.de ꝯſti.ꝯſi.xix.
⁊ Bal.in.§.furioſi.in vlti.col.inſti.de cura.furioſo.⁊ in.l.ij.C.
de indic.vidui.tollen.⁊ in.l.i.C.de dona.ante.nup.⁊ in.l.fi.C.
de nō nume.pecu.⁊ in.l.ij.in.ix.q.C.de reſcin.ven.⁊ in.c.ad no
ſtram el.ij.de iureiurando.⁊ in.c.i.§.item ſacramenta de pace
iura.fir.⁊ in.l.ſiquis inquilinos.§.fi.ff.de lega.i.⁊ in.l.oēs po-
puli in.viij.col.⁊ in rubrica.ff.de iureiuran.⁊ in.l.i.C.ſi aduer.
dona.⁊ in repetitione.l.ij.in.xx.carta verſic.ſuper quinta.q.ff.
de iureiuran.⁊ Ludo.roma.ꝯſilio.xii.⁊ do.Abb.in diſpu.que
incipit ſtāte ſtatuto.⁊ Pau.de ca.in.l.ſiquis ꝓ eo.ff.de fide
iuſ.⁊ Bar.in.l.ii.C.ne fideiuſ.do.den.⁊ Jo.an.in Spe.in titu.
de ſenten.ꝓba.§.vt aūt.ver hoc aūt notandū.⁊ do.Ant.⁊ do.
Abb.late in.c.cum ꝯtingat in vltima col.de iureiur.⁊ ibi diffu
ſiſſime Imo.in.xvi.car.ver.nūc reſtat videre.⁊ cōiter ſolet te
neri eius diſtinctio quam poſt multa ponit in.xxii.car.ver.qd
igitur tenendum in hac varietate.⁊ ideo dic vt ibi.cuius dicta
difficile infringi poſſent in practica ⁊ habebis verum intelle-
ctum ad illam glo.vulgatam in.l.adigere.§.quamuis.ff.de iu
re patro. ¶ Quarta cōcluſio multum notabilis iuramentuʒ
quod dirigit̄ mihi ad deum nō principaliter cōtemplatōe dei
ſed ad firmandam obligatōem cōtractam cum homine pōt
ab ipſo homine remitti vel relaxari.iſta cōcluſio ꝓbat̄ ex iſto
tex.iunctis his que dixi ſuper glo.i. ¶ Ad idem tex.in.c.i.de
iureiuran.⁊ in.c.ii.de renunci.⁊ in.c.ſignificauit in fi.de cenſi.⁊
hoc late notat Specu.in titu.de lega.§.nūc oſtendendum ver.
hoc quoqꝫ ſub ver.xxiiii.queʒ late referunt hic Jo.an.do.An
to.do.Jaco.⁊ aliquid do.Abb.⁊ iſta dicta Spe.refert ad lr̄aʒ
Gul.de monte lau.in.cle.i.de vſur.non facta mentione ſpec.
de quo etiam de impertinentia reprehendit eum.d.car.ibi.xiij.
q.⁊ tangit ibi in quarta col.Et pro iſta concluſione Addo tex.
in.l.fi.ff.de his qui ⁊ a quibus ibi niſi id patron9 remittat queʒ
ad hoc ponderat Bal.in aūt.quod ei.C.de nuptijs ⁊ habetur
late in ſum.piſana in ver.iuramentum.ij.vbi fit breuis mentio
de omnibus dictis ſpecu.Et ex iſta concluſione infert.d.car.
poſt Matheum in clemen.i.ver.nos itaqꝫ in.xiiij.queſtione d̄
iureiurando ꝙ papa poſſet remittere ſacramentuʒ ſibi preſti-
tum ab imperatore.Item infert in ſequenti queſtione ꝙ iurans
ſoluere certam quantitatem pecunie vſqꝫ ad certum tempus
ſi creditor conceſſit maiorem dilationem eſt abſolutus a iura-
mento.⁊ alllegat Mathe.ibi ⁊ Rainal.in ſumma de iureiu-
rando.§.item pone qui mouetur per iſtum tex.quod nota di-
ligenter.quia non dicit ſimpliciter ꝙ non ſoluendo in termi-
nio euitet periurum.ſed ꝙ eſt totaliter abſolutus a iuramento

⁊ hoc dictum confirmo tripliciter.primo modo quia iurame-
tum extendi debet quātominus fieri poteſt propter periculum
periurij.c.cum clerici de verborum ſignificatione nec trahitur
ad incogitata.c.ſcđo de renun.c.veniens de iureiurando.l.fi.
C.de non nume.pecu. ¶ Secundo adduco ꝙ dicitur in fi-
deiuſſore qui ſi interuenit in obligatione pro certo tempore ꝓ-
rogato illo tempore nō eſt cenſetur prorogata eius obligatio
vt no.late Jo.an.in Specu.in ti.de fideiuſ.§.primo ver.illud
autem no.do.Abb.in.c.conſtitutus in fi.de fideiuſ.⁊.d.Car.
in.cle.i.in.iij.car.ver.viij.quero de iureiurando cum concor.bo
nus tex.in.l.ſi cum hermes.C.loca.ita hic iuramentum inter-
ueniens quaſi loco fideiuſſionis nō extendetur ad hanc obli-
gationem prorogatam. ¶ Tertio adduco tex.in.c.clericus
de iureiurando vbi qui iurat ſeruare ſtatuta nō tenetur ad futu
ra niſi ſuper illis de nouo iuret.ſic ⁊ hic iurans ſoluere in certo
termino nō intelligitur iuraſſe in alio termino niſi reiteretur iu-
ramentum.ſed tamen in hoc puncto valde dubito.quia repe-
rio Bal.tenentem expreſſe contrarium in.c.venerabilē in an-
te penul.colūna.de elec.vbi poſt argumenta concludit ꝙ pro-
rogans terminuʒ in quo quis iurauerat videtur prorogare cū
eiſdem qualitatibus ⁊ ſic cum iuramento prout eſt de natura
prorogationis ſecunduʒ ꝙ ſingulariter no.glo.fi.in.c.hi qui
de preben.in.vi.Et pro hac parte quam puto veriorem eſt ele-
gans deciſio Inno.in.c.preterea requiſiti ſuper glo.in ver.me
dio tempore de appel.vbi dicit ꝙ ſi eſt preceptum ticio ſub pe-
na excōicationis vt.j.x.dies ſoluat ſempronio.ſi ſempronius
proroget terminum non incidit in penam excōicatō.quia non ē
contumax.⁊ ſi adueniente termino prorogato nō ſoluit incidit
in excōmunicationem argumento.l.ſed ſi manēte.ff.de preca-
rio.⁊ quia terminus videtur prorogatus cum ſuis acceſſorijs
⁊ cum iſta deciſione que eſt puunctaliter contra do.Car.tran-
ſeunt ibi Hoſti.Jo.an.alij.⁊ adduco in terminis quod nota.
Barto.in.l.i.§.⁊ poſt operis circa medium de operis noui
nuntiatione vbi dixi quod in ſententia excōmunicationis ⁊ in
iuramēto preſtito de ſoluēdo in termino ſi pars prorogat ſim-
pliciter terminum videtur prorogaſſe cum apendiitijs precedē-
tibus.ſ.excōmunicatione vel iuramento.⁊ allegat Inno.in.d.
c.preterea facit tex.in.l.labeo alias incipit [illegible]bitcr.§.i.ff.de
arb.Ad idem facit quod no.Bal.in.l.i.in.i.queſtione.C.de
his que pe.no.vbi dicit quod ſi teſtator iuſſit conſtrui capellaʒ
j.annum a die mortis ſub certa pena ⁊ epiſcopus prorogauit
iſtum terminum ſimpliciter quod lapſo termino heres incidit
in penaʒ.quia no dicit̄ aliquid impropriari licet dies prorogē-
tur.⁊ ideo pena prorogatur ſed nō abſoluere allegat Inno.in.
d.c.preterea in quo vide etiam quod no.Bal.in.l.acceptam
C.de vſu.Bene facit quod no.lap.in.cle.ſtatutum de elec.⁊
refert ibi dominus Car.in quarta col.vbi dixit quod ſi alicui
ſtatuto fit aliqua aditio idem iure intelligitur repetitum in
additio.quod erat in ſtatuto quo ad penam ⁊ quo ad alia ⁊
hoc dicit probari ex glo.ibi in.verſi.conſuetudine quod dicit
dominus Car.ibi ſingulariter notandum eſſe.⁊ aſſignat ra-
tioneʒ quia id quod venit per modum addendi fit pars illus
cui additur.l.ſed ſi manente.ff.de preca.vbi op.tex.idem dici-
mus ſecundum eum in iuriſdictione prorogata.quia habet na-
turam prime ſecundum no.in.c.p.⁊.g.de offi.delega.qđ facit
ad multa ſecūdum ipſum. ¶ Et ad hoc ꝙ tempus proroga-
tum cenſeatur eiuſdem nature cum primo vide tex.in.l.cum
ſtipulatus ſum mihi a proculo.ff.de.ver.ob.⁊ glo.i.in.c.fi.de
preca.⁊ Bal.in.c.fi.in octaua col.de conſue.⁊ in.c.de cauſis in
v.col.ff.de offi.deleg.⁊ in.c.i.in.fi.de iudi.⁊ in.l.ſi cum dies
in prin.ff.de arbi.⁊ in.c.i.§.fi in ti.an ille qui interficit fratrem
domini ſui ⁊ in.l.ſi a te.C.de pac.inter emp.⁊ ven.⁊ in.l.emili-
us vbi bona glo.ff.de minori.⁊ in.l.ſi conſtante.C.de dona.
ante nup.⁊ in.l.titius.ff.de executo.tuto.⁊ in.l.obſeruare.§.
proficiſci in.xix.queſtione.ff.de offi.procon.⁊ lega.⁊ in.l.non
dubium in.iij.op.C.de legi.⁊ in lege quod dicitur.§.miles.
ff.de teſta.mili.⁊ in lege meminiſſe ad fi.ff.de offi.procon.⁊
Barto.in.l.epiſcopale.C.de epiſcopa.audi.⁊ in.l.quarta

de epiſco.audi.⁊ Ang.in.d.§.miles.⁊ Bar.in.l.i.§.hii quibus
ff.de lega.iii.⁊ domini de rota in nouis ꝯcluſione.cccxxv. que
incipit item ſuppoſito facto in fi. Et ꝑ p̄dicta vr̄ ꝯcludendū
ꝙ opi.do. Car.in.d.cle.i.nō ꝓcedat nō ob.ꝙ vltra eū adduxi
de ſtricta interpetratōe iuramēti.q: reſpōdet Hoſt.in.d.c.p̄/
ter ea ꝙ in dubio tenēda ē iſta ꝑs tāquā tutior ꝑ no.i.c.ad au
dientiā de homi.⁊.j.c.pri. Nō ob.qđ de fideiuſſore dicebaẛ
q: reſpōdet idē Hoſt.notāter ꝙ iſta ꝯclo ꝙ terminꝰ videaẛ
ꝓrogatus cū ſuis acceſſoriis intelligiẛ de acceſſoriis que ex ꝑ
tū ptāte pēdēt ſicut ē iuramentū ⁊ pignora ꝓpria ⁊ pena ꝓmiſ
ſa ſecus de his que ñ pendent ab eis ſ; ab alijs ſicut ſunt fide/
iuſſores dati ⁊ res aliene obligate.ille.n.nūquā ꝓrogāẛ niſi idē
fideiuſſores ⁊ dñi pignoꝝ iteꝝ de nouo ꝯſentiāt ſm ipſum ꝑ
l.labeo.§.pe.⁊ fi.ff.de arbi.⁊.l.itē queriẛ.§.q impleto.ff.loca.⁊
d.l.ſi cū hermes.⁊.l.illud.ff.ꝙ me.cā.⁊.l.ſi mādato titij.§.pau
lus.ff.mā.⁊.l.fi.C.de dona. Jſtud aūt qđ dictū ē de fideiuſſo
re declara vt ꝑ.d.Abb.in.d.c.ꝯſtitutus.⁊ ꝑ Archi.in.c.te qdē
xi.q.i.⁊ ꝑ Bal.in.l.tā mādatori in.iiij.col.C.de nō nu.pec.⁊ in
d.l.ſi cū hermes.ꝑ bar.in.l.paulus.ij.§.luciꝰ.ff.de admi.tu.cū;
ꝯcor. Ad tex.in.c.clericus reſpōde vt ꝑ Bal.in.d.c.venerabi/
lē ꝙ illa nō fuit ꝓrogatio aut ſimplex extēſio ſ; noua repetitō
vel replicatio. Jllud aūt certū ē ꝙ ꝑ ꝓrogatō; factā añ finitū
terminū euitaẛ ꝑiuriū qđ ꝓbaẛ hic.⁊ no.expſſe Bar.in.l.cū ſti
pulatus ſū mihi a ꝓculo de ver.ob.q: ꝑiuriū ē legalis pēa er/
go nō erat ꝯmiſſa ante diē.l.inſulā.C.e. Ulteriꝰ ad hāc ꝯclo/
nē adde Tho.in ſcđa ſcđe.q.lxxxix.ar.ix.in reſpōſione ad ſecū
dū argumētū vbi dicit ꝙ hō pōt alteri ꝓmittere ſub iuramēto
aliqđ dupl̄r.vno mō quaſi ꝑtinēs ad vtilitatē ipſiꝰ puta ſi ſub
iuramēto ꝓmittat ſe ſeruituꝝ ei vel ei pecuniā datuꝝ ⁊ a tali ꝓ
miſſione pōt abſoluere ille cui ꝓmiſſio facta ē intelligiẛ.n.iam
ſibi ſoluiſſe ꝓmiſſum. Alio mō ſiqs ꝓmiſit ꝑtinēs p̄ncipaliẛ
deo ꝙ ēt ſit ad vtilitatē alioꝝ puta ſi iurat ſe intratuꝝ religio/
nē vel aliqđ opus pietatis factuꝝ ⁊ tūc ille cui ꝓmittiẛ nō pōt
abſoluere ꝓmittentē q: ꝓmiſſio nō eſt facta ei p̄ncipal̄r vt ibi
ꝑ eū. Jtem ꝑ iſtā ꝯclonē inferẛ ad vnū notabile q: ſolet dici cōi
ter ꝙ ſiqs dicturus ꝯtractū ſimulatū vel vſurariū petit abſolu
tō; a iuramento corā ep̄o ⁊ abſolutus ē ꝙ de ſimulatōe vſure
vel alia ſimili habebit neceſſe agere corā dicto ep̄o ſm illud
approbatū dictū Bal.qđ ipſe dicit eſſe bene no.in.l.ordinarij.
C.de rei ven.ꝑ illū tex.vbi q eſt iudex cāe p̄parantis eſt iudex
cāe p̄parate.ſ; hoc dictū ſingl̄r limitat Pau.đ ca.ꝯſi.lxviii.
qđ incipit in xp̄i nomine viſis ⁊ pōderatis omnibꝰ de qbꝰ.ſ.ni
ſi ꝑ ꝑtes eſſet remiſſum ⁊ relaxatū iuramentū ipſi petentẛ abſo
lutō; qđ fieri pōt vt.ſ.dictū eſt q: cū iuramentū nō ſit amplius
iuramentū abſolutio iudicis nō cadit in eo ⁊ eſſet potius abſo
lutio facti q; iuris.vnde nō extenderet iuriſditō; eius.alleg.in
ar.id qđ no.in.l.ſi pater.C.de ſtatu defunc.⁊ in.c.cum plures
de offi.delega.in.vi.quod bene no.⁊ vlterius aduerte quia iſta
ꝯcluſio declaraẛ vno mō ⁊ limitaẛ alio mō. Pr̄io declaraẛ
vt ꝓcedat ēt in relaxatione tacita.i.ꝑ actū; tacitū preſumptiue.
ita ꝓbat notabile verbū Bal.in.l.fi.in.iij.col.C.de pactis vbi
dicit ꝙ ſi pater inſtituit heredē; filiā que dum tradebaẛ nuptui
iurauit nō habere regreſſū; ad bona patris poterit petere qđ
ſibi debeẛ ex teſtamēto. Quod ꝯfirmat Ro i.l.ſtipulatio hoc
mō ꝯcepta ⁊.xi.col.ff.de ver.ob.q: pater ex hoc vr̄ ſibi iura/
mentū remittere nec dicas ſm eū; nō eē in poteſtate patris ſed
pape vel ep̄i remittere iuramētū q: ꝑuatus in cuis fauorē ali/
qđ eſt iuratū pōt parti aliqđ remittere ⁊ remittēdo tollere in/
curſū; periurij alias iminētē ex ꝯuentiōe ⁊ allegat iſtū tex.⁊ iſta
ē vna ex limitatiōibꝰ q ſolēt dari ad.c.quāuis de pac.lib.vi.⁊
idem ꝓprie per hāc ratiōē; t; do. Car.in.c.ij.de renū.ponde/
rādo ad hoc illū tex. Jdē; t; Nico.de neapo.in.l.cū poſthu/
mus.ff.de lib.⁊ poſtu.⁊ Bal.in.l.pactū qđ dotali.C.de pa.
cola.⁊ Jnno.in.l.q ſupſtiti a de acqr.he.⁊ Sali.in.l.pactū.C.
de pac. Et ꝓ iſta declaratiōe adduco optime qđ ſingulariẛ
ſcribit.d.ab.in.c.i.in.xi.col.ver.oia p̄dicta vera de his que.fi.a
ma.ꝑ.ca.vbi dicit ꝙ qñ ſtatutū collegij ꝯcernit ſolū vtilitatē pri
uatā; ipſoꝝ de collegio tūc omni diſt.omiſſa eo ipſo ꝙ vni/
uerſitas vel collegiū deliberat venire ꝯtra ſtatutū videntẛ re/
mittere iuramentū ꝙ pñt per iſtū; tex.vñ tunc nō incurrit ꝑiu/
rium nō ex ſublatiōe ſtatuti ex tacita abſolutōe ⁊ remiſſiōe iu/
ramēti vnde nō negabis ſm eū ꝙ ſi duo iurarūt ꝯtrahere ma/
trimoniū ⁊ de cōi ꝯcordia poſtea quilibet cōtrahit cū alio illo
inſtanti videntẛ abſoluere ſic in ꝓpoſito ꝙ ſic p̄ſumēdū; ꝙ ve/
lint ſe abſoluere.facit quia cum poſſint veriſimiliter quod ve
lint ne alias incurrāt delictū ꝑiurij qđ dictū nūquā; exeat mētē;
tuā; ⁊ idem vr̄ ſentire do.Anto.hic in fi. Ex quo dicto habes
etiā no.declaratiōem ad iſtū tex.vt ſufficiat tacita remiſſio iu/
ramenti in ſponſalibꝰ per cōtractū; matrimonij cū alia. Quā/
do autē illud ſit ꝙ ſtatuentes poſſint tollere ſtatutū iuratū; di/
cam remiſſiue in ſeq.ꝯcluſione. Jtē; ex hoc dicto do. Anto.
forte attemptari poſſ; ꝙ ſcholaris nō obediēs rectori nō ſit ꝑ
iurus qñ in p̄cepto nō dr̄ ſub pena ꝑiurij.q: ex quo eſt ꝯſuetu/
do inueterata ꝙ in certis preceptis apponaẛ illa cominatio ⁊
non in alijs vr̄ tacite ip̄e rector in alijs caſibꝰ remittere iuramē
tū;.vt aliqđ opereẛ exp̄ſſio. Qñ autē exprimiẛ ſub pena ꝑiurij
vtꝝ nō obediēs ſine cā incurrat ꝑiuriū ip̄o iur̄ do.ab.⁊ Jmo.
in.c.ex trāſmiſſa de fo.cōpe.dicūt ſimpliciẛ ꝙ nō.ſ; do.Frā.đ
aret.ſimpliciter t; ibi ꝯtriū;.q: cū pena ꝑiurij incurraẛ ip̄o iure
per ꝯuentiōē;.c.cū; quidā de iur.iur.dicit ſe nō videre quomō
ille qui nō paret ñ dicaẛ ip̄o iure incurriſſe delictū.l.tertia.§.ſi
ad dic.ff.de re mili. Nec obſtāt no.in.c.i.de ſagitta.⁊ in.c.i.de
loca.cū ſi q: l; ip̄e nō tāgat illa ꝓcedūt vbi ꝯminatio pōt ha/
bere aliū effectū q; tale ſnic.ſ; hic ꝑꝑ ꝓcedēs iuramētū ꝯuentio
ſtati cauſat ꝑiurium qđ no.quia nō inuenies alibi.ita bene de/
claratū;. Modo limitatur iſta quarta cōcluſio niſi ille qui iu/
rauit iā incurriſſet ꝑiuriū.quia tūc remiſſio partē nihil operaẛ.ita
notāter voluit Bal.in aūt.qđ ei in fi.C.de nup.argu.l.nemo
pōt deleg.i.⁊ idē no.do.anto.⁊ do.Abb.in.d.c.p̄terea.đ appel.
ꝓ qbus ſingulariẛ facit qđ no.fede ꝯſi.clxi.dicēs ꝙ ita demū
pōt peti abſolutio a iuramēto ab ep̄o ſi nō eſt lapſū; tēpus ali
as poſt incurſū; ꝑiuriū nō audiẛ tāquā ꝑiurus qđ ē valde vtile
⁊ ſequūtur ſcribētes maxime do.Abb.in.c.i.in.iij.col.đ iur iur.
⁊ Lau.de rodul.in tractatu de vſu.q.cxxij.⁊ Jmo.in.d.c.debi
tores cū cōcordan. Demū ad intellectū huius cōcluſiōis ꝯtñt
includēdū; qñ iuramētum dicaẛ p̄ncipaliẛ ꝯcernere deū ſ;ario
ꝑtem dic ꝑfecte ꝑ doc.hic poſt ſpecu.in loco p̄allegato quos
nō referro vt per eos. ¶ Quinta ⁊ vlt.cōcluſio ſit hec.cōtra
ꝓpriū iuramētū; ſi pōt qs auctoritate ꝓpria veni alias ē ꝑiurꝰ
c.p̄dicādū;.xxij.q.ij.⁊.c.ꝑuenit de fideiuſ.⁊.c.⁊ ſi xp̄s de iur.
iur.⁊.c.cū dilectꝰ đ tēpoꝛ.oꝛ.cū mult̄ ſi. Poſſet aūt cōcluſio
muliplicieẛ declarari. Et declara p̄mo vt ꝓcedat ēt ſi iuramētū
eſſet p̄ſtitū p̄cedēte metu qui turbaſſet ꝯſtantē virū q: ñ ē ip̄o iu
re nullū ſ; reqriẛ abſolutio.ita ꝓbaẛ in.c.verū đ iur.iur.⁊ ibi no.
Jnno.⁊ alij poſt glo.in.v̄.abſoluerūt ⁊ no.Archi.in.c.q ſacra
mēto.xxij.q.quarta ⁊ tho.in ſa ſe.q.lxxxix.articu.vij.⁊ ſpe.d.v̄.
xxiiij.⁊ Arch.in.c.auctoritatē.xv.q.vi.⁊ Jnno.in.c.ſi v̄o đ iur.
iur. Regulariẛ geſta ꝑ metū valēt l; cā cognita reſcindātur vt
ff.⁊.C.ꝙ me.cā per totū ⁊ no.in.c.Ab.ꝙ me.cā.⁊ ita no.anch.
in coſi.ccclv.incipiēte retēto ordine in.i.col.ſunt tñ tres caſus
in qbus tale iuramētū; eſt ipſo iur̄ nullū.primo qñ interponiẛ
ſuꝑ facto alias inualido de iur̄ ad roborādū ip̄m iux.c.quāuis
de pac.in.vi.⁊.c.cū cōtingat in.i.col.de iur̄ iur.ita no.do.Abb.
poſt vinc.in.d.c.cū ꝯtingat in.ij.col.qđ ē valde notādū ſm eū
quē vide. Et adde omnino eūdē in.c.ſo in.ij.col.j.đ eo qui du
xit in matri.⁊c̄.ꝓbaẛ in aūt.ſacramēta puberū.C.ſi adner.vēdi.
⁊ in.d.c.quāuis in ver.vi nec dolo quicquid ſenſerit Archi.ibi
⁊ Bal.in.c.ꝑuenit de iureiuran. ¶ Secundus caſus eſt
quādo eſſet coactio preciſa ita dicunt gof.Jo.an.d.Anto.⁊.d.
ab.in.d.c.verū. ¶ Tertius ē in caſibꝰ in qbus metus annullat
ipſo iur̄ nā in eiſdē; iuramentū; erit nullū.ita ſenſit Anch.in.d.
cōſi.ꝙ declara vt ibi ꝑ eū dū allegat.c.ij.đ heret.in.vi. ¶ Se/
cundo declara hāc cōcluſionem vt ꝓcedat.etiā ſi per dolum
p̄ſtitū eſſet iuratū q: reqreẛ abſolutio.ita apte no. Jmo.in.d.c.
venerabilē in fi.qđ eſt bene no.⁊ ita vidi obtineri in facto. Ter
tio declara vt ꝓcedat ēt in temerario iuramento vel etiā in per

ritioſo ſm Inno. quē ſequunt̄ alii in. d. c. venerabilē de electio. ¶ Quarto declara vt ꝓcedat in iuramēto pluribus noto ꝙ ē illicitū ex cā occulta q̄ pp alioꝝ ſcandalū nō pōt auctoritate ꝓpria ↄuenire. ita habet̄ in ſum. piſana in ver. iuramentū el ſo. z. §. ij. in fi. z facit optime. c. ↄmiſſum. j. e. ¶ Nō hāc ↄclōnē limita pmo niſi immineret neceſſitas z nō poſſet hr̄i ſupioꝛ a quo peteret̄ abſolutio q̄ tūc ēt ↄ̄ iuramentū licitū lȝ venit ↄ ꝓp̄a autoritate. ita ſingu. dixit Inno. in. d. c. venerabilē in fi. gl. ſup ver. venerit. quē referūt z ſequunt̄ ibi oēs doc. z do. Abb. in. c. quāto in. vi. col. de iureiu. z Bal. dicēs hoc eſſe notandū in. l. nō dubiū in antepe. col. C. de legi. z ſentit Roma. in ſingulari cccccix. inci. Tu ſai. ¶ Et ꝓ hoc facit qd̄ late no. do. Ab. in c. fi. in. ij. col. de eccle. edifi. ꝙ p̄lat⁹ q iurauit nō alienare incōſulto Ro. pō. pōt alienare ſi imminet ſumma neceſſitas alienādi z tātā celeritatē regrat ꝙ nō poſſit ↄſuli ſuperioꝛ. z adducit plura de qbus ibi maxime tex. in. l. tutoꝛ q repꝛtoriū. ff. d admi. tu. vbi in caſu neceſſitatis pōt tutoꝛ inuētario nō ↄfecto adminiſtrare bō. i pupilli ꝙ alias ceſſante neceſſitate facere nō pōt. Facit qd̄ no. do. Anto. in. c. inter quattuoꝛ in fi. de cleri. nō reſi. vbi dicit ꝙ lȝ clericus nō poſſit ſe abſentare a reſidentia eccleſie ſue ſine licentia ſui p̄lati vt in. c. relatū in fi. de cleri. nō reſci. tamen ſi eſt ita arctat⁹ ꝙ nō pōt petere licentiā licite ſe abſentauit. ¶ Facit qd̄ no. Tho. in ſcd̄a ſcd̄e. q. lxxxviij. arti. ij. ad fi. z q. cxlvii. arti. iiii. ante mediū vbi dicit ꝙ ratōe inſtātis piculi licitū ē trāſgredi ieiuniū ſi ſupioꝛ adiri nō pōt. ¶ Facit qd̄ no. Archi. in. c. abbatibus. xii. q. ii. vbi dicit ꝙ lȝ inferioꝛ eccleſia nō poſſit alienare bona ſine auctoritate epi vt no. gl. in. c. in venditōibus. xvii. q. iiii. z hr̄ in. c. i. de re. ec. nō ali. li. vi. tamen ſi adeſt maxima neceſſitas hoc fieri poterit. facit qd̄ nota. Archi. in. c. placuit. xii. q. ii. vbi dicit ꝙ in alienatōe reꝝ eccleſiaſticaꝝ regritur ↄſenſus capli. tamen ſi adſit tāta neceſſitas ꝙ ↄſenſus capituli expectari nō poſſit licite alienabit eo incōſulto. facit qd̄ no. do. Car. in cle. i. ad fi. de offi. oꝛ. vbi dicit ꝙ lȝ oꝛdinarii nullo mō poſſint punire exceptos. cle. i. de ex. p̄la. pp. eoꝝ priuilegia quoꝝ tenoꝛ attendit̄. c. poꝛro. c. recepimus de priui. tamen ſi occurreret caſus in quo eſſet difficilis z piculoſus acceſſus ad papā poterit eos oꝛdinari⁹ punire. ¶ Facit qd̄ no. Inn. in. c. olim el. i. ante fi. de reſti. ſpo. vbi dicit ꝙ lȝ debeat nemo inuadere rē ſuā auctoꝛitate ꝓpria. l. ſiquis in tātā. C. vnde vi. tamen ſi nō hȝ copiā ſupioris nec ſperet hr̄e z iminet comoditas pōt illā vel illi equiualentē ceſſante ſcādalo furtiue ſubtrahere z eſt gl. ſingu. in. c. ius gen. in gl. i. in fi. i. di. quā ſequit̄ Bal. in. l. i. C. vbi ſiquis de curiali. Facit tex. in. l. ait p̄toꝛ. §. ſi debitoꝛē. ff. de his que in frau. cre. z qd̄ no. glo. in. l. nullus. C. de iude. z latius dicet̄ al's. ¶ Scd̄o limita hāc ↄclōnē niſi ſubeēt aliqua magna vtilitas ſpālis. ita dicit Inn. in. d. c. venerabilē puta q̄ agit̄ de re multū vtili ad ſalutē anime q̄ licitū ē trāſgredi iuramētū qd̄ ſuari non p̄t ſine interitu ſalut̄ eterne qd̄ vltimū, nō plȝ hic hoſt. q̄ pp vtilitatē ñ ē piuriū ↄmitten̄. ñ. n. dȝ aditti malū pp bonū qd̄ iñ ē vt i. c. ñ magno. ne cle. vl' mō. ſȝ do. car. ſeqt̄ Inn. q̄ magna vtilitas cōpa neceſſitati no. Inno. in. c. cū oēs § cōſtitu. z ſeqt̄ do. abibb qñ iminet talis vtilitas ꝓ qua ſupioꝛ ipȝ veriſimilit̄ ſi potuiſſȝ adiri abſoluiſſȝ ar. d. l. q repꝛtoriū z ꝓ hoc optie facit gl. in v̇. vtilitas i. c. z ſi xp̄s d iur. iur. Itē circa iſtā cōcluſiōez ēet vidēdū qñ ſtatuētes poſſint toller̄ ſtatutū iuratū d quo dic vt elegātiſſime p. d. car. poſt Pau. z Io. de liga. in cle. i. in. ij. car. de regu. v̇. ¶ Tertio q̄ro p Io. an. z domi. in. c. vnico in. ix. col. de re. pmu. li. vi. p Imo. poſt. d. an. in. c. ↄſtitut⁹ in. viii. col. de reſcrip. p anch. in repet̄. c. i. in. xxxv. car. v̇. quero vlteri⁹ d ↄſtit. z Io. an. d. ab. z Imo. in. c. dilecto d p̄ben. p gl. z do. in. c. in his. xi. di. p do. ab. in. c. cū ad mōaſteriū in. iii. col. de ſta. regu. cū ↄcoꝛ. Et in hac ↄcluſiōe plura ēt adduci poſſent. ſȝ in ip̄a z precedētibus cōtentus fui rememoꝛare hoc pauca per alios ñ. adducta z ppetuo notāda. Reliqua ꝓſequere vt in locis p̄al. p ſingulas ↄcluſiōes z hec ſufficiāt ꝓ pn̄ti cōmento.

Finit lectura Domini Felini ſandei ferarenſis ſuper titulo de ſponſalibus cum priuilegio litterarū ꝙ nullus audeat impꝛimere infra decem annos ſub pena in eis Contenta.

¶ Subſequit̄ tabula ↄpoſita p Dominū Alexandrū gābionetam mātuanū legum profeſſorem.

A

¶ Coꝛūpēs ſpōſaȝ de futuro nō ē adulter ſec⁹ de pn̄ti. j. ſ.
¶ Auctoꝛitas d ſuināȝ dȝ actū p̄cedere. c. i. z col. circa mediū.
¶ A pꝛobante ſacro cōcilio inducit̄ confirmatio. j. c.
¶ Auxiliū bꝛachij ſecularis iudex eccle. nūq̄ȝ dȝ inuocare niſi cū per ſe actū exequi nō poteſt. d. c. i. in. v. col.
¶ A ſnia iuris nō appellat̄ tn̄ a ſnia qua declarat̄ penā ipſo iure incurſaȝ appellat̄ in. c. ii. col. ij. in fi.
¶ Appel. nō ſuſpēdit appel. ſed bene ſententiaȝ qua quis declaratur excōicatus in. c. ij. in. ij. col. in pꝛimo.
¶ Arg. a ſimili valȝ regularit̄. viij. limit̄ in. c. ii. i col. iii. i fine.

B

¶ Bꝛachiū ſeculare nō debet eccle. iudex inuocare niſi cum aliud facere non poteſt. ſ. a.

C

¶ Materiā cōiugalis debiti remiſſiue in. v. col. circa me.
¶ In cōcilio generali poſſunt laici interuenire pꝛo petenda iuſticia z ibi remiſſiue vide in. c. i. in pꝛimo.
¶ Conſuetudo venit appella. legis in. c. i. ii. nota.
¶ Obmiſſio ↄſue. ñ vitiat mr̄imoniū in. c. i. in. ii. columna.
¶ Obmiſſio ſolēnitatis conſuete annullat actū in. d. ii. colū.
¶ Quam vim habeat cōſuetu. in validādis vel in infrigendis actibus in. d. c. i. remiſſiue in. ii. colū. circa medium.
¶ Cōſtitutio vel diffinitio ↄcilii edit̄ z nominat̄ a cōcilio in d. c. i. colū. iii. in pꝛimo niſi oꝛiginet̄ a papa vt ibi in fi.
¶ Act⁹ nominat̄ a cōfirmāte nō a faciēte. d. col. iii. in p̄n. late.
¶ Pꝛohibitus diſpēſare contra conciliū nō diſpenſat ↄtra canonem pape a concilio confirmatum. j. d.
¶ Epiſcop⁹ ex cauſa diſpenſat contra concilium. j. e.
¶ Exiſtētes in cōcilio non poſſunt aliquid ſtatuere ſine auctoꝛitate pape. c. pꝛimo in. iiii. colūna poſt medium.
¶ An debeat pꝛius nominari papa an conciliū in ſcripturis non decidit ſed remittit in. c. i. in. iiii. columna.
¶ Nō ē neceſſaria exp̄ſſio loci ↄcilii in. d. quarta. col. in fine.
¶ Per iſta verba ſacro appꝛobāte concilio non pꝛobatur niſi ꝙ fuit a ppꝛobata non autem facta ea. iiii. columna.
¶ Maritus poteſt cōpelli vt ſtet cū vxoꝛe z ecōtra. j. m.
¶ Cōſenſus ſolus ē de ſubſtātia mr̄imonii z illd̄ validat. j. m
¶ Coꝛrepta ratione legis coꝛrepta eſt lex. j. l.
¶ Lex iſta fcā a laico habēte p̄tātē ligat quo ad ↄſciētiā. j. p.
¶ Conſue. inducit obligat̄. etiaȝ ſub pena peccati. j. p.
¶ Cōſuet̄ mai⁹ hȝ viculū quā ſtatutū. c. i. x. col. circa mediū.
¶ Quando lex conſilii obliget ad peccatum moꝛtale. j. ſ.
¶ Statutū laicorum auferens lucrum clericis non valet vt puta pꝛo moꝛtuariis vel benedictis ſponſe non ſoluatur zc. j. s.
¶ Contractus debet ſolēnizari ſm conſuet̄. z ſtatutum loci vbi fit cōtractus in. xii. columna in. c. i.
¶ Cōtractus factus inter clericū z laicū non valet obmiſſa ſolemnitate contractus in. c. i. in. xii. columna circa mediū.
¶ Conſue. loci vbi quis eſt z in cōtractibus z victu z ſimilibus attēdit̄ in. c. i. col. xiii. z ibi idem in ſtat̄. in fi. col. j. f.
¶ Conſuetu. vel ſtatutum mariti regulariter attenditur poſt matrimonium conſumatum. j. e.
¶ Cōditio tacita non facit actū cōditionalem in. c. ij. in pꝛio
¶ Citatio qualȝ ſententiam debet pꝛecedere. j. m.
¶ Citatio poteſt pꝛetermitti vbi timetur de fuga vel ſi interueniret alias delictum nō puniretur in. c. ij. col. i.
¶ Citatio ad puniē. notoꝛij nō eſt neceſſaria. ſ. c.
¶ Citatio nō eſt neceſſaira vbi agitur de deponendo clerico pp crimen. j. c. ij. z. iij. col. poſt medium.
¶ Qui tenet̄ regrer̄ ↄſiliū alicui⁹ ñ tenet̄ illud ſeq. c. ij. iij. col.
¶ Solemnitas ꝙ conſilium requiratur nō eſt leuis. j. s.
¶ In diſpēſat̄. a iuramēto regrit̄ citatio ei⁹ ↄ̄ quē relaxat̄. j. l.
¶ Qñ conſuetudo eſt quod clauſula ſub pena periurij ponatur ſi nō eſt appoſita cōtrauenicns nō eſt periurius. j. l.

D

¶ Satutum de dote data habet locuȝ in dote promiſſa poſt matrimonium limita vt ibi.
¶ Statutũ qđ maritus lucretur dotem ob mortem vxoris intelligitur de data nõ de promiſſa.
¶ De debito coniugali.ſ.c.
¶ Maritus reddens debitum vxoris an peccet.j.p.
¶ Prohibitꝰ diſpẽſare ſup cõcilio nõ diſpẽſat in diſpoſitõ. editis a papa a concilio confirmatis in.c.i.col.iij.in fi.
¶ Epiſcopus ex cauſa diſpenſat contra concilium.j.e.
¶ Suus a.videlicet nõ denotat dominium.j.s.
¶ Dos putatiua ñ hẽt ꝑuilegia dotꝭ vere.c.i.col.xiij.pꝰ mediũ
¶ Si poſt mr̃imoniũ maritus mutat domiciliũ ratiõe dotꝭ attẽdit̃ locꝰ ꝯcti mr̃imonij nõ aũt loci vbi diſſoluit̃ in.c.i.xv.col.
¶ Domicilium viri quomodo vxor acquirat in.c.i.in fi.
¶ Domiciliũ ꝓprie intelligit̃ rõe habitꝰ.nõ originis.c.i.in fi.
¶ Ubi agitur de depoſitione clerici ꝑꝑ crimen conmiſſum nõ eſt neceſſaria citatio.s.c.
¶ Uotum vel iuramentum de nõ petendo diſpenſatꝰ.a papa ſuper eo nõ tenet.c.ij.vij col.
¶ Papa vel nõ recognoſcens ſuperiorem poteſt ſuper voto vel iuramento ſecummet diſpenſare.j.p.
¶ Diſpẽſatio quelȝ ſine iuſta cauſa ẽ diſſipatio in.c.ij.viij.col.
¶ Diſpenſatio ſuper ſtatuto iurato nõ operatur niſi de iuramento fiat mentio in.c.ij.col.ix.in prin.
¶ De diſpenſatione ſuper iuramento.j.l.
¶ Papa iuramẽtũ ſibi ab imperatore datũ põt remitti.j.p.

E

¶ Ep̃s ex cã diſpẽſat ꝯtra ꝯciliũ in.c.i.in.iiij.col.circa mediũ
¶ Exco.nũquã fiẽda niſi mora aut culpa precedẽte.c.i.v.col.
¶ Excõicationẽ ap.ñ ſuſpẽdit ſȝ bene decla.ſup excõe.ſ.a.
¶ Excõmunicatus a canone etiã a faciẽte nõ euitat̃ niſi poſt declaraiotiam pulcre in.c.ij.in.iij.col.circa medium.
¶ Epiſcopus abſoluit ſiue diſpenſat a iuramento ⁊ quomodo.j.l.in pluribus capitulis.

F

¶ An lex ſit fauorabilis vel odioſa quomõ iudicet̃.j.l.
¶ Forẽſis ꝯhẽs mr̃oniũ in loco ligat̃ ſtatuto vel ꝯſuetꝰ.loci.
¶ Forenſis ligat̃ a ſtatutis loci vbi ꝯhit in.xiij.colũ.c.i.in fi.
¶ Forenſis ſiue ſtatutum;de forenſi nõ cõprehendit vxorȝ hic nuptam ⁊ forenſem in.c.i.in fi.
¶ Ubi de fuga timet̃ citatio põt obmitti.ſ.c.
¶ Fidei p̃ſtatio ⁊ iuramentũ idem ſunt de iure cano.j.i.
¶ Fideiuſſor ꝓmittit ſoluere in termino prorogato termino nõ eſt ꝓrogata obligatio.c.ij.xiiij.col.in primo.

H

¶ Uerbum hortamur ꝓlatũ a papa inducit neceſſitatẽ faciẽdi de quo infra.v.

I

¶ Dictio in denotat intrinſicitatẽ in.iiii.colũ.in rub.in primo.
¶ Cã mr̃imonii dȝ tractari corã iudice eccle.j.m.
¶ Juris appellatõe veniũt ſtatuta.c.i.in prima col.in fi.
¶ In his que ipſo iure ſortiunt̃ effectũ ſententia declaratoria requirit̃ vt no.j.ſ.
¶ Jus ſitũ ẽt in lucro ꝑcipiẽdo nõ auferẽ a ſtatuto vt no.j.s.
¶ In his q̃ ip̃o iure ſortiũt̃ effectũ ſñia dclaratoria ⁊ q̃rit̃.j.s. iuramentũ an idem ſit ꝙ fidei preſtatio in foro canonico ſic regulariter cum limi.in.c.ij.in.v.col.in primo.
¶ An ꝑiurus priuet̃ beneficio.j.p.
¶ Juramentum ⁊ ſimplex ꝓmiſſio ſunt idem quoad deuȝ nõ quo ad eccle.militantem in.vi.col.
¶ Spõſalia iurata mutuo ꝯſenſui ſoluunt̃ ẽt ſine peccato.j.s.
¶ Sup quolibet iuramento põt papa diſpenſare ꝯuocando diſpenſando vel relaxando in.c.ii.in.vii.colũ.in primo.
¶ Juramentũ de nõ petendo abſoluit̃ a papa non ligat in.c.ii.in ſeptima columna.
¶ Diſpenſatio ſup ſtatuto nõ ligat niſi de iuramento ſtatuti fiat mentio ſupra.d.
¶ Quãdo dictũ eſt an iuramentũ liget vel nõ vel ſit in damnũ anime vel nõ ep̃s regulr̃ abſoluit ſiue diſpẽſat in.c.ii.ix.col.
¶ In diſpenſatione a iuramento requirit̃ citatio eius ꝯ quẽȝ diſpenſat̃ in.c.ii.in.x.colum.
¶ Judex ſecularis regulariter eſt incõpetens in cã iuramento.c.ii.decima colum.⁊ ibi limitat̃.
¶ An ſtatutum laicorũ poſſit diſponere ſuper iuramento remiſſiue late in.c.ii.in.xii.colum.
¶ Juramentũ qđ a me dirigit̃ in deum a me nõ ratõe dei ꝑncipaliter ſȝ ad formãdã obligatõȝ põt ab homine relaxari.c.ii.xii.melius in.xiiii.niſi iam eſſet ꝑiurus in.xv.colum.
¶ Qui ꝓmiſit ſoluere in termino ſi debitor elongat terminum iſte a iuramento abſolutus.c.ii.xii.colum.in fi.
Qui iurauit ſuare ſtatuta itellr̃ p̃ñtia ñ futu.in.xiii.col.i p̃io.
¶ Judex qui abſoluit a iuramento cognoſcit etiaȝ de lite orta ſup ꝯctu.c.ii.xiii.col.
¶ Ubi ſtatuentes ſcienter ꝯueniunt ſtatuto iurato videnẽ ſuper iuramento diſpenſare.j.s.
¶ Qñ cõſuetudo eſt ꝙ in p̃ceptis apponat̃ clauſula ſub pena periurij ſi apponit̃ ⁊ cõtraueniat̃ nõ ẽ ꝑiurus.c.ij.xv.colũ.
Juramẽtuȝ ꝙ pars a partibus remitti eſt veruȝ niſi iam pars conueniſſet ipſi iuramẽto in.c.ij.col.xv.
Epiſcopus diſpẽſat ⁊ abſoluit a iuramento niſi iam quis ſibi permiſiſſet labi tempus ⁊ eſſet ob hoc periurus.xv.colũ.c.ij.
¶ Juramẽtũ p̃ſtitum etiã precedente metu ligat regulariter. c.ij.xvi.columna in primo.
¶ Juramentũ dolo preſtituȝ temerariuȝ vel illicituȝ ex cauſa occulta pluribus nota ſeruari debet vt ibi.
¶ Ubi neceſſitas ſuperioris haberi non poteſt quis poteſt contrauenire proprio iuramẽto in.xvi.columna ſiue fi.in.c.i.
¶ Ubi magna vtilitas iminet iuramentum põt reſcindi.j.v.

L

¶ Laici an poſſint eẽ in ꝯcilijs gñalibꝰ ꝓpetẽda iuſticia.ſ.c.
¶ Legis appella.venit cõſuetꝰ.in.c.i.in ſecundo no.
¶ Locus concilij non eſt neceſſario apponendus.ſ.c
¶ Leges ꝓhibẽtes i certꝭ caſibꝰ mr̃imõiũ ñ ligãt i.c.i.vi.col.
¶ An lex dicatur faourabilis vel odioſa attenditur id ſuper quo principaliter intendit prouidere.c.i.viii.columna in fi.
Correcta ratione legis correcta ẽ ip̃a lex.ix.col.poſt me.in.c.i.
Lex iuſta a laico habẽteȝ ꝑtãtẽ facta ligat quo ad peccatũ.j.p.
An ſtatutum laicorũ poſſit diſponere ſuper iuramento.j.i.

M

Statutuȝ excludens maritataȝ nõ excludit ſponſaȝ.j.s.
Statutum ꝙ mortua vxore maritus lucretur ñ verificatur per ingreſſum religionis infra.s.
¶ Appel.mortis vere intelligit̃ de naturali rubrica.v.col in.i.
Matrimonialis cauſe priuilegia in.℞.v.columna.vſqȝ in fi.
Cauſa matrimonii debet coraȝ iudice eccle.tractari.c.i.in prin.
Obmiſ.ſolemniter conſue.nõ vitiat matrimonium.ſ.c.
¶ Maritus põt cõpelli vt ſtet cum vxore ⁊ ecõtra in p̃mo
¶ Solus conſenſus eſt de ſubſtantia matrimonij ⁊ illud valídat vt in.c.i.in.iiij.col.
¶ Statutũ laicorꝫ diſponẽs i ibẽdo vel ꝓhibẽdo circa matrimoniũ vbi eccle.ñ improbat nec impedit ñ valet regularit̃.j.s.
¶ Leges ꝓhibẽtes matrimoniũ in certꝭ caſibus nõ ligãt.ſ.l.
¶ In matrimonijs cõtrahendis ſeruatur ſolemnitas ſtatuti vel conſuetu.loci contractus vt.in.c.i.in.col.xij.poſt prin.
¶ Matrimonium contractum a forenſibus in loco ligatur ſm conſue.⁊ ſtatuta loci in.xiij.col.in.c.i.
¶ Statutũ vel ꝯſuetꝰ.mariti attẽdit̃ pꝰ mr̃mõiũ ꝯfirmatũ.j.s.
¶ Monitio ſiue citatio dȝ p̃cedere quacũqȝ ſentẽtia ſiue cõdenatoriã ſiue declaratoriã i.c.ij.ꝟo no.⁊ ibi ẽt in.ij.col.poſt p̃n.
¶ Moneas ⁊ iducas iſta v̇ba ñ dãt poteſtateȝ cohereẽdi.j.v.
¶ Metu precedente iuramentum ligat regulariter.j.l.

N

Conſtitutio edita in concilio nominatur a concilio.ſ.c.
Actus nominatur a confirmante nõ a faciente.ſ.c.
An papa ſit prenominandus concilio in ſcrip.ſ.c.
¶ Notorium vere puniitur ſine citatꝰ.in.c.ij.in.i.colũ.

Ubi neceſſitas magna imminet tũc ſupioꝛis pͦt auctoꝛitas ꝑcrmitti que alias erat neceſſaria in fi. colum.late in.c.ii.

O

An lex ſit fauoꝛabilis vel odioſa quomodo inducitur.ſ.l.

Pꝛoꝛogato termino cui ad ſoluendũ fideiuſſoꝛ erat obligatus non eſt ꝓꝛogata obligatio ſupꝛa.f.

P

Maritus reddens debitũ vxoꝛi cã ꝓlis vel reddendi debitũ nõ peccat alias ſic ſaltẽ venialiť in.v.col.poſt me.in rub.

Pꝛiuilegia cauſe matrimonialis ſupꝛa.m.

Exiſtẽtes in ꝯcilio nõ pñt aliqd ſtatuere ſine auc̃te pape.ſ.c.

An papa debeat ꝓnominari an ꝯciliũ in ſcripturis ſupꝛa.c.

Tranſgreſſio legis iuſte facta a laico habente ptãtẽ ligat ad peccatũ ⁊ in ꝯſcientia in.c.i.in.x.columna in pꝛimo.

Cõſuet.inducit obliga.ſub pena peccati in.d.c.i.x.co.poſt pͥn. nũquã ãt ligat ad moꝛtale niſi ꝑ ꝯcẽptũ ꝯueniať vt in ea.co.i fi.

Quando lex concilij obliget ad peccatum moꝛtale remiſſiue in.c.pꝛimo.x.columna in fine.

Locus contractus ſiue delicti vbi initiatum eſt ſemper inſpicitur in.c.i.in.xii.columna per totum.

Periurus ſiue contra iuramentum ſiue contra fidem priuatur beneficio pulchꝛe in.c.ii.in quinta columna.

Papa põt ſecũmet diſpenſare ſuper iuramento vel voto.c.ſecundo columna vigeſimaoctaua.

Pꝛoꝛogato termino cui fideiuſſoꝛ ſoluere erat obligatus non eſt ꝓꝛogata obligatio ſupꝛa.f.

Qñ ſtatuẽtes poſſint tollere ſtatu.iuratũ in.c.ij.in fi.remiſſiue.

Spõſalia iurata mutuo ꝯſenſu ſoluunť ẽt ſine peccato.ſ.s.

Juramentum ſiue votum de non petendo diſpenſatur a papa ſuper eo non ligat.

Papa poſſet remittere iuram̃ ſibi ab impa.datũ.c.ii.xii.col.

Tẽpus ſiue ťmin⁹ ꝓꝛogat⁹ intelliť ꝓꝛogat⁹ cũ qualitatib⁹ ſuis.ſ.i.

Periurus non eſt contraueniens pꝛecepto in quo eſt pretermiſſa clauſula ſub pena periurij ſic erat cõſueta appoui ſupꝛa.l.

Periurus eſt ipſo iure qui ꝯuenit mandato actoꝛis ſi in mãdato erat clauſula ſub pena periurii.c.ii.xv.col.circa medium.

R

Coꝛꝛepta ratione legis coꝛꝛupta eſt lex ſupꝛa.l.

Qualiť ſtatutũ iudiceť fauoꝛabile vel odioſum ſupꝛa.l.

S

Spon.dicuntur a ſpondeo poſt matrimonium perfectum nõ eſt plus ſponſus aut ſponſa extra col.verſi.ex hoc inferunt.

Statutum loquens de ſpõſis nõ verificať in vxoꝛe vbi ſupꝛa

Statutum excludens maritatam nõ excludit ſponſam ꝑ verba de futuro vbi ſupꝛa ⁊ in.iii.colum.poſt pꝛincipium.

Coꝛrũpens ſpõſaʒ ꝺ futuro nõ ẽ adulter ſec⁹ ꝺ pñti vbi.ſ.

Sponſus pꝛopꝛie eſt futurus maritus in rub.⁊ columna.i.

Statutum ꝙ moꝛtua vxoꝛe maritus lucretur dotem an ſi moꝛiatur ſponſa de pꝛeſenti veto traducta lucretur.ſ.v.

Statuta debent in ſtricto ⁊ pꝛopꝛio ſignificatu intelligi in rubꝛica.iiij.columna in fine.

Statutum ꝙ moꝛtua vxoꝛe lucretur marit⁹ nõ lucratur illã religionem ingreſſa in quarta columna in fine

Juris appellatione veniunt ſtatuta.ſ.l.

Solẽnias ꝯſueta obmiſſa ñ vitiat actũ nõ mr̃imoniũ.ſ.c.

Suus ſua ſuum non denotat dominiuʒ in.c.i.v.col.in pꝛĩo.

Non valet ſtatutum auferẽs lucruʒ clerici vt ꝙ ſpõſa ñ poſſit offerre niſi vnde pꝛo moꝛtuarijs ⁊c̃.c.i.xi.columna.

Statutum laicoꝝ diſponẽs in hibendo ꝑ ꝓhibendo circa mr̃imoniũ vbi eccle.ñ impꝛobat nec impẽdit non valet regulariter cum octo fallentijs latiſſime in.v.vſqʒ ad.xii.columna.

Solẽnitas vel ſtatutum loci matrimonij ſeruatur ſecundum locum vbi contrahitur.ſ.m.

Solem.obmiſ.in contractu inter clemen.⁊ laicum vitiat.ſ.c.

C Satu.⁊ conſue.loci ligat foꝛenſes ibi contrahentes.ſ.m.

Satu.vel conſue.mariti in matrimoniis ſiue dote attenditur poſt conſumatuʒ matrimonium.xiiii.colũna.in.i.regulariť.

In ſolut.dotis attẽdiť loc⁹ ꝯcti mr̃imonii nõ diſſolui.ſ.d.

tatuto ꝙ vxoꝛe ꝑmoꝛiẽte marit⁹ lucreť dimidiũ doť moꝛtua ſpõſa ꝺ pñti ñ traducta domi ñ lucreť ſʒ cõeʒ ⁊ ita tʒ ipſe rubꝛica.in.ii.vſqʒ ad.iiii.col.niſi fuiſſet ducta ad domum adhuc non cognita ibi in.v.columna circa medium.

Sponſa de pꝛeſenti nõ eſt vxoꝛ ſecundum cõmunem vſuʒ loquendi in Rubꝛica.iii.columna in fi.

Statutum laicoꝛum diſponens circa matrimoniũ in ibẽdo vel pꝛohibendo vbi eccle.non impꝛobat nec impedit regulariter non valet in.c.i.vi.columna in pꝛimo.

Statutuʒ non eſt tante efficatie in caſu quante conſue.ſ.c.

Statutũ ꝙ nou⁹ cãonic⁹ det tm̃ ẽ ſimõiacũ ñ ꝯſue.c.i.x.col.

Queliʒ ſententia ferri debet precedente citať.ſ.m.

An ſtatutũ laicoꝛũ poſſit diſponere ſuper iuramento.ſ.l.

Qui iurauit ſeruare ſtatuta intelligiť ꝑſentia nõ futura.ſ.l.

Ubi ſuperioꝛis copia haberi non poteſt actus ſine illo poteſt expediri in columna fi.c.ii.

C Satutũ ſuperueniens non tollit ius queſitũ etiam in emolumentis nondum perceptis in.xvi.columna in fi.c.ij.

C Sententia declaratoꝛia requiriť in omnibus que ipſo iure ſoꝛtiuntur effectum in.c.i.in.i.columna poſt pͥn.vbi dat.iiij.li.

C A ſententia iuris non appellatur ſed bene a ſententia qua declaratur ipſo iure penam incurſam.ſ.a.

C Solẽnitas ꝙ cõſiliuʒ reqrať nõ eſt leuis in.c.ij.iii.colum.

C Argu.a ſimili valet in iure limiť.viii.mod.ſ.a.

C Sponſalia de futuro etiam vallata fidei iure poſiť.mutuo conſenſu poſſunt diſſolui in.c.ii.in.iiii.columna.

Sẽtẽtia ſuꝑ ſpõſalibus ꝺ futuro trãſit in rẽ iudi.d.iiij.col.in fi.

An ſpõſalia vallata iuramẽto vl' fidei ꝑ ſta.ſint idẽ.c.ij.v.col.

Sponſalia iurata mutuo conſenſu ſoluũtur etiam ſine peccato in.c.ij.in.vi.col.in fi.

Diſpenſatio ſuper ſtatuto iurato nõ operatur niſi de iuramento fiat mentio.ſ.d.

Ubi ſtatuentes ſcienter contraueniũt ſtatuto iurato videntur diſpenſare ſuper iuramento in.c.ij.xv.colũ.circa me.

Scolaris contraueniens mandato rectoꝛis non eſt periurus niſi ſit appoſita clauſula ſub pena periurij.ſ.i.

Quãdo ſtatuentes poſſint tollere ſtatutũ iuratum.ſ.l.

T

In ſtatuto ꝙ vxoꝛarij lucrenť doteʒ an attendatur tempus quo quis cepit vxoꝛem.ſ.s.

Tempus ſiue terminus pꝛoꝛogatus eſt eiuſdem nature cuius eſt pꝛimus in.c.ij.xiij.colum.

V

Statutum ꝙ vxoꝛarij lucrentur dimidiam dotis vtrum extendatur ad vxoꝛares ante ſtatutum in.xv.col.c.i.

Uxoꝛis appellatione venit ſponſa in fauoꝛabilibus non in odioſis in.c. Rubꝛica in.i.col.in.fi.

Ubi materia ſubiecta nõ patitur appella.vxoꝛis non venit ſponſa de pꝛeſenti in.iiij.colum.circa medium in rubꝛica.

Uerba illa ſacro appꝛobante concilio inducunt pꝛeſumpť. confirmatur tantum nõ autem inſtiť.ſ.c.

C Uxoꝛ poteſt compelli vt ſtet cum marito ⁊ econtra.ſ.m.

C Uxoꝛ quomodo intelligať effici de domicilio viri.ſ.d.

C Uerbum moueas ⁊ inducas nõ confert poteſtatem cohercendi dato ꝙ aliquid comi.in.c.ij.in.ij.⁊.iij.col.

C Uerbum hoꝛtamur a papa pꝛolatum impoꝛtat neceſſitateʒ faciendi.c.ii.in.ij.colum.in fi.

C Uotũ de nõ petẽdo diſpẽſať.a papa nõ valet.c.ij.col.vii.

Ubi magna vtilitas ſpũalis ĩminet iuramẽtũ ꝑt reſcĩdi.c.ii.i fi.

Finis.

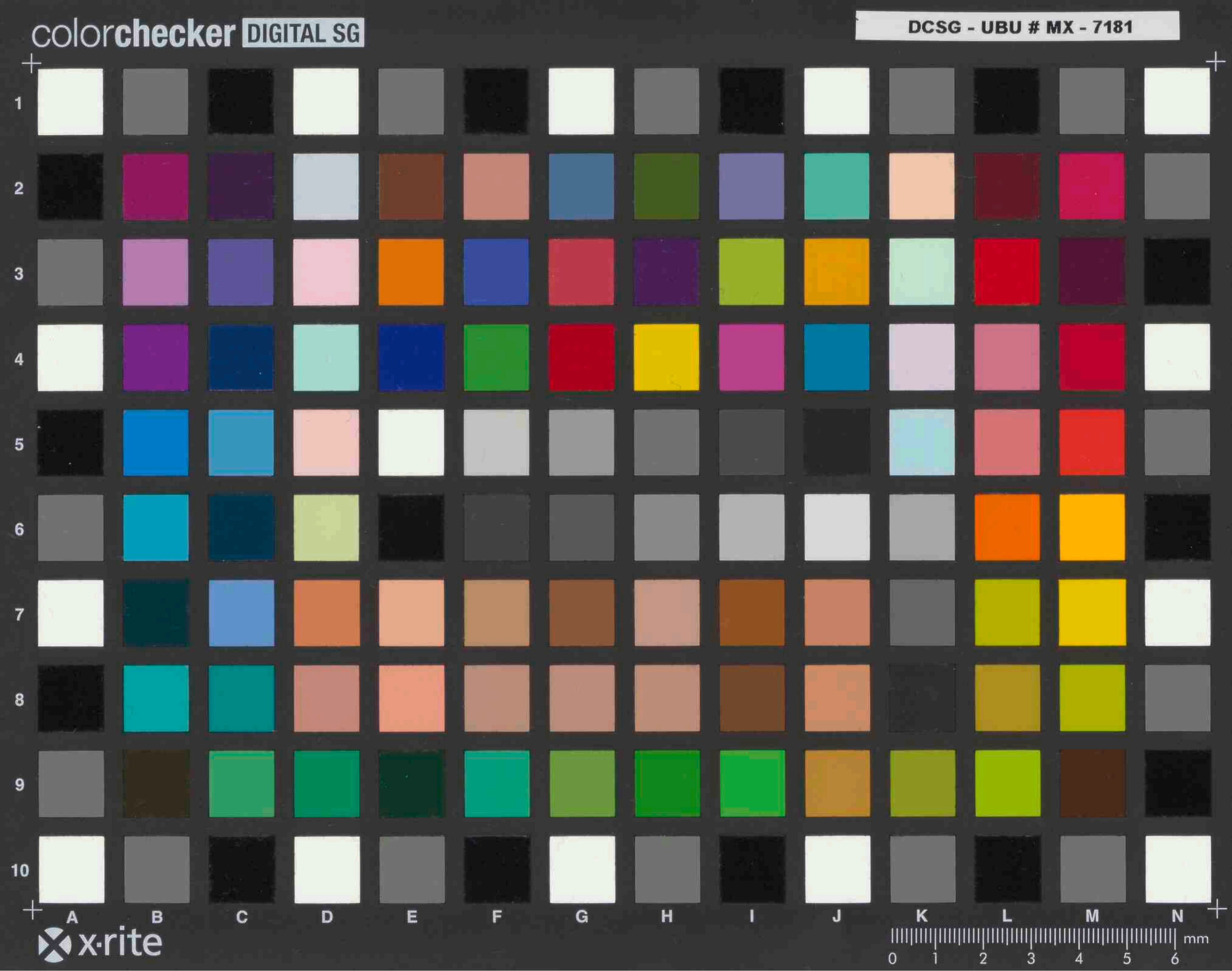
colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A B C D E F G H I J K L M N
x·rite
0 1 2 3 4 5 6 mm